Vlaams Parlement

15 (2018-2019) – Nr. 4
ingediend op 11 december 2018 (2018-2019)

Verslag

namens de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting
uitgebracht door Lieve Maes, Jan Bertels en Jan Peumans

over het ontwerp van decreet

houdende de algemene uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2019

over de beleidsbrief
Financiën en Begroting
2018-2019

over de beleidsbrief
Algemeen Regeringsbeleid
2018-2019

en over het verslag

van de Vlaamse Regering

over alternatieve financiering
van Vlaamse overheidsinvesteringen

verzendcode: BEG

Samenstelling van de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting:

Voorzitter: Paul Van Miert.

Vaste leden:

Paul Cordy, Matthias Diependaele, Jos Lantmeeters, Lieve Maes, Jan Peumans, Paul Van Miert;

Jenne De Potter, Katrien Schryvers, Koen Van den Heuvel, Peter Van Rompuy;

Willem-Frederik Schiltz, Bart Somers;

Jan Bertels, Joris Vandenbroucke;

Björn Rzoska.

Plaatsvervangers:

Piet De Bruyn, Annick De Ridder, Andries Gryffroy, Peter Persyn, Axel Ronse, Kris Van Dijck;

Robrecht Bothuyne, Dirk de Kort, Ward Kennes, Katrien Partyka;

Rik Daems, Marino Keulen;

Michèle Hostekint, Güler Turan;

Wouter Vanbesien.

Documenten in het dossier:

15 (2018-2019) – Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen
– Nr. 2-A t.e.m. 2-K: Verslagen aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting
– Nr. 3: Amendementen

14 (2018-2019) – Nr. 1: Ontwerp van decreet

12-A (2017-2018) – Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
– Nr. 2: Verslag

13 (2018-2019) – Nr. 1: Algemene toelichting
– Nr. 2: Toelichtingen per programma

16 (2018-2019) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof over de begroting

21 (2018-2019) – Nr. 1: Meerjarenraming

52 (2018-2019) – Nr. 1: Verslag over alternatieve financiering van Vlaamse overheidsinvesteringen

1719 (2018-2019) – Nr. 1: Beleidsbrief

1745 (2018-2019) – Nr. 1: Beleidsbrief

INHOUD

I. Inleiding 8
II. Bespreking op 13 november 2018 9
1. Toelichting door Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, bij de begroting 2019 9
1.1. Inleiding 9
1.2. Evolutie beleidsruimte 10
1.3. Economische parameters 12
1.4. Ontvangsten 12
1.5. Uitgaven 14
2. Toelichting bij de beleidsbrief Financiën en Begroting 2019 door minister Bart Tommelein 15
2.1. Inleiding 15
2.2. Budgettair beleid 16
2.3. Financieel beheer, controle en risicomanagement 17
2.4. Eenvoudigere belastingen 22
2.5. Klantvriendelijk VLABEL 22
2.6. 2018-2019 23
3. Toelichting bij het monitoringrapport oktober 2018 door minister Bart Tommelein 23
3.1. Raming resultaat 23
3.2. Gewestbelastingen 24
3.3. Uitgavenbegroting 25
3.4. ESR-correcties 25
III. Bespreking op 20 november 2018 26
1. Toelichting bij het verslag van het Rekenhof bij de begrotingsontwerpen 2019 door raadsheer Jan Debucquoy 26
1.1. Algemene beoordeling 26
1.2. Groei- en inflatieparameters 27
1.3. Impact van de vervroegde overschrijding van de spilindex 27
1.4. Europees begrotingskader 27
1.5. Normnaleving Vlaamse begroting 2019 28
1.6. Kas- en schuldbeheer 29
1.7. Transparantie van de begroting 29
1.8. Ontvangsten 30
1.9. Uitgaven 30

2. Repliek van minister Bart Tommelein op het rapport van het Rekenhof 32
2.1. Inleiding 32
2.2. Spilindex 32
2.3. Europees begrotingskader – investmentclausule-Oosterweel. 32
2.4. Geconsolideerde schuld en het behoud van de nettoactiefpositie 33
2.5. De ontvangstenramingen zijn afdoende onderbouwd 34
2.6. Vlaams Fonds voor de Lastendelging en de droogteramp 34
2.7. Transparantie van de begroting 35
2.8. Conclusie 35
3. Debat 36
3.1. Tussenkomst van Björn Rzoska 36
3.2. Tussenkomst van Jan Bertels 38
3.3. Tussenkomst van Peter Van Rompuy 40
3.4. Tussenkomst van Matthias Diependaele 41
3.5. Tussenkomst van Lieve Maes 42
3.6. Tussenkomst van Jenne De Potter 43
3.7. Tussenkomst van Willem-Frederik Schiltz 43
3.8. Tussenkomst van Jan Peumans 44
3.9. Repliek van Jan Debucquoy 44
3.10. Repliek van minister Bart Tommelein 46
3.11. Tweede tussenkomst van Björn Rzoska 50
3.12. Tweede tussenkomst van Jan Bertels 50
3.13. Tweede repliek van Jan Debucquoy 51
IV. Bespreking op 27 november 2018 51
1. Minister Bart Tommelein antwoordt eerst op nog niet beantwoorde vragen van de vorige vergadering 51
1.1. Uitsplitsing van de begroting 2019 van de BAM 51
1.2. Onderbenuttingsraming 52
1.3. Detaillering van de rente-uitgaven 52
1.4. Ontvangsten uit de fiscale regularisatie 53
2. Repliek van Jan Bertels 57
2.1. Fiscale regularisatie 57

3. Meerjarenraming 2019-2024: toelichting door minister Bart Tommelein 57
3.1. Gebruikte parameters 57
3.2. Vorderingensaldo en evenwichtsdoelstelling..... 58
3.3. Onderbenuttingshypothese 58
3.4. ESR-correcties..... 58
3.5. Bouwkost Oosterweel 59
3.6. Evolutie van de ontvangsten bij constant beleid 59
3.7. Evolutie van de uitgaven..... 60
3.8. Evolutie van de geconsolideerde schuld tot 2024..... 60
4. Meerjarenraming 2019-2024: bespreking 62
4.1. Tussenkomst van Jan Peumans 62
4.2. Tussenkomst van Björn Rzoska 62
4.3. Tussenkomst van Jan Bertels..... 63
V. Bespreking op 4 december 2018 64
1. Toelichting door minister-president Geert Bourgeois bij de begroting van het beleidsdomein Kanselarij en Bestuur voor wat zijn bevoegdheden betreft 64
1.1. De apparaatskredieten van het Departement Kanselarij en Bestuur 64
1.2. Begrotingsprogramma PE voor het ondersteunen van de minister-president en de Vlaamse Regering voor besluitvorming, langetermijnfocus en transversale samenwerking 65
1.3. Begrotingsprogramma PI voor het erkennen van rampen en behandelen van schadedossiers 66
2. Toelichting door minister-president Geert Bourgeois bij de beleidsbrief Algemeen Regeringsbeleid 66
2.1. SD 1 Innovatie in de besluitvorming van de Vlaamse Regering 66
2.2. SD 2 Eén gedragen langetermijnvisie op een duurzame maatschappij als kompas voor een toekomstgericht Vlaams regeringsbeleid..... 68
2.3. SD 3 Coherente oplossingen voor complexe maatschappelijke uitdagingen..... 70
2.4. SD 4 Rampenbeheersing..... 71
2.5. SD 5 Operationalisering van de Dienst van de Bestuursrechtcolleges..... 71
2.6. SD 6 Audit als hefboom voor een professioneel beheerste overheid door een versterking van het organisatie- en risicobeheer in lokale besturen en de Vlaamse administratie 72

3. Debat 73
3.1. Tussenkomst van Freya Saeys 73
3.2. Tussenkomst van Willem-Frederik Schiltz 73
3.3. Tussenkomst van Björn Rzoska 74
3.4. Tussenkomst van Jenne De Potter 75
3.5. Tussenkomst van Matthias Diependaele 75
3.6. Tussenkomst van Jan Bertels 76
3.7. Repliek van minister-president Geert Bourgeois 76
3.8. Tweede tussenkomst van Willem-Frederik Schiltz 78
3.9. Tweede repliek van minister-president Geert Bourgeois 78
4. Verslag van de Vlaamse Regering over alternatieve financiering van Vlaamse overheidsinvesteringen 79
4.1. Toelichting door minister-president Geert Bourgeois 79
5. Bespreking 84
5.1. Tussenkomst van Björn Rzoska 84
5.2. Tussenkomst van Jan Peumans 86
5.3. Tussenkomst van Jan Bertels 86
5.4. Repliek van minister-president Geert Bourgeois 87
5.5. Tweede tussenkomst van Björn Rzoska 87
5.6. Tweede repliek van minister-president Geert Bourgeois 88
VI. Vergadering op 11 december 2018 88
1. Antwoorden van minister Bart Tommelein op nog onbeantwoorde vragen van de commissievergadering van 27 november 2018 (meerjarenraming 2019-2024) 88
1.1. Oosterweel-Toekomstverbond 88
1.2. Fiscale regularisatie 89
1.3. Nettoactiefpositie eind 2017 90
1.4. Ontvangsten van de Belasting op de Inverkeerstelling 91
1.5. Klimaatfonds 91
1.6. Inkomstenelasticiteit bruto-opcentiemen 92
1.7. Uitbouw tweede pensioenpijler voor contractuele ambtenaren 92
1.8. VFLD-rampenfonds 92
1.9. Detail rente-uitgaven 93
2. Debat 93
2.1. Tussenkomst van Jan Bertels 93
2.2. Repliek van minister Bart Tommelein 93

3. Monitoringrapport november 2018 93
3.1. Tabel in een oogopslag 93
3.2. Indicatieve raming 94
3.3. Verschillenanalyse ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018 94
3.4. Gewestbelastingen (slide 4) 94
3.5. Uitgaven 94
3.6. ESR-correcties 95
4. Kennisname van de verslagen van de vakcommissies 95
5. Artikelsgewijze besprekingen en stemmingen van het ontwerp van decreet houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2019 (*Parl.St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 14/1) 95
5.1. Corpus van het decreet 95
5.2. Tabel 96
5.3. Begrotingsfondsen 96
5.4. Eindstemming 96
6. Artikelsgewijze besprekingen en stemmingen van het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2019 (*Parl.St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 15/1) 96
6.1. Inleiding 96
6.2. Corpus van het decreet 96
6.3. Afdeling I – begrotingskredieten (Tabel) 98
6.4. Afdeling III: Diensten met Afzonderlijk Beheer 98
6.5. Afdeling V: Vlaamse Rechtspersonen 98
6.6. Eindstemming 99
Gebruikte afkortingen 100
Bijlagen: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be

I. Inleiding

Op 13, 20 en 27 november en 4 en 11 december 2018 besprak de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting de begrotingsontwerpen voor het jaar 2019 in aanwezigheid van Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, en Bart Tommelein, viceminister-president en Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie.

In dat kader werden dan ook andere parlementaire documenten samen met deze bespreking behandeld.

Hierna volgt de oplijsting van de besproken parlementaire documenten.

Begrotingsdecreten:
- ontwerp van decreet houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2019 (*Parl.St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 14/1 en volgende);
- ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2019 (*Parl.St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 15/1 en volgende).

Toelichtingen bij de begroting:
- toelichtingen bij de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2019. Algemene toelichting (*Parl.St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 13/1);
- toelichtingen bij de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2019. Toelichtingen per programma;
  In het bijzonder:
  a) beleidsdomein C: Financiën en Begroting (*Parl.St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 13/2-C);
  b) beleidsdomein P: Kanselarij en Bestuur (*Parl.St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 13/2-P);
  c) beleidsdomein V: Hogere Entiteiten (*Parl.St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 13/2-V);
- meerjarenraming 2019-2024 (*Parl.St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 21/1).

Verslag van het Rekenhof over het onderzoek van de Vlaamse begroting voor 2019 (*Parl.St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 16/1).

Beleidsbrieven:
- beleidsbrief Financiën en Begroting 2018-19 van minister Bart Tommelein (*Parl. St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 1745/1);
- beleidsbrief Algemeen Regeringsbeleid 2018-19 van minister-president Geert Bourgeois (*Parl.St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 1719/1);

Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen over het begrotingsbeleid 2019 van de Vlaamse Gemeenschap (*Parl.St.* Vl.Parl. 2017-18, nr. 12-A/1).

Andere ontwerpen van decreet:
- ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2019 (*Parl.St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 1746/1): apart verslag:
  a) hoofdstuk 1: Algemeen;
  b) hoofdstuk 4: Financiën en Begroting;
  c) hoofdstuk 6: Kanselarij en Bestuur: afdeling 3: Wijziging algemeen rampenfonds – uitsluiten teelt- of oogstschade;
  d) hoofdstuk 13: Inwerkingtreding;

– het ontwerp van decreet houdende diverse fiscale bepalingen (*Parl.St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 1716/1);

Pps: Verslag van de Vlaamse Regering over alternatieve financiering van Vlaamse overheidsinvesteringen, 30 november 2018 (*Parl.St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 52/1), in dit verslag opgenomen.

Door de ministers werden een aantal documenten bezorgd die als digitale bijlage zijn opgenomen op de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be.

Conform artikel 66, 2, van het Reglement wordt het ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap opgedeeld over de bevoegde vakcommissies. Deze opdeling, zoals goedgekeurd door het Uitgebreid Bureau van 5 november 2018, vindt men in bijlage 1.

II. Bespreking op 13 november 2018

1. Toelichting door Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, bij de begroting 2019

Voor zijn toelichting maakt de minister gebruik van een powerpointpresentatie (vanaf slide 8 gaat de presentatie over de begroting 2019) die opgenomen is in bijlage 2 bij dit verslag.

1.1. Inleiding

1.1.1. Begroting voor het derde jaar in evenwicht

Minister *Bart Tommelein* wijst er meteen op dat de regering al drie jaar op rij een begroting in evenwicht voorlegt.

1.1.2. Gewestbelastingen

Voor de gewestbelastingen is het volgende jaar bijzonder, en wel om twee redenen. Enerzijds zullen belangrijke fiscale hervormingen op kruissnelheid komen en anderzijds zal de laatste groep van gewestbelastingen die tot nu nog federaal geïnd werd, voortaan ook door Vlaanderen bepaald en geïnd worden.

1.1.3. Een ambitieus investeringsprogramma

Meer middelen dus in 2019 en andermaal een ambitieus investeringsprogramma, vat de spreker samen. Zo wordt opnieuw 654 miljoen euro gealloceerd voor nieuwe investeringen in infrastructuur voor de sectoren mobiliteit en openbare werken, scholenbouw, zorginfrastructuur en het bedrijfsleven.

Daarnaast wordt ook voor 578,8 miljoen euro aan bijkomend recurrent beleid geïnitieerd. Het gros van die middelen gaat naar Welzijn en Onderzoek en Ontwikkeling. Mede gelet op de laatst vermelde opstappen, slaagt de Vlaamse Regering erin om zowel op het vlak van Infrastructuur, Welzijn als Onderzoek en Ontwikkeling haar doelstelling van drie keer 500 miljoen euro aan nieuw beleid, te behalen.

1.2. Evolutie beleidsruimte

1.2.1. Beleidsruimte voor volgende Vlaamse Regering gevrijwaard

De regering heeft niet alleen voor 2019 een gezonde begroting voorgelegd, maar heeft ook de beleidsruimte voor de volgende regering zo veel mogelijk gerespecteerd. De nieuwe beleidsimpulsen die mogelijk zijn door de toegenomen middelen, hebben voor een substantieel deel een eenmalig karakter. Daardoor leggen ze geen onverantwoorde hypotheek op de toekomstige beleidsmarge. Meer concreet voorziet voorliggende begroting in een bedrag van 85,8 miljoen euro aan bijkomende eenmalige uitgaven, waaronder bijvoorbeeld de sloop- en heropbouwkorting.

1.2.2. Creatie en aanwending van de beleidsruimte

Daarop bespreekt de minister de creatie en aanwending van de beleidsruimte, waarbij hij telkens de begroting 2019 met de begrotingsaanpassing 2018 vergelijkt. Eerst toont hij slide 11 met de overgang van het structureel evenwicht bij de begrotingsaanpassing 2018 naar het structureel evenwicht bij de begrotingsopmaak 2019, waarop hij in de daarop volgende slides in detail terugkomt.

1.2.3. Ontvangsten bij ongewijzigd beleid

De ontvangsten nemen bij ongewijzigd beleid toe met bijna 2,5 miljard euro. Voor 2,3 miljard euro is dat het gevolg van bijkomende ontvangsten van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Die sterke toename is in belangrijke mate te danken aan het wegvallen van de eenmalige negatieve herrekening in 2018 met betrekking tot de opcentiemen. De minister herinnert eraan dat daardoor de ontvangsten in 2018 met ruim 1 miljard euro daalden. Aangezien de herrekening in 2018 gecorrigeerd werd voor de berekening van de evenwichtsdoelstelling, neemt de nettobeleidsruimte met slechts 1,3 miljard euro toe. Verder nemen door de beperkte uitbreiding van de consolidatieperimeter de ontvangsten toe met 371.000 euro. Tot slot nemen de overige ontvangsten van de instellingen toe met 133,7 miljoen euro.

1.2.4. Uitgaven bij ongewijzigd beleid

Naast de toename in ontvangsten, nemen ook de uitgaven bij ongewijzigd beleid toe met bijna 1,3 miljard euro.

Die evolutie wordt in de tabel verder opgesplitst in drie categorieën, waarvan de eerste die van de indexparameters is, zowel voor de loonkredieten als voor de werkingskredieten. De toepassing van de aangepaste inflatieparameters leidt tot een toename van de uitgaven met 444,7 miljoen euro.

De tweede categorie bevat de actualisatie van de beleids- en betaalkredieten, voor zover ze niet het gevolg zijn van de gewijzigde indexparameters of van herverdelingen (compensaties). De betaalkredieten nemen bij begrotingsopmaak 2019 toe met 649 miljoen euro bij ongewijzigd beleid. Ook de toename van de uitgaven bij de instellingen omwille van hogere eigen ontvangsten bij de instellingen, wordt hieronder meegenomen.

Naast de gewone evolutie bij ongewijzigd beleid, zijn er in 2019 nog twee specifieke factoren die deze categorie beïnvloeden: een zogenaamde overflow-beweging en het wegvallen van eenmalige impulsen die in 2018 toegekend waren. Wat de overflow betreft gaat het om 582 miljoen euro die in de begroting 2019 dient opgenomen te worden. Het bedrag valt evenwel niet ten laste van het vorderingensaldo 2019, vanwege het feit dat er in 2019 niet enkel voor de prestaties van 2019

zelf wordt aangerekend, maar deels ook voor prestaties die betrekking hebben op 2018.

De tweede factor is het feit dat in 2018 voor 402,6 miljoen euro eenmalige kredieten ingeschreven waren, deels bij de begrotingsopmaak en deels bij de begrotingsaanpassing. Doordat in die kredieten niet meer voorzien wordt in 2019, vermindert de evolutie van de kredieten met dit bedrag.

De laatste categorie is de aanpassing van de kredieten aan de uitbreiding van de consolidatieperimeter. De impact daarvan is bij de begrotingsopmaak 2019 beperkt.

1.2.5. ESR-correcties

Naast een aanpassing van de ontvangsten- en uitgavenraming bij ongewijzigd beleid, worden ook de ESR-correcties bij elke begrotingsronde geactualiseerd. Dat heeft een positieve impact op het vorderingensaldo van in totaliteit 492,5 miljoen euro, die vooral het gevolg is van de eerder vermelde correcties voor de overflow ten belope van 582 miljoen euro.

1.2.6. Onderbenutting

Bij elke begrotingsronde moet ook de onderbenuttingshypothese opnieuw geraamd worden. De geraamde onderbenutting neemt ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018 in globaliteit toe met 67 miljoen euro, wat een positieve impact heeft op het vorderingensaldo.

Start van de berekening is het bij de begrotingsaanpassing 2018 geraamde onderbenuttingspercentage van 2,18 procent, dat resulteert in een basisbedrag aan onderbenutting van 662,1 miljoen euro. Die onderbenutting wordt traditioneel verhoogd met een forfait van 90 miljoen euro, dat de onderbenutting betreft bij universiteiten en hogescholen, en voortkomt uit de zesde staatshervorming. Tot slot wordt er nog een bijkomend forfait van 79 miljoen euro onderbenutting ingeschreven op het naar aanleiding van de begrotingsopmaak 2019 ingeschreven nieuw beleid van 678 miljoen euro. Dat brengt de totaal geraamde onderbenutting op 831,1 miljoen euro.

Net zoals in 2018, kan verwacht worden dat het effect van de loutere consolidatie van de hogescholen en universiteiten op het ESR-vorderingensaldo in 2018 neutraal is. Dat wordt trouwens ondersteund door het feit dat er zowel in 2015, in 2016 als in 2017 zelfs een positief effect was, zoals de minister al aangaf ter verantwoording van het forfait qua onderbenutting van 90 miljoen euro. Daarom wordt het verschil tussen vertrekkende en toekomende toelagestromen richting hogescholen en universiteiten geneutraliseerd en wordt de onderbenuttingshypothese bijkomend verhoogd met 127 miljoen euro.

1.2.7. Totale evolutie ongewijzigd beleid

Slide 16 toont de impact van de zojuist besproken evoluties. In globo is er een positieve impact van 1,8 miljard euro bij ongewijzigd beleid ten opzichte van begrotingsaanpassing 2018. Het vorderingensaldo begrotingsopmaak 2019 bij ongewijzigd beleid bedraagt 543,2 miljoen euro. Rekening houdende met de enige nog resterende correctie voor het aftoetsen van de begrotingsdoelstelling – met name Oosterweel – ten belope van 134,8 miljoen euro, komt men uit op een vrije beleidsruimte van 678 miljoen euro.

1.2.8. Invulling nettobeleidsruimte

Naar aanleiding van de begrotingsopmaak 2019 zijn geen extra maatregelen genomen om de beleidsruimte te doen toenemen.

De invulling van de nettobeleidsruimte situeert zich integraal aan uitgavenzijde. In eerste instantie wordt in een bijkomende investeringsinspanning voorzien. De impact op de betaalkredieten bedraagt 13,4 miljoen euro. Uitgedrukt in beleidskredieten gaat het om 54 miljoen euro. Daardoor kunnen er in 2019 voor 654 miljoen extra investeringen in infrastructuur gedaan worden in vergelijking met het begin van de legislatuur.

Daarnaast worden voor 578,8 miljoen extra kredieten ingeschreven in de begroting 2019. Die zullen ook de komende jaren aangehouden worden en zijn dus recurrent. Ze zijn zoals eerder vermeld voornamelijk bestemd voor Welzijn (+200 miljoen euro) en Onderzoek en Ontwikkeling (+280 miljoen euro).

Ten slotte worden nog voor 85,8 miljoen eenmalige kredieten opgenomen in begroting. Die middelen zullen onder meer aangewend worden voor een eenmalige injectie in het basis- en kleuteronderwijs, de aankoop van groene bussen en de invoering van een Vlaamse sloop- en heropbouwkorting.

1.3. Economische parameters

Bij de raming van de middelen waarover Vlaanderen kan beschikken, spelen de inflatie en de economische groei een belangrijke rol. De groei van het bbp zou volgens het Federaal Planbureau zowel voor 2018 als voor 2019 uitkomen op 1,5 procent. Op het moment van de politieke begrotingsbesprekingen werd op het vlak van de inflatieverwachtingen uitgegaan van een evolutie van de consumptieprijsindex van 2 procent voor 2018 en 1,9 procent in 2019.

Ondertussen weet men dat door de tijdelijke onzekerheid omtrent de energievoorziening en de daaruit volgende hogere groothandelsprijzen voor elektriciteit, de inflatieverwachtingen voor wat betreft de consumptieprijsindex zijn toegenomen tot 2,1 procent voor zowel 2018 als 2019. Door de hogere inflatieverwachting zou ook de overschrijding van de spilindex vervroegen van december naar juni 2019. Hoewel verre van zeker, gelet op de ondertussen dalende groothandelsprijzen voor elektriciteit, zou dit aanleiding geven tot een niet-voorziene meerkost van 158 miljoen euro.

Men weet echter ook dat de ontvangsten uit de Financieringswet met 109 miljoen zouden toenemen en dat de gewestbelastingen met 10 miljoen euro stijgen. Het resterende tekort kan worden weggewerkt via het in rekening brengen van de eigen Vlaamse microraming van fiscale uitgaven in plaats van de macroraming van de federale overheid. Meer concreet kan daarvan een extra afrekening van 41 miljoen euro worden verwacht.

Als men al die elementen samenneemt, liggen de ontvangsten 2,4 miljoen hoger dan de extra indexuitgaven. Ondanks de hogere inflatieverwachtingen, blijft de Vlaamse begroting dus op koers.

1.4. Ontvangsten

1.4.1. Ontvangsten algemeen – voortvloeiend uit de BFW

De minister licht de evolutie van de middelen van de begroting toe. Eerst toont hij een overzicht van de totale ontvangsten in de begrotingsopmaak 2019 (slide 21). Zij bedragen 45,1 miljard euro, wat 2,5 miljard euro of 5,8 procent meer is dan

in de begrotingsaanpassing 2018. De herziening van de autonomiefactor in 2018 heeft evident een belangrijke impact op de vergelijking van de cijfers.

Slide 22 toont een tabel met de ontvangsten die volgens de Bijzondere Financieringswet worden doorgestort naar de gewesten. De gewestmiddelen worden in 2019 op 10,3 miljard euro geraamd, inclusief een positieve afrekening van bijna 7,5 miljoen euro. De raming 2019 houdt ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018 een toename in van 1,3 miljard euro.

De gemeenschapsmiddelen worden in 2019 op 23,2 miljard euro geraamd, inclusief 54,8 miljoen euro afrekening over het begrotingsjaar 2018. De raming 2019 houdt ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2019 een toename in van ongeveer 777 miljoen euro.

Slide 24 toont de middelen met betrekking tot de specifieke dotaties vanwege de federale overheid, die worden geraamd op 98,6 miljoen euro in 2019.

De ramingen van de gewestbelastingen voor het begrotingsjaar 2019 vertrekken van de vermoedelijke realisaties over het begrotingsjaar 2018 en houden rekening met de parameters van de economische begroting van 5 september 2018. De minister presenteert een tabel, die toont dat naar aanleiding van de begrotingsopmaak 2019 de gewestbelastingen 202,2 miljoen euro hoger worden ingeschat dan bij de begrotingsaanpassing 2018.

1.4.2. Gewestbelastingen

– Verkooprecht en verdeelrecht

De minister overloopt de belangrijkste punten. Voor de raming 2019 van het verkooprecht wordt uitgegaan van een globale groei van 3,4 procent. Voor het verdeelrecht wordt uitgegaan van een groei gelijk aan de evolutie van de CPI. De raming van de begrotingsopmaak 2019 houdt voor de roerende schenkingen rekening met een groei van het aantal schenkingen van 5,5 procent. Daardoor wordt voor 2019 een aantal transacties bekomen dat gelijk is aan het gemiddelde van de periode 2015-2017. Daarnaast wordt rekening gehouden met een prijseffect, gelijk aan de evolutie van de CPI (+1,9 procent).

– Schenkbelastingen

Voor de onroerende schenkingen wordt uitgegaan van een stijging van het aantal transacties van 14,1 procent. Naast het opnieuw hernemen van de schenkingen na het wegvallen van de onzekerheid rond de federale hervormingen van het erfrecht, wordt een positief effect verwacht van het wegvallen van het progressievoorbehoud van drie jaar. Het aantal transacties in 2019 is gelijk aan 95 procent van het aantal transacties 2017. Er wordt geen prijseffect in rekening gebracht.

– Erfbelastingen

Voor de ontvangsten uit de erfbelasting wordt rekening gehouden met de overlijdens in 2018 en 2019, en met een jaar op jaar groei van de gemiddelde ontvangst per overlijden gelijk aan de evolutie van de CPI. Daarnaast houdt de raming rekening met een minderopbrengst van 98 miljoen euro in 2019, ten gevolge van de verlaging van de tarieven naar aanleiding van de hervorming van de erfbelasting. Een en ander resulteert in een raming van de ontvangsten uit erfbelasting die 1,45 miljard euro bedraagt.

De ontvangsten uit fiscale regularisaties worden constant gehouden op 75 miljoen euro.

– Verkeersbelasting en BIV

Voor de raming 2019 van de ontvangsten uit de jaarlijkse verkeersbelasting wordt rekening gehouden met een indexatie van de tarieven, een volume-effect van 1 procent en een negatief prijseffect door de vergroening van het wagenpark van -1 procent.

In de raming van de begrotingsopmaak 2019 wordt voor de ontvangsten uit de belasting op de inverkeerstelling rekening gehouden met een prijseffect van 6 procent. De wagens gehomologeerd volgens NEDC 2.0 komen maar geleidelijk op de markt, vandaar dat ook in 2019 nog een effect wordt verwacht.

– Kilometerheffing

De ontvangsten uit de kilometerheffing evolueren in functie van de CPI en de groei van het bbp. Daarnaast wordt rekening gehouden met een vergroeningseffect (-0,8 procent), ingevolge het toenemend aandeel van Euro 6-norm vrachtwagens ten koste van vrachtwagens met een lagere euronorm. De raming voor de begrotingsopmaak 2019 bedraagt 465,4 miljoen euro.

1.5. Uitgaven

De toelichting bij de uitgaven begint met slide 27 die een overzicht geeft van de beleidskredieten per beleidsdomein. Bij de begrotingsopmaak 2019 nemen de beleidskredieten toe met 2,1 miljard euro tot 47,5 miljard euro. Slide 28 toont een overzicht van de betaalkredieten per beleidsdomein.

Daarop presenteert hij slide 29 die beide vergelijkt. Men ziet dat bij de begrotingsopmaak 2019 de beleidskredieten 504,1 miljoen euro hoger liggen dan de betaalkredieten. Het verschil is vrijwel integraal toe te wijzen aan het feit dat in 2019 (in tegenstelling tot 2018) de impact van de ruiterwerking ook weergegeven wordt in de geconsolideerde beleidskredieten (130 miljoen euro). Indien daarvan abstractie gemaakt wordt, nemen de betaalkredieten bij ongewijzigd beleid sterker toe dan de beleidskredieten. Bij de nieuwe beleidsinitiatieven, met name de extra investeringsimpulsen, nemen de beleidskredieten sneller toe dan de betaalkredieten. Die tegengestelde bewegingen neutraliseren elkaar.

1.5.1. Evolutie van de geconsolideerde schuld en de financieringsbehoeften

– Evolutie geconsolideerde schuld

Tegen eind 2019 wordt een toename van de geconsolideerde schuld verwacht met 1,8 miljard euro. De toename is reeds voor 1,3 miljard euro te wijten aan de financieringsnoden die ontstaan naar aanleiding van de kredietverstrekking door de VMSW en het VWF voor de bouw en renovatie van sociale huurwoningen en het verstrekken van sociale leningen.

Voor wat betreft het bepalen van de financieringsbehoefte van de Vlaamse ministeries, maakt hij een onderscheid tussen de financieringsbehoeften zonder en met directe financiering.

– Financieringsbehoeften

Hij overloopt eerst de factoren waardoor de financieringsbehoeften zonder directe financiering ontstaan. Eerste is het herfinancieren van aflopende schulden, waarbij er in juni 2019 een EMTN van 2017 op eindvervaldag komt ter waarde van 50 miljoen euro. Tweede is het begrotingsresultaat, waarbij evenwel een correctie

wordt doorgevoerd ten belope van de ESR-correcties in het kader van verstrengd Europees begrotingstoezicht.

In 2019 moeten er bijkomend nog twee correcties worden doorgevoerd ten aanzien van dit begrotingsresultaat: een correctie met betrekking tot de aflossing van de autonomiefactor 2019, waarbij de kasmatige compensatie ten voordele van de federale overheid gespreid verloopt over een periode van 16 jaar; en de bouwuitgaven voor de Oosterweelverbinding, die in 2019 zullen gefinancierd worden vanuit de volgestorte middelen ingevolge de kapitaalverhoging in 2018.

Daarnaast is er nog een financieringsnood ten belope van het netto-effect van ESR-8 voor ministeries en CFO-leden, evenals enkele beperkte ESR-9-uitgaven.

Tot slot wordt ook nog verwacht dat er nog voor 100 miljoen aan extra middelen vrijkomen bij instellingen die verplicht worden om hun vrij beschikbare kasmiddelen te beleggen in Vlaamse schuld. Het betreft hier bijvoorbeeld de middelen die vrijkomen bij de IVA Vlaamse Sociale Bescherming. Als men al deze effecten in rekening brengt, neemt de schuld van de ministeries netto toe met bijna 1,4 miljard euro.

Als men ook rekening houdt met de directe financieringen, wordt voor de ministeries een financieringsbehoefte verkregen van ruim 3 miljard euro. Rekening houdend met de voorziene aflossing van 68 miljoen euro, verwacht de regering een nettoschuldtoename bij de Vlaamse ministeries van bijna 3 miljard euro.

1.5.2. Schulden en vermarktbaar actief

Vervolgens toont hij een tabel, op basis waarvan kan vastgesteld worden dat de Vlaamse overheid eind 2017 een nettoactief had van 4,2 miljard euro. De toename van de activa was in 2017 met andere woorden groter dan de toename van de geconsolideerde schuld (exclusief de ziekenhuisfinanciering), want eind 2016 bedroeg de nettoactiefpositie slechts 2,8 miljard euro.

De doelstelling voor de komende jaren is om een blijvend positieve nettoactiefpositie te behouden, waarbij vermarktbare activa groter zijn dan de geconsolideerde schuld. In de begrotingen 2018 en 2019 zitten drie belangrijke factoren die een impact zullen hebben op de nettoactiefpositie, maar die – gelet op de actuele marge – niet in gevaar brengen.

Het betreft de afrekening van de Bijzondere Financieringswet in 2018, de overname van de schuld van de gemeenten in het kader van vrijwillige fusies in 2018 en de ESR-correctie voor de ziekenhuizen in 2018 en 2019. Bovendien wordt de afrekening van de autonomiefactor kasmatig gespreid over 16 jaar waardoor dat effect maar getrapt tot uiting komt.

2. Toelichting bij de beleidsbrief Financiën en Begroting 2019 door minister Bart Tommelein

2.1. Inleiding

Een legislatuur duurt vijf jaar en de minister is blij dat hij het merendeel daarvan met de commissie heeft mogen doorbrengen. Traditiegetrouw geeft hij graag een bondig overzicht van de realisaties van de afgelopen jaren. Men zal merken, dat er samen al heel wat gerealiseerd is. Verder zal hij ook aangeven wat er nog op de plank ligt voor het komende halfjaar. De presentatie van de minister in verband met de beleidsbrief vindt men in bijlage 4.

De beleidsbrief is volgens een afgesproken stramien onderverdeeld in zogenaamde strategische en operationele doelstellingen, dat hij tijdens zijn presentatie evenwel niet helemaal zal volgen. Hij verkiest het beleid te overlopen volgens zijn belangrijkste bevoegdheden, Financiën (inclusief Begroting) en Fiscaliteit. Dat verhindert uiteraard niet dat over andere punten uit de beleidsbrief, die niet expliciet aan bod komen in de presentatie, vragen kunnen gesteld worden.

2.2. Budgettair beleid

Het begrotingsbeleid kwam uiteraard al uitgebreid aan bod tijdens wat voorafging. Hij houdt zich dan ook aan de hoofdlijnen van de beleidsbrief. Aansluitend zal hij het financiële beheer, de controle en het risicomanagement bespreken.

2.2.1. Budgettaire stabiliteit

Hij kan niet genoeg herhalen dat de Vlaamse overheid probeert haar openbare financiën op lange termijn gezond te houden. In dat kader zijn drie elementen van cruciaal belang. Het eerste is budgettaire stabiliteit. De Vlaamse Regering legde in 2019 voor de derde keer op rij een begroting voor die structureel in evenwicht is. Door begrotingsmatig orde op zaken te stellen toonde de Vlaamse Regering haar bestuurskracht. Tegelijkertijd zorgen de saneringen van de afgelopen jaren ervoor dat de Vlaamse Regering bijkomend kan investeren in zorg, onderzoek en ontwikkeling, en infrastructuur.

2.2.2. EU-kader

Als tweede element is er het EU-kader. Met betrekking tot het respecteren daarvan, kan hij meegeven dat een Vlaamse begroting die structureel in evenwicht is, uiteraard ook bijdraagt tot het realiseren van de vereiste structurele inspanning in de richting van de middellangetermijndoelstelling van de gezamenlijke overheid.

Tegelijk blijft hij – samen met de minister-president – ijveren om de begrotingsdiscipline te verzoenen met de noodzakelijke groeibevorderende publieke investeringen. Mede onder impuls van de Vlaamse Regering werd op het Overlegcomité van 27 juni 2018 een Belgische position paper goedgekeurd om een discussie omtrent de herziening van de zogenaamde investeringsclausule op Europees niveau te bespreken. Ten slotte heeft hij ook gevolg gegeven aan de oproep van de Eurogroep om actief gebruik te beginnen maken van zogenaamde spending reviews. Zij worden door de Europese Commissie en instellingen zoals het IMF als een bijzonder nuttig hulpmiddel beschouwd voor de verbetering van de kwaliteit van de publieke financiën.

2.2.3. Transparante begroting

Een derde element is een transparante begroting. De belangrijkste realisatie op het vlak van de werkzaamheden inzake transparantie en leesbaarheid van de begroting onder leiding van de parlementsvoorzitter, is de afstemming en gezamenlijke indiening van de geconsolideerde rekening en het kas-, schuld- en waarborgrapport. Daardoor ontstaat meer eenduidigheid in de gerapporteerde cijfers.

De commissie heeft al kennis kunnen maken met de digitaliseringsprojecten die lopende zijn in het kader van de werkgroep Leesbaarheid van de begroting. Het betreft het zogenaamde klikmodel en de verrijkte digitale versie van de algemene toelichting.

Ook juridisch-technisch tracht men de transparantie in de regelgeving omtrent overheidsfinanciën te verbeteren. Vooreerst wordt een codificatie doorgevoerd van alle begrotingsregelgeving. Tegelijk wordt ook gewerkt aan een nieuwe omzend-

brief voor de taakinvulling van de regeringscommissarissen voor Financiën en Begroting.

Naast de leesbaarheid van de begroting wordt ook voortgewerkt aan een meer prestatiegerichte begroting. Naar aanleiding van voorliggende begrotingsopmaak 2019 wordt de eerste fase van het project afgerond, met name de uitbouw van een stabiele begrotingsstructuur waarop voortgewerkt kan worden. Daarbij is er een belangrijke rol weggelegd voor inhoudelijke structuurelementen. Aangezien er pas van een volwaardige prestatiebegroting gesproken kan worden als de prestaties ten opzichte van de doelstellingen ook gemonitord kunnen worden, moet er deze legislatuur reeds werk gemaakt worden van een groeitraject om tot kwaliteitsvolle indicatoren te komen. Daartoe werd een handleiding met stappenplan opgesteld en werd bekeken hoe de administratie Financiën en Begroting het proces mee kan ondersteunen.

2.3. Financieel beheer, controle en risicomanagement

2.3.1. Vlaamse schuldnormering

Niet enkel op begrotingsvlak heeft deze Vlaamse Regering een mooi parcours afgelegd. Ook het vlak van het financieel beheer zijn er structurele stappen richting modernisering van de overheidsfinanciën gezet, waarop de minister graag nog eens terugkomt.

Zo heeft de Vlaamse Regering eind 2016 ingestemd met een Vlaamse schuldnormering, die uitgaat van twee doelstellingen: het behoud van een gunstige rating door het beperken van de globale schuldevolutie; en het behoud van een nettoactiefpositie, waarbij de vermarktbare (en momenteel enkel financiële) activa groter zijn dan de schulden.

Welnu, Vlaanderen behield ook in 2018 zijn gunstige Aa2-rating, wat een trapje hoger is dan die van België. Het is de derde hoogste notering bij Moody's.

Uit het rapport van 28 september 2018 komen enkele sterke punten van Vlaanderen naar voren die hebben geleid tot het blijvend toekennen van de (uitstekende) Aa2-rating: een sterke en gediversifieerde economische basis; een sterke reputatie, en voortdurende inzet, op het vlak van budgettaire discipline; een geschiedenis van heel sterk en voorzichtig financieel management; en een bescheiden schuldenlast en een ruime toegang tot liquiditeit. Er zijn slechts drie andere deelstaten ter wereld die hoger scoren dan de federale staat, namelijk Spaans Baskenland en de Italiaanse regio's Trente en Lombardije.

Ook op het vlak van het behoud van een positieve nettoactiefpositie kan de regering gunstige resultaten voorleggen. Met een positieve nettoactiefpositie wordt bedoeld dat de totale waarde aan vermarktbare activa groter is dan de geconsolideerde schuld, exclusief de ziekenhuisfinanciering. Eind 2016 bedroeg de nettoactiefpositie 2,8 miljard euro. Mede gelet op de daling van de schuld (exclusief de ziekenhuisfinanciering) met 0,2 miljard euro en de toename van de financiële activa met 1,2 miljard euro, neemt de nettoactiefpositie eind 2017 in totaliteit met 1,4 miljard euro toe tot een mooie 4,2 miljard euro.

2.3.2. Beleggen in eigen Vlaamse schuld

In uitvoering van de Vlaamse schuldnormering en met het oog op het beperken van de geconsolideerde schuld en het optimaliseren van de financiering ervan, werd het decreet van 18 mei 2018 betreffende de optimalisatie van het beheer van de financiële activa van de Vlaamse overheidsentiteiten kamerbreed goedgekeurd. Door de tijdelijk beschikbare middelen van de ene overheidsentiteit te beleggen in

de schuld van een andere overheidsentiteit, daalt niet alleen de geconsolideerde schuld van de overheidsentiteit waarin belegd wordt, maar ook die van de Vlaamse overheid als geheel. In 2018 werd gestart met het operationaliseren van het decreet, wat bijzonder veel media-aandacht kreeg, merkt hij ironisch op. Streefdoel is om de schuldpositie van de Vlaamse overheid eind 2018 met 600 miljoen te verlagen.

2.3.3. Rechtstreekse financiering

Naast acties in het kader van de Vlaamse schuldnormering wordt sinds 2015 een beleid gevoerd dat maximaal inzet op de rechtstreekse financiering van entiteiten die tot de Vlaamse consolidatieperimeter behoren. Zo werd in 2015 reeds gestart met het rechtstreeks financieren van de VMSW en het VWF via renteloze leningen. Men herinnert zich wellicht dat de regering een ruling bekwam, waardoor de Vlaamse overheid binnen het X/N-stelsel geen roerende voorheffing verschuldigd is als verkrijger van inkomsten van obligaties uitgegeven door rechtspersonen die deel uitmaken van de sector overheid in het ESR-2010. Ingevolge die ruling werd door de Vlaamse overheid in 2016 besloten tot de rechtstreekse financiering van de DBFM Scholen van Morgen via School Invest.

Eind vorig jaar werd bovendien de rechtstreekse financiering van de nv BAM goedgekeurd op basis van een extern gevalideerd financieringsmodel op basis van tolheffing. Gelet op de actuele kaspositie en de eind vorig jaar principieel goedgekeurde kapitaalsverhoging, worden de eerste leningen aan de nv BAM vanaf 2020 verwacht.

Door deze rechtstreekse financieringen werd reeds een aanzienlijke rentebesparing gerealiseerd. De Vlaamse schuld wordt nu immers als een overkoepelend product in de markt gezet. Verder is de liquiditeit van de obligaties toegenomen door het groter beschikbaar volume. Voor 2017 en 2018 wordt de jaarlijkse besparing geraamd op ongeveer 20 miljoen euro. In 2019 kan worden uitgegaan van een besparing van 30 miljoen euro. Dat bedrag zal in de volgende jaren nog flink toenemen, tot 100 miljoen euro op kruissnelheid.

Het meest recente bewijs voor de lagere marges betreft de eerste uitgifte ooit van een Vlaamse sustainable bond. Die vond een dag eerder plaats. Het betreft een publieke uitgifte bij institutionele investeerders voor een bedrag van 500 miljoen euro. De obligatie heeft een looptijd van 15 jaar, een coupon van 1,375 procent en een yield van 1,499 procent. De pricing werd op een scherpe OLO +19 basispunten afgeklopt.

2.3.4. Uitrol boekhoudkantoor

Tot slot wordt in 2019 verder werk gemaakt van de uitbouw van een volwaardig boekhoudkantoor door de boekhoudsoftware Orafin verder uit te rollen naar nieuwe entiteiten. Verder wordt er in 2019 ook bekeken of en welke andere functionaliteiten door welk dienstencentrum verder ontwikkeld dienen te worden. Voorbeelden zijn onder meer voorraadbeheer en projectmanagement.

2.3.5. Vlaamse Codex Overheidsfinanciën

Wat volgt er nog in het komende half jaar? Belangrijk is dat op Vlaams niveau gewerkt wordt aan een nieuwe Codex Overheidsfinanciën, de zogenaamde VCO. De diverse bestaande decreten en uitvoeringsbesluiten die betrekking hebben op de generieke begroting en financiën worden gebundeld in respectievelijk één decreet en één uitvoeringsbesluit. De codificatieoefening laat toe inconsistenties, onduidelijkheden en hiaten in het huidige juridisch kader weg te werken.

Concreet gaat het om de codificatie van de volgende decreten: het Rekendecreet van 8 juli 2011, het Kas-, schuld- en waarborgdecreet van 7 mei 2004, het decreet van 18 mei 2018 betreffende de optimalisatie van het beheer van de financiële activa van de Vlaamse overheidsentiteiten, en de artikelen 24 tot en met 26 van het kaderdecreet bestuurlijk beleid van 18 juli 2003. Dit regelgevend werk zal weldra in de commissie toegelicht worden, kondigt hij aan.

2.3.6. Fiscaliteit

Het volgende deel van zijn toelichting bij de beleidsbrief behandelt de Vlaamse fiscaliteit. Men mag zonder overdrijven stellen dat de regering het Vlaamse fiscale landschap grondig hertekend heeft. De Vlaamse fiscaliteit raakt diverse facetten van de samenleving: wonen en vastgoed, gezin, mobiliteit, arbeid en ondernemen. Dat biedt tal van mogelijkheden, die men optimaal wil benutten. Er wordt gestreefd naar lagere belastingen, een groenere fiscaliteit en een eenvoudige fiscaliteit. Samen met het Vlaamse Parlement kan hij meer dan tevreden terugblikken en hoopvol naar de toekomst kijken.

2.3.7. Lagere belastingen

België kent het vierde hoogste overheidsbeslag van de Europese Unie. Het Vlaamse regeerakkoord maakte dan ook werk van een lager overheidsbeslag, onder meer door in te zetten op een lagere belastingdruk. Tijdens deze legislatuur werden tal van belastinghervormingen uitgewerkt. De minister staat stil bij enkele mijlpalen. De hervorming van de erfbelasting, het verkooprecht en de implementatie van de federale taxshift zullen, wat hem betreft, de geschiedenis ingaan als structurele fiscale hervormingen.

2.3.8. Gewestbelastingen

– Hervorming verkooprecht

Hij is niet weinig trots op de hervorming van het verkooprecht, dat ervoor zorgt dat Vlamingen een eigen woning kunnen aankopen, wat nog steeds de beste vorm van sociale bescherming is. De tarieven van het Vlaamse verkooprecht waren tot voor kort nog te hoog in vergelijking met de buurlanden. Bijkomende voordelen als abattement en klein beschrijf bleken niet altijd even doelmatig. Met het nieuwe vlak tarief van 7 procent voor de aankoop van een gezinswoning sluit Vlaanderen aan bij de Nederlandse en Duitse tarieven. Voor bescheiden woningen wordt voorzien in een extra korting van 5600 euro. Dat zijn woningen met een waarde van maximum 200.000 euro (of 220.000 euro in de Vlaamse Rand en kernsteden). Zo zijn alle kandidaat-kopers gebaat bij het nieuwe tarief, en zijn er als het ware geen verliezers.

De afschaffing van het klein beschrijf was een noodzakelijke en historische stap. Het KI is immers al lang geen betrouwbare weergave meer van de waarde van een woning. Ook de Europese Commissie heeft daar tijdens haar fact finding mission onlangs nog op gewezen. Vlaanderen heeft nu een eerste stap in de transitie naar alternatieven gezet.

Het voordeel van de meeneembaarheid blijft wel behouden. Uit een recente enquête blijkt dat een kwart van de werkende Belgen, of één miljoen mensen, dichter bij het werk willen gaan wonen. De meeneembaarheid zorgt er alvast voor dat de registratierechten mensen er niet van weerhouden om te verhuizen omwille van een job. Met de vervanging van het klein beschrijf door een nieuw verlaagd tarief wordt het aanbod aan betaalbare gezinswoningen verruimd. Onder meer voor singles blijkt dit een goede zaak. Kleine appartementen kwamen niet voor

klein beschrijf in aanmerking wegens een te hoog KI. Dankzij het nieuwe tarief van 7 procent komt dit segment van de markt binnen bereik.

In zijn beleidsbrief vermeldt hij nog de bijkomende tariefverlagingen voor ingrijpende energetische renovaties, voor erkende monumenten en voor woningen verhuurd aan SVK's. Ze zijn uitgebreid in de commissie besproken.

– Erfbelasting

Vervolgens brengt hij nog eens de hervorming van de erfbelasting onder de aandacht. Die is niet alleen gematigd en gemoderniseerd, maar ook afgestemd op het nieuwe erfrecht. In de zijlijn werd het hoogste tarief van 65 procent geschrapt en verlaagd tot 55 procent, maar ook voor kleine verkrijgingen is in een tariefverlaging voorzien. Voor partners, zowel voor gehuwden als voor samenwonenden, wordt voortaan 50.000 euro van het roerend vermogen vrijgesteld, bovenop de bestaande vrijstelling voor de gezinswoning. Weeskinderen jonger dan 21, kunnen voortaan de woning van de erflater en een bedrag van 75.000 euro vrij van erfbelasting erven. In totaal wordt daarmee een lastenverlaging van 139 miljoen euro of ongeveer 10 procent van de jaarlijkse erfbelasting gerealiseerd.

De nieuwe Vlaamse erfbelasting komt ook tegemoet aan het nieuwe federale erfrecht. Een kandidaat-erflater kan de nieuwe vrijheid om zijn vermogen naar eigen goeddunken te verdelen, benutten. Nieuwigheden als erfovereenkomsten en generatiesprongen worden door Vlaanderen fiscaal ondersteund. Voor de minister is dit verhaal niet ten einde, maar zijn er wel al belangrijke stappen gezet. Zijns inziens moet een volgende Vlaamse Regering op de ingeslagen weg van matiging van de fiscale druk verdergaan.

– Lagere lasten op arbeid

Last but not least gaat hij in op de financiering van de federale taxshift. Door de werking van de gewestelijke opcentiemen komt elke federale verlaging van de personenbelasting voor net iets minder dan 25 procent ten laste van de Vlaamse overheid. De federale taxshiftmaatregelen komen vooral de lagere inkomens ten goede. De Vlaamse begroting voorziet daarvoor in 572 miljoen euro aan lastenverlagingen in 2019. Het is belangrijk te benadrukken dat de Vlaamse Regering ervoor heeft gekozen het verlies aan inkomsten door de verlaging van de personenbelasting, niet te financieren door nieuwe belastingen. Het gaat dus op Vlaams niveau om een zuivere lastenverlaging. Werken wordt dus goedkoper gemaakt voor de werknemer, wat ook de koopkracht ten goede komt.

– Groenere verkeersfiscaliteit

Inzake verkeersfiscaliteit lag de nadruk op alle vlakken op vergroening. Vlaanderen flirtte de afgelopen jaren een aantal keren met de grenswaarden inzake luchtvervuiling. Een gerechtelijke procedure door de Europese Commissie werd ei zo na vermeden. Voor de personenwagens en lichte vrachtwagens werden vanaf 2016 de parameters van de BIV verstrengd. Daarnaast werd ook de jaarlijkse verkeersbelasting vergroend voor nieuwe inschrijvingen.

De VKB (jaarlijkse verkeersbelasting) belast niet enkel meer op fiscale pk, maar ook op groene parameters. Daarbij wordt niet enkel gekeken naar het broeikasgas CO_2, maar ook naar de luchtverontreiniging via de Euronorm. Voor opkomende technologieën zoals elektrische en waterstofwagens, of CNG en plug-ins met een bepaalde autonomie, werd in een vrijstelling voorzien.

De resultaten mogen er zijn. De ontdieseling is duidelijk. Het marktaandeel bij de nieuwe inschrijvingen van personenwagens halveerde bijna. De alternatieve tech-

nologieën (hybrides, CNG en BEV) kennen een gestage opmars en bereikten in 2016 samen een aandeel van iets minder dan 7 procent. De groene tarieven van de verkeersbelasting zijn van toepassing op de nieuwe inschrijvingen. In september 2018 viel 40 procent van het park aan personenwagens al onder de groene tarieven van de jaarlijkse verkeersbelasting. Tegen eind 2019 zal dat ruimschoots meer dan de helft van het park van de personenwagens zijn.

Voor vrachtwagens ging, na acht jaar voorbereiding, op 1 april 2016 eindelijk de kilometerheffing van start. Door de invoering verdwenen de volgende belastingen: het eurovignet, goed voor 81 miljoen euro aan inkomsten en de verkeersbelastingen op vrachtwagens, goed voor 9 miljoen euro aan inkomsten. Samen zijn deze maatregelen goed voor een taxshift van 90 miljoen euro. In het kader van het voorstel tot herziening van de tolrichtlijn, heeft België gevraagd om ook de resterende minimumbelasting voor twaalftonners af te schaffen.

Het residu aan Europese verkeersbelasting voor twaalftonners werd vergroend zodat dit voor 100 procent kan gerecupereerd worden ingeval van multimodaal vervoer. Een oude onwerkzame regeling werd aangepast. Voortaan wordt niet meer gerekend met spoorschijven, maar kan men een volledige terugbetaling genieten vanaf 100 overslagverrichtingen. Daarnaast komt nu naast rail-road ook road-boat in aanmerking voor terugbetaling, waardoor in 2017 voor 236.000 euro aan belastingvermindering toegekend werd aan 739 voertuigen.

– Vergroening vastgoedbelastingen

Daarnaast werden ook de vastgoedbelastingen verder vergroend. Wie vandaag een nieuwe energiezuinige woning bouwt, ziet zijn inspanningen beloond met een halvering of zelfs een volledige vrijstelling van de onroerende voorheffing gedurende vijf jaar. Die maatregel vindt zijn oorsprong al in het aanslagjaar 2009 en werd geleidelijk geactualiseerd. Deze stimulans werd nu uitgebreid naar bestaande woningen. Dus niet alleen bij nieuwbouw maar ook bij renovaties wil de Vlaamse Regering energiezuinigheid fiscaal aanmoedigen. Meer dan de helft van onze woningen zijn immers woningen op gevorderde leeftijd. De vergrijzing slaat dus op alle vlakken toe, merkt de minister op. Wanneer een eigenaar zijn woning aanpakt met een "ingrijpende energetische renovatie" en daarmee een E-peil behaalt van maximaal 90, wordt de onroerende voorheffing voor vijf aanslagjaren gehalveerd. Huiseigenaren die een nog grotere inspanning doen en een E-peil van maximaal 60 bereiken, zullen gedurende vijf jaar geen onroerende voorheffing voor de gerenoveerde woning moeten betalen.

Zoals eerder vermeld, werd bovendien in het nieuwe Vlaamse verkooprecht in een extra verlaagd tarief van 6 procent voorzien voor kopers van een gezinswoning die bereid zijn ingrijpend energetisch te renoveren binnen een termijn van vijf jaar vanaf de aankoop. Tevens werd in 2015 in de onroerende schenkbelasting voorzien in een extra verlaging van de tarieven voor begiftigden die bereid zijn energiegerelateerde renovaties uit te voeren. Energiegerelateerde aanpassingen voor minstens 10.000 euro kunnen een flinke teruggave van schenkbelasting opleveren.

– Stimuleren nieuwe investeringen met lager energieverbruik

Investeringen in nieuw materieel en outillage zijn al sedert 1998 vrij van onroerende voorheffing. Via een tijdelijke maatregel konden bedrijven voor de aanslagjaren 2015 tot en met 2017 ook het nog belastbaar gebleven kadastraal inkomen verminderen met eenzelfde bedrag als dat van het nieuw vrijgestelde gedeelte. Een dubbele investeringsaftrek dus, en vandaar de naam turbomaatregel. De maatregel werd verlengd voor investeringen in 2017, 2018 en 2019. Daarmee stimuleert men bedrijven om te investeren in nieuwere machines, die doorgaans efficiënter, energiezuiniger en milieuvriendelijker zijn.

Op dit punt doet de minister een warme oproep aan de nieuwe bewindsploegen van de steden en gemeenten. De lokale besturen hebben immers belangrijke instrumenten in handen. Het loont de moeite, om eens na te gaan of bijvoorbeeld een belasting op drijfkracht nog wel van deze tijd is.

Dankzij het decreet van 18 mei 2018 houdende wijziging van artikel 41 van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur, wat de verfijning van de belastingbevoegdheid van de gemeenteraad betreft, van onder meer de heren Rik Daems, Jos Lantmeeters en Koen Van den Heuvel, weten we nu dat gemeenten hun opcentiemen op de onroerende voorheffing kunnen differentiëren. Zij moeten eens een nultarief voor opcentiemen op materieel en outillage overwegen, suggereert hij, al begrijpt hij dat dit niet voor alle lokale besturen binnen de mogelijkheden ligt.

2.4. Eenvoudigere belastingen

Bij het decreet van 22 juni 2018 houdende rationalisering van fiscale gunstmaatregelen, gaf hij een overzicht van 60 rationaliseringsmaatregelen die deze legislatuur werden genomen in de Vlaamse fiscaliteit, sommige via dat decreet, andere via aparte grotere hervormingen, zoals het snoeien in het grote aantal tariefschalen in de onroerende schenkbelastingen, of het afschaffen van het KI en de abattementen in de koopbelasting. Een groot aantal onwerkzame regimes werd opgeheven. De knelpunten bij onderbenutte maatregelen werden weggewerkt. Zo werkt de regering aan eenvoudigere belastingen voor de belastingplichtige, besluit hij.

2.5. Klantvriendelijke VLABEL

Er wordt ook voortdurend gewerkt aan klantvriendelijke dienstverlening. De Vlaamse Belastingdienst toont zich steeds meer als dé Vlaamse fiscus. Weinigen zullen de fiscus graag zien komen, maar toch spant het personeel van de Vlaamse Belastingdienst zich dag in, dag uit in om een correcte en klantvriendelijke dienstverlening te geven. Het zorgt ook voor de inkomsten waarmee de dienstverlening van de Vlaamse overheid gefinancierd wordt, en is dus zonder overdrijven onmisbaar. Dat de Vlaamse Belastingdienst een klantvriendelijke organisatie is, wordt bevestigd door de Vlaamse ombudsman, waarbij de minister herinnert aan de bespreking van zijn jaarverslag.

Dit blijkt eens te meer uit een recent initiatief van de Vlaamse Belastingdienst dat bij die bespreking al was aangekondigd. Sedert begin oktober worden kopers die van een fiscaal voordeel hebben genoten, vriendelijk herinnerd aan het engagement om de aangekochte woning effectief te bewonen of om een inschrijving in het bevolkingsregister te nemen binnen een termijn van twee jaar of vijf jaar na datum van de aankoop. Al te vaak blijken kopers die termijn uit het oog te verliezen. Vaak is dat onbewust, met een onaangename en onverwachte navordering van een aanvullende belasting en bijhorende belastingverhoging als gevolg. Ook voor de Vlaamse Belastingdienst is dat geen prettige klus. De bezwaarschriften die daarop volgen geven aanleiding tot polemieken met belastingplichtigen en een flinke werklast. Hij hoopt dat met deze friendly reminder het aantal navorderingen kan verminderd worden, en een hoop onnodige ellende tot het verleden zal behoren.

De Vlaamse Belastingdienst zet ook voluit in op digitalisering en automatisering. Waar mogelijk wil hij de administratieve verplichtingen voor de klanten reduceren. De aangifte van nalatenschap bijvoorbeeld moet veel meer ruimte laten voor bijzondere situaties, complexe devoluties en bijzondere regelingen in huwelijkscontracten. Momenteel is een uploadmodule in gebruik, die verder ontwikkeld wordt naar een volwaardige en volkomen online aangifte.

Men herinnert zich ook de besprekingen in de commissie over de voorafgaande ramingen van de verkoopwaarde van vererfde onroerende goederen. Momenteel

kunnen ze gevraagd worden aan externe experts in afwachting van de inwerkingtreding van de definitieve decretale regeling, die in een kosteloze raming door eigen ambtenaren van VLABEL voorziet. VLABEL ontwikkelt daartoe momenteel de nodige tools. Een eigen database wordt opgebouwd en een ondersteunende applicatie wordt in samenwerking met een externe partner ontwikkeld.

2.6. 2018-2019

Na deze bloemlezing uit de resultaten die men in de beleidsbrief kan terugvinden, gaat de minister nog in op de vraag wat er nog volgt in het komende halfjaar. Op fiscaal vlak is het regeerakkoord vrijwel uitgevoerd. Het enige grote project dat nog moet afgerond worden, is de overname van de inning van de belasting op spelen en weddenschappen en op automatische ontspanningstoestellen. Dat heeft hij echter bij de bespreking van het overnamedecreet zelf uitgebreid behandeld en hij wenst daarover niet in herhaling vallen. Daarnaast werkt zijn administratie mee aan de studie over kilometerheffing voor personenwagens, getrokken door collega-minister Ben Weyts.

Omdat iedere hervorming nazorg vergt, die resulteert in punctuele aanpassingen, correcties en verbeteringen, zal hij binnen enkele weken een ontwerp van decreet diverse fiscale bepalingen 2018 aan de commissie voorleggen, kondigt hij aan. Daarvan geeft hij reeds de grote lijnen in kort bestek mee. Er is in enkele optimalisaties en correcties voorzien van de nieuwe doorgeefschenking, het nieuw wettelijk voortgezet vruchtgebruik en het verkooprecht. Zo komen er versoepelingen zoals een vrijstelling van BIV voor overdrachten van voertuigen tussen wettelijk samenwonenden. Voor gehuwden bestaat er al een vrijstelling, die uitgebreid wordt.

Tekortschattingen worden door VLABEL doorgaans binnen een redelijke termijn van twee jaar vastgesteld, maar die administratieve praktijk gaat men nu ook decretaal verankeren, een kwestie die eerder al door de heer Jos Lantmeeters op de agenda van de commissie is geplaatst. De minister deelt diens bekommernis en voorziet in een meer rechtszekere oplossing.

Verder wordt de Vlaamse Codex Fiscaliteit geüpdatet naar aanleiding van de federale hervorming van het vennootschapsrecht, de regionalisering van de kinderbijslag en de federale hervorming van de hypotheekbewaring. Hij komt daar tijdens een volgende commissievergadering uitgebreid en in detail op terug.

Voor de andere beleidsacties in de beleidsbrief, die eveneens de aandacht verdienen, verwijst hij naar de beleidsbrief. De minister denkt dat hij nogmaals duidelijk heeft aangetoond dat Vlaanderen iets doet met zijn fiscale autonomie en dat de regering in deze legislatuur alles in het werk heeft gesteld heeft om de publieke financiën gezond te houden. Tot besluit dankt hij de commissie voor de samenwerking op die vlakken.

3. Toelichting bij het monitoringrapport oktober 2018 door minister Bart Tommelein

Minister *Bart Tommelein* licht het monitoringrapport oktober 2018 toe dat op donderdag 1 november werd overgemaakt aan het Vlaams Parlement (zie slides 1 tot en met 7 van bijlage 2).

Het monitoringrapport oktober 2018 vindt men in bijlage 3.

3.1. Raming resultaat

Op basis van de definitie van de HRF voor wat betreft de opcentiemen, wordt het overschot momenteel geraamd op 33,2 miljoen euro. Dat resultaat houdt nog

steeds rekening met volgende correcties voor de toetsing van de begrotingsdoelstelling, die bij de begrotingsopmaak en -aanpassing 2018 al aan bod kwamen:

1 miljard euro voor de negatieve afrekening met betrekking tot de middelen uit de Bijzondere Financieringswet, 8,3 miljoen euro voor de bouwkosten van de Oosterweelverbinding Linkeroever en 95,3 miljoen euro voor de schuldovername van de gemeenten.

Ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018 noteert men een positieve afwijking van 28,6 miljoen euro. Die is in grote lijnen de resultante van een meevaller aan ontvangstenzijde, met name de stijging van de netto-opcentiemen, en een aantal tegenvallers aan de uitgavenzijde. Voor die laatste verwijst hij naar de uitbetaling van de gewestwaarborg voor het ARKimedesfonds I in vereffening van 45,5 miljoen euro en naar de oplopende inflatie, waardoor de spilindex een maand eerder werd overschreden dan verwacht. De kostprijs daarvan is 40,3 miljoen euro.

Het monitoringrapport van oktober is, zoals men weet, slechts een indicatieve raming, waarschuwt hij. Over een beperkt aantal ontvangsten en enkele grote uitgavenrubrieken is het nog wachten op nieuwe informatie. Substantiële afwijkingen zijn dus nog mogelijk. Maar in het verleden bleken die doorgaans wel overwegend positief voor het vorderingensaldo.

Daarop toont hij een grafiek die de belangrijkste verschillen visualiseert tussen de begrotingsaanpassing 2018 en de prognose van oktober (slide 3). Vooreerst zijn er meerontvangsten ten bedrage van 53,3 miljoen euro bij de gewestbelastingen. Verder zijn er ook meerontvangsten ten bedrage van 100,4 miljoen euro in de opcentiemen. In mindere mate zijn er tegenvallende 'andere' ontvangsten, die evenwel binnen de gebruikelijke afwijkingsmarges vallen.

De uitgaven liggen momenteel 31,2 miljoen euro hoger dan verwacht.

De ESR-correcties worden eveneens opwaarts bijgesteld voor 47,6 miljoen euro.

Tot slot wordt er voor bijna 110 miljoen euro minder gecorrigeerd voor de toetsing van de begrotingsdoelstelling dan bij begrotingsaanpassing.

3.2. Gewestbelastingen

Op een volgende tabel staat een overzicht van de gewestbelastingen (slide 4). Globaal gezien worden de ontvangsten 53,3 miljoen euro hoger ingeschat dan begroot. De minister focust op de drie belangrijkste wijzigingen, waarvan het verkooprecht en verdeelrecht de eerste vormt. De prognose 2018 van de ESR-ontvangsten uit het verkooprecht en verdeelrecht ligt 16,3 miljoen euro boven het niveau van de begrotingsaanpassing 2018. De prognose houdt rekening met een groei van het volume gelijk aan het bbp (+1,5 procent). Het gemiddelde recht evolueert in functie van de CPI (+2 procent).

Tweede wijziging is de schenkbelasting. De prognose 2018 van de ESR-ontvangsten uit schenkbelastingen valt 39,1 miljoen euro lager uit dan geraamd bij de begrotingsaanpassing 2018. Dat geldt zowel voor de roerende als de onroerende schenkingen. Bij onroerende schenkingen is de daling wel meer uitgesproken. Vermoedelijk speelt de hervorming van het federale erfrecht een rol. Mensen hebben die hervorming mogelijk afgewacht om nieuwe schenkingen te doen. Daarom wordt verwacht dat de terugval in het aantal schenkingen tijdelijk is.

Derde en laatste betreft de erfbelasting. Welnu, de prognose van de ontvangsten uit de erfbelasting ligt 63,1 miljoen euro boven het niveau van de begrotingsaanpassing 2018.

3.3. Uitgavenbegroting

In de algemene uitgavenbegroting zijn zes afwijkingen het vermelden waard.

De verwachte aanwending van de buffer voor onverwachte gebeurtenissen van 147 miljoen euro die bij begrotingsaanpassing 2018 werd aangelegd, bedraagt 55,6 miljoen euro. Daarvan is 45,5 miljoen euro toegewezen aan de uitbetaling van de gewestwaarborg voor het ARKimedesfonds I in vereffening.

Verder heeft in augustus 2018 een overschrijding van de spilindex plaatsgevonden. Die kwam er een maand vroeger dan verwacht ten tijde van de neerlegging van de begrotingsaanpassing 2018. De hogere inflatie resulteert in een overaanwending op de indexprovisie van 40,3 miljoen euro. De ramingen van de apparaatskredieten alsook de ramingen voor de kinderbijslag, dienstencheques, De Lijn, Kind en Gezin, VAPH enzovoort, houden evenwel reeds rekening met deze overschrijding van de spilindex. Voor de indexprovisie per saldo wordt daarom uitgegaan van een netto-onderaanwending van 12,5 miljoen euro.

De overaanwending bij de kinderbijslag is voor 23,6 miljoen euro te wijten aan de indexering. De effectieve overbenutting is het gevolg van de evaluatie van de eerste fiscale flux van 2015. Eerder moesten gezinnen zelf een toeslag aanvragen en daarbij hun inkomen rapporteren. Die gezinnen worden nu automatisch gedetecteerd en voor 2015 geregulariseerd, met een stijging van de uitgaven tot gevolg. Eveneens is er een stijging van de gewaarborgde gezinsbijslag vastgesteld, zowel in Vlaanderen als Wallonië.

Ten vierde wordt de onderbenutting in de woonzorgcentra geraamd op 29,6 miljoen euro.

De uitgaven in het kader van de in 2016 hervormde doelgroepenkortingen voor jongeren worden ingeschat op 147,9 miljoen euro. Dat is het gemiddelde van de raming van de RSZ (170,3 miljoen euro) en de raming van het Departement WSE (125,5 miljoen euro). Er is dus sprake van een onderbenutting van 47,8 miljoen euro.

Op de renovatiepremie wordt – in afwachting van een aanpassing van de regelgeving waarbij de renovatiepremie en de VAP-premie worden geïntegreerd – een onderbenutting van 20 miljoen euro verwacht.

Op het Minafonds en de DAB Catering en Schoonmaak na, geven alle DAB's hun begrotingsaanpassing op als prognose. Het monitoringcomité verlaagt de uitgaven van de DAB's met 25 miljoen euro ten opzichte van die prognose.

De uitgaven van de rechtspersonen wijken volgens de eigen inschattingen van die instellingen 223,1 miljoen euro af van de begrotingsaanpassing. Het monitoringcomité stelt op basis van de historische uitvoeringcijfers de uitgaven bijkomend met 25 miljoen euro neerwaarts bij. Alles bij elkaar wordt er verwacht dat de uitgaven 31,2 miljoen euro hoger liggen dan begroot. Daarbij wordt uiteraard rekening gehouden met de bij begroting ingeschatte onderbenutting.

3.4. ESR-correcties

Tot slot zijn er de evoluties in de ESR-correcties. Ten aanzien van de begrotingsaanpassing 2018 hebben ze een positieve impact van 47,6 miljoen euro. Die afwijking is te verklaren door drie belangrijke bewegingen.

De eerste is de positieve bijstelling bij de ziekenhuisinfrastructuur, die voornamelijk gerelateerd is aan de brief van de FOD Volksgezondheid van 4 april 2018 met

betrekking tot een zogenaamde C2-correctie met een positieve ESR-impact van 27,6 miljoen euro. Per saldo verbetert de ESR-correctie met 23,5 miljoen euro omdat er bij VIPA minder A1/A3-uitgaven worden verwacht waarvoor er voor het niet-ESR-aanrekenbare gedeelte (= component aflossing kapitaal) een ESR-correctie wordt ingeschreven. Lagere uitgaven betekenen dus ook een lagere ESR-correctie.

De voorbije jaren werden er in het Budget Financiële Middelen geen herzieningen meer opgenomen voor investeringsuitgaven met betrekking tot A1/A3-ziekenhuis-infrastructuur die reeds voor de bevoegdheidsoverdracht in het kader van de zesde staatshervorming gerealiseerd werden (de zogenaamde niet-aangevraagde provisionele bedragen). Gelet op die vaststelling wordt in geen uitgave (40 miljoen euro) meer voorzien voor niet-aangevraagde provisionele bedragen. Logischerwijs wordt er ook niets meer geneutraliseerd voor de toetsing aan de begrotingsdoelstelling.

In zijn rekeningenrapport 2017 heeft het Rekenhof een aantal opmerkingen gemaakt over enerzijds de jaarafgrenzing of de aanrekening van de uitgaven op het correcte uitvoeringsjaar, en anderzijds de aanrekening van de stortingen aan de organismen voor de financiering van de tweede pensioenpijler. In functie daarvan worden de reeds in 2017 gestorte bijdragen respectievelijk in 2018 te storten bijdrage in de pensioenfondsen van de VRT, De Lijn en het Vlaams Pensioenfonds via een negatieve ESR-correctie van 4 miljoen euro toegewezen aan het jaar van de prestaties. Voor de jaarafgrenzing van de inkomensoverdrachten wordt de impact van de correcte ESR-aanrekening geschat op 12 miljoen euro en wordt een negatieve ESR-correctie ingeschreven.

III. Bespreking op 20 november 2018

1. Toelichting bij het verslag van het Rekenhof bij de begrotingsontwerpen 2019 door raadsheer Jan Debucquoy

1.1. Algemene beoordeling

Raadsheer *Jan Debucquoy* maakt gebruik van een presentatie die men in bijlage 5 bij dit verslag vindt.

Jan Debucquoy begint zijn toelichting met de algemene beoordeling dat de Vlaamse begroting 2019 goed in elkaar zit en degelijk onderbouwd is. In een breed tijdsperspectief beschouwd, heeft de Vlaamse Regering sinds de financiële crisis van 2008 heel wat inspanningen geleverd om een begroting in evenwicht te krijgen, wat al het geval is sinds 2016. Het overheidstekort van de Vlaamse gemeenschap in 2009 was rond de één miljard euro. Daarbovenop zijn er anderhalf miljard euro inspanningen geleverd in het kader van de zesde staatshervorming als bijdrage in de sanering van de financiën van entiteit I.

De spreker refereert aan de paper van december 2017 van Koen Algoed[1] voor het onderzoeksinstituut Vives, die daarin stelt dat Vlaanderen, bovenop de 1,5 miljard euro, ook nog 394 miljoen euro bijkomend heeft ingeleverd ten opzichte van de vorige Bijzondere Financieringswet en bovendien bedraagt de weerslag van de federale taxshift al 572 miljoen euro in 2019.

[1] De zesde staatshervorming en haar impact op de overheidsfinanciën doorgelicht, VIVES Beleidspaper, december 2017.

1.2. Groei- en inflatieparameters

Vervolgens licht de spreker de kleine opmerkingen, verbeterpunten en aandachtspunten toe van het begrotingsrapport. De parameters van de Vlaamse begroting toetst het Rekenhof af aan de meest recente ramingen.

Als het Rekenhof in het verleden vond dat de meeste recente ramingen te veel afweken van de ramingen die gebruikt werden in de begroting, dan pleitte het ervoor om niet te lang te wachten met een aanpassing van de begroting.

Wat betreft de reële groei zijn de ramingen heel recent nog bevestigd door Europese Unie en het IMF. Er is een lichte verhoging genoteerd inzake de inflatie. Het Planbureau voorspelt de overschrijding van de spilindex daardoor in juni 2019, in plaats van in december 2019.

1.3. Impact van de vervroegde overschrijding van de spilindex

Dat betekent dat de begroting 2019 die nog geen rekening hield met de meeste recente inflatiecijfers, rekening moet houden met een extra uitgave van 158,2 miljoen euro, die evenwel grotendeels gecompenseerd wordt door extra inkomsten ingevolge hogere inflatie, met name 108 miljoen euro ten gevolge de Bijzondere financieringswet (BFW) en 10 miljoen door een stijging van de gewestbelastingen, wat samen 118 miljoen euro oplevert. Dat cijfer is ook door de minister vermeld in zijn toelichting. Een herberekening van de BFW-afrekening 2017 op basis van de meest recente uitvoeringsgegevens, geeft ook een cijfer van 41,6 miljoen euro extra ontvangsten die nog niet verwerkt werd in de middelenbegroting 2019. Alles bij elkaar is er niets om bezorgd over te zijn bij de vervroegde spilindex in het volgende jaar.

1.4. Europees begrotingskader

Het Rekenhof toetst eveneens af aan de begrotingsnormen in het kader van het Europese begrotingskader. Die normen zijn vastgelegd voor de gezamenlijke overheid en moeten omgezet worden per deeloverheid. Voor het bepalen van de normen inzake het nominaal vorderingensaldo en het structureel saldo per deeloverheid, is er een methodologie uitgewerkt door de Hoge Raad van Financiën. Voor de Vlaamse Gemeenschap was voor 2019 een structureel evenwicht aanbevolen en dat wordt omgezet in een nominale vorderingensaldo van min 0,001 procent bbp of een maximaal tekort van 4,6 miljoen euro.

Wat de schuldnorm betreft, houdt Europa de regel aan dat de schuld van de gezamenlijke overheid onder 60 procent bbp moet blijven. Als men daarboven zit, moet er een voldoende daling gerealiseerd worden naar rato van 2 procent bbp per jaar voor België. De omzetting van de schuldnorm per deeloverheid moet nog altijd geoperationaliseerd worden door de Hoge Raad van Financiën. De Vlaamse schuld aftoetsen aan de Europese schuldnorm, is derhalve niet mogelijk.

Dat geldt ook voor de uitgavennorm die sinds enkele jaren nieuw is. De Europese Commissie berekende de gezamenlijke uitgavennorm voor België voor 2019 op een groei van 0,6 procent bbp. Op 19 oktober 2018 is België al op de vingers getikt omdat de begroting 2018 in belangrijke mate afweek van de vereiste maximale groei van de netto primaire uitgaven. Dat criterium wordt nergens in begrotingsdocumenten uitgelegd, ook niet op het federale niveau. Men weet ook niet hoe dat geoperationaliseerd moet worden per deeloverheid.

Europa vraagt ook een afdwingbare verdeling van die begrotingsinspanningen tussen deeloverheden. Daarover is een samenwerkingsakkoord afgesloten. Het Rekenhof stelt met spijt vast dat op het Overlegcomité nog altijd geen consensus

kan worden bereikt over de individuele verdeling van de begrotingsinspanningen. Dat wordt telkens weer door Europa, de Nationale Bank en de Hoge Raad van Financiën aangeklaagd.

1.5. Normnaleving Vlaamse begroting 2019

Het nominaal vorderingensaldo in de begroting 2019 vertoont een tekort van 134,8 miljoen euro, wat hoger is dan vooropgesteld door de Hoge Raad van Financiën (een tekort van 4,6 miljoen euro).

Dat tekort moet gerelativeerd worden, stelt Jan Debucquoy. De Europese Unie raamt het gezamenlijke Belgische overheidstekort 2019 op 5,8 miljard euro. Het Vlaamse aandeel in dat tekort beslaat nauwelijks 2,3 procent. Het kleine deficit van de Vlaamse Gemeenschap mag geen probleem zijn voor beoordeling door Europa. Voor die 134,8 miljoen euro loopt bij de Europese Commissie een aanvraag tot herziening van de voorwaarden voor het inroepen van de flexibiliteitclausule inzake strategische investeringen.

Dat dossier is zeer goed voorbereid en gedocumenteerd door de Vlaamse Regering, aan de hand van een terugverdienmodel. Het Rekenhof acht dat bijzonder robuust. De Vlaamse Regering liet geen kans onbenut om het te verdedigen ten aanzien van Europa. Het is opgenomen in het stabiliteitsprogramma, het ontwerp van begrotingsplan en kwam aan bod in diverse ontmoetingen tussen de Europese Commissie en de Vlaamse Regering.

Europa moet dat beoordelen, maar de lijst van strategische investeringen zit overvol. Met de laatste aanvraag, de position paper en de documenten die erbij horen, vraagt België aan de Europese Unie om voor de periode 2018-2022 om 9,3 miljard strategische investeringen te neutraliseren: 1,8 miljard euro federaal, 7,5 miljard euro bij de gewesten en gemeenschappen. Het federale niveau vraagt alvast voor 2019 om 194,6 miljoen euro te neutraliseren, maar volgens de spreker is alleen de case van de Vlaamse Gemeenschap zeer goed gedocumenteerd. De andere cases niet. Dat maakt het moeilijk voor Europa om te beslissen.

Jan Debucquoy laat dan nog de lijst van dringende strategische investeringen buiten beschouwing, opgesteld door het strategisch Comité van het Nationaal Pact voor Strategische Investeringen in het laatste rapport van september 2018, dat ook naar Europa is gestuurd. Voor de brede periode 2019-2030 stelt men dat er nood is aan 80 miljard euro dringende strategische investeringen vanwege de overheden.

Europa moet dat beoordelen, maar het federale niveau doet er een tweede flexibiliteitsclausule bovenop (flexibiliteitsclausule voor structurele hervormingen). Men vraagt bijkomend om voor 0,4 procent bbp geen begrotingsinspanning te doen, dus in plaats van een verbetering van het structureel saldo van 0,6 procent, maar 0,2 procent te realiseren, omwille van de federale hervorming van pensioenen, de taxshift en de hervorming van de vennootschapsbelasting en van de arbeidsmarkt. Uitsluitsel wordt verwacht in de lente van 2019.

Bij het aftoetsen aan de norm wordt ook de berekening van onderbenutting in de begroting 2019 onder de loep genomen (958 miljoen euro). Dat is een relatief hoog cijfer, stelt de spreker omdat de onderbenutting boven de 2 procent stijgt van de totale uitgavenbegroting. Onderbenutting mag geen doel op zich zijn. Het is de bedoeling om met de uitgavenkredieten beleid te voeren en niet om middelen op te potten.

Als men boven die 2 procent bbp zit, moet men zich afvragen of men voldoende beheers- en beleidscapaciteit heeft in de administratie om die middelen uit te

geven, aldus het Rekenhof. De berekening is echter heel consistent en ligt in de lijn van de voorgaande jaren. In het verleden zijn de ramingen altijd gerealiseerd. Het Rekenhof maakt zich ook geen zorgen over de raming van 958 miljoen euro onderbenuttiging voor 2019. Het is bovendien een verkiezingsjaar met een periode van lopende zaken en een opstartperiode voor de nieuwe regering.

1.6. Kas- en schuldbeheer

Traditioneel besteedt het Rekenhof ook aandacht aan de schuldevolutie. De schuld blijft stijgen. Ook dat dient gerelativeerd te worden. De stijging van 1,8 miljard euro is grotendeels te wijten aan de stijging van de financiering in de sector van de sociale huisvesting, die instaat voor 1,2 miljard euro van de 1,8 miljard euro. De schulden in de sociale huisvestingsector zijn evenwel zeer vermarktbaar. In het cijfer van 1,8 miljard euro is ook de kapitaalinbreng inbegrepen van 388 miljoen euro in de nv BAM.

Uit de begroting van de BAM blijkt dat deze extra middelen niet worden uitgegeven in 2019. Men zit met een vertraging van de uitvoering van werken in kader van masterplan Antwerpen. Zo zijn de werken op Linkeroever met zes maanden opgeschoven. De werken zullen onder voorbehoud beginnen in april 2019. Momenteel bouwt de BAM het park-and-ridegebouw aan de linkeroever. Het is de bedoeling om de werken op Linkeroever te financieren met eigen middelen. De werken aan de Rechteroever zullen gefinancierd worden met de lening die de Vlaamse Regering zal toekennen aan de BAM en met de lening van de Europese Investeringsbank.

Nog opmerkelijk vindt het Rekenhof de stijging van de rente-uitgaven van 407 naar 445 miljoen euro. Die is voornamelijk te wijten aan het feit dat heel wat pps-projecten, onder meer Scholen van Morgen, rechtstreeks gefinancierd worden met leningen van de Vlaamse overheid. Vanaf 2019 begint men voluit interesten te betalen voor deze centraal gefinancierde leningen.

1.7. Transparantie van de begroting

1.7.1. Prestatiebegroting

Wat betreft de transparantie van de begroting is voor het eerst een volledige prestatiebegroting afgeleverd. Dat leidt tot een meer gestructureerde en beter leesbare begroting.

Er is nog ruimte voor verbetering. Het is een work in progress, meent het Rekenhof. Van de minister vernam men dat er nog werk van gemaakt moet worden om de inhoudelijke structuurelementen ook te gebruiken in de beleidsdocumenten – beleidsnota en beleidsbrief – en dat er nog een discussie moet worden uitgeklaard vanwege een inconsistentie tussen ministeries en de rechtspersonen wat betreft een eenduidige definitie van ‘apparaatskredieten’ en ‘beleidskredieten’. Dat is van belang voor een correcte omzetting van de begroting in inhoudelijke structuurelementen.

1.7.2. Leesbaarheid van de begroting

In de administratieve begroting staan vanaf de begroting 2019 in de kolommen ‘vastleggingskredieten’ ook de machtigingen. Dat loopt wat vooruit op het ontwerp van decreet Vlaamse Codex Overheidsfinanciën. Het is louter een vaststelling, maar vormt op zich geen probleem. Alleen als men de VAK-kredieten wil vergelijken met de voorgaande jaren, moet men er rekening mee houden.

Aandachtspunt sinds een paar jaar is dat na de goedkeuring van een Vlaamse Codex Overheidsfinanciën, werk moet gemaakt worden van de afbouw van de

permanente begrotingsruiters. De meeste begrotingsruiters zijn uitzonderingen op de normale regels van overdracht en herverdeling van kredieten uit de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën. Ten behoeve van de leesbaarheid verdient het aanbeveling om het aantal permanente begrotingsruiters zo minimaal mogelijk te houden.

1.8. Ontvangsten

1.8.1. Algemeen beeld

Bij de ontvangsten zijn er eigenlijk geen opmerkingen. De Vlaamse raming sluit aan bij de federale raming en de Rekenhoframing.

1.8.2. Gewestbelastingen

Een klein aandachtspunt gaat over de raming van de bedragen voor de gewestbelastingen. Men stelt die niet in vraag, maar wil graag meer toelichting in de begrotingsdocumenten. Men verwacht dat belastingen evolueren in functie van inflatie, economische groei of andere assumpties. Bij twee belastingen (boetes bij de kilometerheffing en de verdeelrechten) is er een daling merkbaar voor 2019 die niet verklaard wordt. Het gaat over kleine bedragen, stelt de spreker. De toelichting verklaart ook onvoldoende de impact van de tariefdaling bij de erfbelasting.

Er zijn wel vragen bij het geraamde bedrag van de fiscale regularisatie. Is die 75 miljoen opbrengsten in 2018, gelet dat op 12 november 2018 nog maar 21,9 miljoen gerealiseerd is? Men verwacht wel naar analogie met voorgaande fiscale regularisaties een inhaalbeweging in het vierde kwartaal van het jaar. Op het einde van het jaar worden doorgaans meer dossiers ingediend.

1.9. Uitgaven

Ook bij de uitgaven gaat het om kleine opmerkingen.

1.9.1. VFLD-Rampenfonds

Bij de kredieten die voorzien zijn in het Vlaams Fonds voor de Lastendelging, dat geïntegreerd is met het Rampenfonds, wordt de schade van de landbouwramp door gemeenten en steden geraamd op 457,3 miljoen euro. Een eerste raming door de Vlaamse overheid geeft aan dat 70 miljoen euro grotendeels ten laste zal vallen van het Vlaams Fonds voor de Lastendelging in 2019. Er is evenwel slechts voorzien in 27,5 miljoen euro kredieten. De Vlaamse Regering kon in meer middelen voorzien in 2019 voor de betaling van de landbouwrampdossiers.

1.9.2. Oosterweel

Na het historisch compromis tussen Vlaamse Regering, de stad Antwerpen en de actiegroepen bestaat het Oosterweelproject uit drie onderdelen die een onlosmakelijk geheel vormen.

Daarvan is het eerste onderdeel de Oosterweelverbinding. Daarvoor is alvast een taakstellend budget voorzien van 3,5 miljard euro, gebaseerd op een terugverdienmodel dat het Rekenhof ten volle steunt. Het Rekenhof formuleert daarbij de aanbeveling om de tolinkomsten, zodra de Oosterweelverbinding is opengesteld, effectief te gebruiken om de schuld af te lossen zoals voorzien in het terugverdienbeleid en niet om nieuw beleid te financieren. Zo niet bedriegt men Europa.

Het tweede onderdeel is het haventracé dat niet is opgenomen in het terugverdienmodel. Die investering moet dus ten laste vallen van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken. Die uitgave wordt heel voorlopig geraamd op 1,1 miljard euro.

Het derde onderdeel behelst alvast de eerste fase met overkappings- en leefbaarheidsprojecten ten bedrage van 1,2 miljard euro, die goedgekeurd is door de Vlaamse Regering. De Vlaamse Regering legde ook het taakstellend budget vast voor de overkappingsprojecten die verband houden met Oosterweel. Het bedraagt 915 miljoen euro en wordt gefinancierd via het zogenaamde Overkappingsfonds dat intussen is gespijsd met 54,3 miljoen euro.

Vermits de Oosterweelinvestering op de rechteroever wordt herbekeken in functie van de overkapping, vraagt het Rekenhof zich af wat de impact daarvan is op de timing van de Oosterweelverbinding. Dat blijft onduidelijk.

Het Rekenhof beveelt aan om in de toekomst transparant te rapporteren over de financiering van het Oosterweelproject en in het bijzonder over de juiste kostprijs van het haventracé, de mate waarin de leefbaarheidsprojecten de volgende jaren uit het Overkappingsfonds financiering kunnen genieten en hoe dat allemaal in de begroting wordt opgenomen.

1.9.3. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het Rekenhof stelt in het kader van informatiekwaliteit van de begrotingsdocumenten bij het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken dat die documenten heel weinig informatie bevatten over wat men van plan is met de investeringskredieten in 2019. De afstemming tussen begroting en beleidsbrief en het geïntegreerd investeringsprogramma, het GIP, is voor dit domein soms problematisch.

Het rapport van het Rekenhof haalt enkele voorbeelden aan. Zo waren de kredieten voor doorstroming in 2018 bestemd voor Spartacus 2 en de trambus, maar het blijft onduidelijk wat ermee gebeurt in 2019. Er is geen informatie over de besteding van de kredieten voor de fietsinvesteringen. Idem dito voor de investeringskredieten van De Lijn ten belope van 168 miljoen euro, waarvan maar 26 miljoen euro is toegelicht in de begrotingsdocumenten. De rest van de toelichting bij de begroting van De Lijn gaat over wat er in het verleden gebeurde met die kredieten: vrijwel niets over de besteding in 2019 en volgende jaren.

In de begroting van de Vlaamse Waterweg zijn investeringen voor waterbouwkundige werken ingeschreven ten belope van 182 miljoen euro, zonder enige verduidelijking in de begrotingsdocumenten.

Ook het krediet ‘Inspelen op de investeringsopportuniteiten binnen MOW’ ten bedrage van 87 miljoen euro roept vragen op. In 2018 zouden die onder meer gebruikt worden voor investeringen in de regionale luchthavens, maar in 2018 is er niets vastgelegd van de 87 miljoen euro. Het krediet is naar 2019 overgedragen voor het volledige bedrag. Ook in die begrotingsdocumenten ontbreekt elke informatie over wat de plannen zijn met die kredieten in 2019.

Hetzelfde geldt voor de kredieten voor combimobiliteit. In een bedrag van 100 miljoen euro was al voorzien in de begroting 2018 en dat werd evenmin gebruikt. Het is ook integraal overdragen naar 2019, zonder verdere informatie.

Het Rekenhof raadt aan om het GIP, dat beleidsdomeinbreed gaat, samen met de begrotingsdocumenten in te dienen. Het GIP duidt aan welke projecten er gefinancierd worden met investeringskredieten van het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken.

1.9.4. Klimaatfonds

In het Klimaatfonds worden bijkomende beleidskredieten ingeschreven ten opzichte van 2018, ten bedrage van 114,4 miljoen euro, ingevolge de bijkomende ontvang-

sten die het Klimaatfonds realiseert door de prijsstijging van de emissierechten. Nergens wordt gewag gemaakt van de besteding van die extra middelen en hoe ze in het Vlaams klimaatplan passen.

1.9.5. SHM Vitare

Het was de bedoeling om de vereffening van de sociale huisvestingsmaatschappij Vitare af te ronden in 2018 zodat de begrotingsimpact ook in dat begrotingsjaar was voorzien. De vereffenaar denkt dat dat niet lukt vanwege de moeizame verkoop van de gronden. In 2019 zal men allicht dat verlies moeten dragen en dat wordt geraamd op minstens 22 miljoen euro.

2. Repliek van minister Bart Tommelein op het rapport van het Rekenhof

2.1. Inleiding

Minister *Bart Tommelein* bedankt de leden van het Rekenhof voor hun omstandige rapport omtrent de begrotingsopmaak 2019.

Globaal gezien denkt hij te mogen concluderen dat het Rekenhof het Vlaamse begrotingsbeleid in grote lijnen onderschrijft.

Uiteraard is het de plicht van het Rekenhof om ook de louter formele toetsing van het begrotingskader te doen. De topics die het Rekenhof hierbij aanhaalt zijn veelal gekend. Hij is blij vast te stellen dat het Rekenhof er in dit rapport in slaagt om de nodige nuance in het lopende debat te brengen. Hoewel het nuances betreft, lijkt het hem opportuun om ze alleszins nog wat meer in de verf te zetten.

2.2. Spilindex

De minister stelt met tevredenheid vast dat het Rekenhof aangeeft dat de onverwachte en forse meeruitgave naar aanleiding van de versnelde overschrijding van de spilindex nog steeds kan opgevangen worden.

De meeruitgave van 158,2 miljoen euro kan vooreerst opgevangen worden via een te verwachten meerontvangst van 118,9 miljoen euro die gelinkt is aan de verhoogde inflatie.

Daarnaast heeft de Vlaamse Regering een eigen herraming van de fiscale uitgaven gedaan op basis van recent ontvangen gedetailleerde uitvoeringsgegevens van de FOD Financiën. Hierdoor zouden de ontvangsten uit de opcentiemen ongeveer 41,6 miljoen euro hoger uitvallen dan in voorliggende begrotingsopmaak is voorzien.

2.3. Europees begrotingskader – investmentclausule-Oosterweel

Wat betreft het Europees begrotingskader geeft het Rekenhof heel gedetailleerd weer hoe de status en de vooruitzichten van de Belgische overheidsfinanciën richting Europa werden doorvertaald én hoe deze door de Europese Commissie werden geïnterpreteerd.

Belangrijk punt hierbij is het feit dat België in zijn ontwerp van begrotingsplan 2019 de EU ertoe verzoekt om een versoepeling van de flexibiliteitsclausule met betrekking tot de zogenaamde 'investment clause' door te voeren. Door deze versoepeling zouden zogenoemde strategische investeringsuitgaven van de verschillende overheidsniveaus kunnen worden geneutraliseerd. Dit geldt dus zowel voor de federale overheid als voor de deelstaten, waaronder dus ook Vlaanderen, en dit specifiek voor wat betreft de bouw van de Oosterweelverbinding.

De aanpassing van de investment clause wordt ook onderschreven door het zogenaamde 'Strategisch Comité' in zijn advies van september 2018. Dit advies kadert binnen de werkzaamheden van het Nationaal Pact voor Strategische Investeringen. Los van een al dan niet bijgestelde investment clause, zijn wij er als Vlaamse Regering meer dan van overtuigd dat bijkomende begrotingsflexibiliteit voor de Oosterweelverbinding geoorloofd is.

De minister verwijst hiervoor nogmaals graag op het feit dat de HRF in zijn advies van maart 2018 letterlijk gesteld heeft dat "kan worden nagedacht over een specifieke behandeling van de investeringsuitgaven waaraan toewijsbare inkomsten verbonden zijn, waardoor de budgettaire neutraliteit doorheen de tijd gegarandeerd wordt".

Aan het adres van Björn Rzoska stelt de minister dat – tenzij men ook de HRF van 'dopinghandel' zou willen beschuldigen – de Vlaamse Regering enkel maar kan vaststellen dat een van de meest gerenommeerde instellingen van ons land op het vlak van overheidsfinanciën, nu ook inziet dat de case Oosterweel verdedigbaar is, dit gelet op het terugverdienmodel op basis van tol dat eraan gekoppeld is.

Belangrijk is ook dat ook het Rekenhof begint mee te denken over de case die voorligt: zo wijst het Rekenhof er vooreerst op dat het terugverdienmodel een haalbare en robuuste business case vertoont.

Het Rekenhof redeneert ook mee in onze logica op het vlak van het buiten de begrotingsdoelstelling houden van de bouwkosten: zo geeft het Rekenhof aan dat indien de Vlaamse Regering de bouwkosten van Oosterweel in mindering brengt voor het aftoetsen van de normnaleving, diezelfde Vlaamse Regering ook de toekomstige inkomsten uit de exploitatie op basis van tolheffing buiten de begrotingsdoelstelling dient te houden en moeten er met andere woorden nominale overschotten worden geboekt voor een gelijk bedrag dan er bouwkosten zijn.

Dit principe werd reeds vanaf dag één voorzien en is dus zeker niet nieuw. De nodige afspraken voor de praktische opvolging ervan zijn dan ook al met de nv BAM gemaakt.

2.4. Geconsolideerde schuld en het behoud van de nettoactiefpositie

Het Rekenhof herneemt ook de cijfers die reeds in de algemene toelichting werden meegegeven op het vlak van de evolutie van de geconsolideerde schuld.

Het Rekenhof bevestigt dat de Vlaamse schuldcijfers blijven voldoen aan de Vlaamse schuldnormering.

Enige randbemerking die het Rekenhof momenteel maakt met betrekking tot de Vlaamse schuldevolutie, is het feit dat de HRF momenteel geen doorvertaling doet van de Europese schuldnormering naar doelstellingen per deelentiteit.

Gelukkig zijn er nog andere relevante instanties die een uitspraak doen over het Vlaamse schuldbeleid en de Vlaamse schuldnormering: zo heeft het ratingbureau Moody's op 28 september jongstleden nogmaals de uitstekende Aa2-rating met stabiele outlook voor de Vlaamse Overheid bevestigd. Een bewijs dat het actuele Vlaamse schuldbeleid het behoud van een gunstige rating dus mogelijk maakt. Het schuldbeleid is zelfs in die mate gunstig dat slechts vier deelstaten in Europa, waaronder dus Vlaanderen, erin slagen om een betere rating te verkrijgen dan de federale overheid, die een Aa3-rating heeft.

In dit kader wil de minister collega Rzoska trouwens ook meegeven dat de Vlaamse schuldnormering ook een andere belangrijke component bevat: met name het behoud van de nettoactiefpositie.

Zo was de nettoactiefpositie eind 2017 gelijk aan 4,2 miljard euro. Dit betekent concreet dat de vermarktbare activa de openstaande schuld met 4,2 miljard euro overtreffen. Van het zogenaamd doorschuiven van schulden naar volgende generaties is met andere woorden geen sprake, integendeel zelfs.

Zoals iedereen hier in deze commissie onderhand weet, is de toenemende schuldpositie trouwens vrijwel volledig toe te schrijven aan het beleid inzake sociaal wonen. Een beleid waarbij heel duidelijk wordt gesproken over leningverstrekking met uiteraard terugbetalingsverplichtingen of met andere woorden een vermarktbaar actief.

Tenzij zowel collega Rzoska als collega Bertels dit sociaal woonbeleid wensen af te bouwen of zelfs stop te zetten, is er wat de huidige Vlaamse Regering betreft nog niet onmiddellijk een alternatief voor deze aanpak voorhanden.

Dit is ook niet nodig, omdat er tot op heden ook geen andersluidende schulddoelstellingen zijn.

2.5. De ontvangstenramingen zijn afdoende onderbouwd

Op het vlak van de ontvangstenraming van de begroting, geeft het Rekenhof aan dat er afdoende onderbouwing en een uitgebreide toelichting is.

Het Rekenhof wijst wel op twee ontvangstenposten waar specifieke aandacht voor vereist is.

2.5.1. Fiscale regularisatie

Met betrekking tot de inkomsten uit fiscale regularisatie is het correct dat per 21 november 2018 er nog maar voor 21,9 miljoen euro aan ESR-ontvangsten te noteren zijn ten opzichte van de beoogde 75 miljoen euro.

Zoals het monitoringcomité ook aangeeft, wordt er wel nog een grote instroom aan dossiers verwacht in het laatste kwartaal van 2018 gelet op de jaarlijks toenemende tarieven, de verdere implementatie van de Common Reporting Standard (CRS) en de start van het UBO-register (Ultimate Beneficial Owner), waardoor het fiscale net zich steeds verder sluit.

Indien de dossiers allemaal pas tegen de deadline van het jaareinde worden ingediend, zullen ze ook deels resulteren in ESR-ontvangsten 2019 in plaats van 2018.

2.5.2. Inkomsten uit de verkeersboetes

Wat de inkomsten uit verkeersboetes betreft, kan de minister enkel maar aangeven dat de geraamde inkomsten voor 2019 zijn bijgesteld conform de federale ramingen ter zake. Deze ramingen gaan op hun beurt uit van de realisatie die men tot op heden vaststelt met betrekking tot de voorbije begrotingsjaren. Wij verwachten hier met andere woorden geen verdere neerwaartse herzieningen meer.

2.6. Vlaams Fonds voor de Lastendelging en de droogteramp

Tot slot geeft het Rekenhof nog aan dat het VFLD mogelijk te weinig kredieten zou bevatten voor zowel de droogteramp die plaatsvond tussen 2 juni en 6 augustus en ook voor gewone schadedossiers met betrekking tot lasten uit het verleden.

Naar aanleiding van de goedkeuring van de droogteramp op de Vlaamse Regering werd reeds geduid dat de geraamde kost van 70 miljoen euro budgettair gespreid zal worden over het begrotingsjaar 2019 en 2020. Deze spreiding is louter het gevolg van de praktische doorlooptijd voor de verwerking van al deze dossiers en is ook zo aan de Vlaamse Regering voorgelegd.

Volgende week zal men dit ook naar aanleiding van de presentatie van de meerjarenraming kunnen vaststellen dat er met andere woorden ook in 2020 nog in de nodige budgetten voor deze landbouwramp is voorzien.

Uitgaand van een benodigd budget van 35 miljoen euro zowel in 2019 als in 2020 en rekening houdende met de provisie voor de droogteramp van 27,5 miljoen euro, zal tevens een deel van de provisie van 10 miljoen euro voor lasten uit het verleden worden aangesproken.

Dit laatste is voor alle duidelijkheid niet problematisch. Het Rekenhof vergeet in zijn rapport namelijk aan te geven dat er in het gros van de VFLD-dossiers met betrekking tot lasten uit het verleden een discretionaire bevoegdheid aan de Vlaamse Regering is toebedeeld met betrekking tot de toekenning van een VFLD-tussenkomst. Anders gesteld, kan de Vlaamse Regering zelf monitoren of, en hoe, ze binnen de beschikbaar gestelde kredieten kan werken.

2.7. Transparantie van de begroting

Het Rekenhof stelt vooreerst vast dat er deze ronde wederom nieuwe stappen gezet worden naar aanleiding van de werkgroep Leesbaarheid van de begroting, onder leiding van parlementsvoorzitter Jan Peumans. Zo wijst het Rekenhof op:
– het zogenaamde klikmodel waarbij begrotingsinformatie meer digitaal ter beschikking wordt gesteld;
– de finalisatie van de indeling van de begroting in zogenaamde inhoudelijke structuurelementen (ISE's), als basis voor een meer gestructureerde en beter leesbare begroting en de uitbouw van een prestatiebegroting. De verbeterpunten die het hierbij opsomt, zullen uiteraard binnen de betrokken werkgroep worden besproken;
– met betrekking tot de indeling tussen apparaats- en beleidskredieten, is het correct dat er daaromtrent nog werk op de plank ligt richting de begrotingsopmaak 2020. Dit wordt ook meegenomen in de werkzaamheden omtrent de uitbouw van een prestatiebegroting;
– tot slot zijn er nog enkele kleinere verbeterpunten inzake vastleggingsmachtigingen en de graad van detail die in de algemene toelichting worden toegepast. Hiermee zal rekening worden gehouden richting volgende begrotingsrondes.

2.8. Conclusie

Concluderend stelt de minister dat het Rekenhof zowel in zijn rapport als in de presentatie vooral wijst op aandachts- en verbeterpunten. Deze punten neemt de minister uiteraard mee.

Wat hij vooral onthoudt uit de rapportering van het Rekenhof, is dat de Vlaamse begroting bij de uitvoering 2017 reeds bewezen heeft uitermate gezond te zijn. Noch op basis van de monitoring 2018, noch op basis van het voorliggende rapport van het Rekenhof omtrent de begroting 2019, noch op basis van de meerjarenraming 2019-2024 die hij een week laternader zal toelichten, is er enige reden om aan te nemen dat dit niet langer het geval zou zijn.

Een nieuwe Vlaamse Regering zal dus sowieso met een schone lei kunnen beginnen.

3. Debat

3.1. Tussenkomst van Björn Rzoska

3.1.1. Het woord 'dopering' in een persbericht van de Groenfractie naar aanleiding van het rapport van het Rekenhof

Björn Rszoska licht toe hoe hij tot het begrip 'dopering' is gekomen. Dat vindt zijn oorsprong in de eeuwige discussie over het vorderingensaldo en de begrotingsdoelstelling. Europa kijkt alleen naar het eerste criterium.

Als men voor 2019 een begroting presenteert met een zeer krap overschot van 30.000 euro, een klein bedrag op een begroting ten belope van bijna 45 miljard euro, dan moeten de onderliggende componenten betrouwbaar zijn, stelt het lid.

3.1.2. Oosterweel

Met betrekking tot Oosterweel kan men afleiden uit het schema dat het Rekenhof hanteert dat die uit veel verschillende onderdelen bestaat. Aan Europa is gevraagd om de stricto sensu bouwkosten van Oosterweel buiten de begroting te houden. Dat impliceert dat het terugverdienmodel, waar het lid geen probleem mee heeft en dat ook betrouwbaar is bevonden door het Rekenhof, meer dan één inkomstenstroom heeft. Het gaat niet alleen om het tolmodel, maar ook om de aangrenzende verkeersinfrastructuur.

Vraag is dan welke inkomsten mee ingecalculeerd worden in de begroting om tot een positief resultaat te komen.

Bovendien merkt Björn Rzoska op dat alles wat aan werken buiten die stricto sensu bouwkosten ligt, mee in de begroting moet worden opgenomen. Hij refereert aan de werken op de Linkerscheldeoever die BAM uit eigen middelen betaalt, maar de rest komt uit de Vlaamse begroting.

Het lid ziet er dan ook geen graten in om aan de Vlaamse Regering de gedetailleerde uitgaven bij de BAM op te vragen. Hij wil de uitsplitsing van de kosten kunnen opvolgen om te zien wat men als dusdanig als die stricto sensu bouwkosten beschouwt en wat daarbuiten valt.

3.1.3. Position paper over strategische investeringen

Het lid krijgt de indruk dat het meer om een soort van wensdenken gaat als men ervan uitgaat dat voor het dossier Oosterweel afwijkingen verkregen kunnen worden bij Europa. Het Rekenhof wijst erop dat het strategisch pact en de afwijking op federaal niveau meegeteld, al zorgen voor een afwijking van 80 miljard euro. Oosterweel is daarin een relatief kleine component. Björn Rzoska vraagt zich af hoe Europa intussen tegenover het begrotingstraject van de nv België staat.

Hij twijfelt zwaar aan het voortdurend ophouden van die Europa-paraplu. Moet men niet met een 'njet' rekening houden? Tussen begin en eind van de zittingsperiode is er slechts één feit te melden: de Europese Commissie nam akte van de position paper, maar men is nog geen stap dichter bij een finale beslissing.

Het lid waarschuwt met het Rekenhof voor ijle zekerheden en stelt dat de Vlaamse Regering dus de begroting 2019 niet mag 'doperen' door bepaalde kosten uit het vorderingensaldo te halen en zich achter de begrotingsdoelstelling te verschuilen zonder groen licht van Europa.

3.1.4. Meerjarenraming

Met betrekking tot de meerjarenraming vraagt het lid of het Rekenhof voldoende tijd zal hebben om die te beoordelen.

3.1.5. Robuustheid van sommige begrotingscomponenten

– Fiscale regularisatie

Het lid gaat dan over tot het beoordelen van de robuustheid van de onderliggende componenten van de begroting die is voorgelegd.

Alles wat met de Vlaamse fiscale regularisatie te maken heeft, en dus de opbrengsten die ook worden ingezet om de hervorming inzake erfenisrechten te realiseren, is bijlange niet zo robuust als het wordt voorgesteld, aldus Björn Rzoska. In 2019 wordt opnieuw voor 75 miljoen euro inkomsten daaruit meegeteld.

Zowel het recente monitoringrapport als het antwoord op een schriftelijke vraag van collega Lieve Maes, waarmee ze een stand van zaken opvraagt van de fiscale regularisatie, doen twijfelen of men dat bedrag zelfs in 2018 haalt. Voor 2017 was er sprake van 24,1 miljoen euro, voor 2018 is dat voorlopig nog 6,8 miljoen euro en dus blijft dat al onder de verwachtingen.

Een begroting voor 2019 neerleggen met een verwachting van 75 miljoen euro, is niet realistisch te noemen volgens het lid, en dus niet robuust.

Wie wil regulariseren, had dat al moeten doen en het recente monitoringrapport spreekt van vooralsnog 128 dossiers en een geraamde heffing van 36,5 miljoen euro. Er zijn derhalve tussen de vermelde vraag van collega Lieve Maes en het monitoringrapport twintig dossiers bij gekomen ten belope van ongeveer 6,5 miljoen euro. Die inkomsten zijn een onbetrouwbare factor die men meer bescheiden had moeten inbrengen gezien de eerdere opbrengsten.

– De schuldnorm en de nettoactiefpositie

Van het Rekenhof vernam het lid dat de Hoge Raad van Financiën nog wat werk heeft om de schuldnorm te rationaliseren en te operationaliseren. Het lid wil vooral een degelijke greep houden op het nettoactief. In het schuldenrapport van 2017, gepubliceerd in mei 2018, is een actualisering aangekondigd van het nettoactief. Het lid verwacht die nieuwe actualisering waaruit moet blijken dat tegenover de schulden een correct nettoactief staat.

– Budget van het Rampenfonds

Ook bij het Rampenfonds, dat deel uitmaakt van het Vlaams Fonds voor de Lastendelging, stelde het Rekenhof zich vragen vanuit begrotingstechnisch oogpunt. Als er gekende uitgaven aan komen, dan begrijpt het lid niet dat er voor 2019 niet in voldoende krediet ervoor wordt voorzien.

De minister stelt dat te willen spreiden over 2019 en 2020, maar dat staat behoorlijk haaks op het discours van de Vlaamse Regering ten aanzien van getroffen landbouwers en anderen over een zo spoedig mogelijke regeling. De minister wijt dat aan de doorlooptijd van dossiers, maar minister-president Geert Bourgeois meldde net nog dat de achterstand is ingelopen.

– Spilindex

Over de overschrijding van de spilindex heeft het lid intussen antwoord gekregen van de minister en uitleg van het Rekenhof, en daarop gaat hij dan ook niet dieper in. De meeruitgaven zijn voldoende afgedekt door de bijkomende inkomsten. Het verdient opvolging.

3.1.6. Evolutie van de primaire uitgaven

De spreker had graag de evolutie van de primaire uitgaven van Vlaanderen gekend. Hij verwijst naar de toelichting van het Rekenhof en de rapporten van Europa over de nv België.

3.1.7. De leesbaarheid van de begroting

Björn Rzoska sluit af met een positieve noot. De leesbaarheid van de begroting is erop vooruitgegaan. De prestatiebegroting heeft ervoor gezorgd dat men in de toelichting en de nota's meer informatie kon terugvinden. De openheid van het kabinet van de minister en zijn administratie om in die zin verbetering aan te brengen, is lovenswaardig, vindt het lid.

3.2. Tussenkomst van Jan Bertels

3.2.1. Oosterweel en de meerjarenraming

Jan Bertels is blij met de toelichting van het Rekenhof inzake het Oosterweelproject en vooral de tabellen die in slide 17 zijn opgenomen. Ze bieden een heel ander perspectief voor de nakende discussie over de meerjarenraming dan sommige regeringsleden hebben voorgehouden, meent het lid.

3.2.2. Uitgavennorm en schuldnorm

Wat betreft de primaire uitgavennorm en de uitgavennorm in het algemeen, wil het lid weten of er discussie is binnen de IMC Financiën. Hij verwacht van niet, ook niet inzake de schuldnorm. Het lid komt ook terug op de nettoactiefpositie. De oefening is gemaakt en uitgekomen bij 4,2 miljard euro. Is er ook een raming gemaakt en is er zicht op de nettoactiefpositie voor de volgende jaren?

3.2.3. Is begrotingsevenwicht voldoende solide?

Er ligt een begroting voor die volgens de eigen begrotingsdoelstelling in evenwicht is. Het overschot is verwaarloosbaar. De onderbouw moet dan solide zijn. Kan het Rekenhof beamen dat de 30.000 euro min of meer bevestigd blijft gezien haar kleinere opmerkingen bij ontvangsten en uitgaven?

3.2.4. Vervroegde overschrijding van de spilindex

Het lid verwijst naar de discussie over de indexprovisie. In juni is de spilindex overschreden en er zit een plus en min in, wat een impact op het vorderingensaldo van ongeveer nul geeft. Er is volgens de minister en het Rekenhof een herraming gebeurd van de fiscale uitgaven ten belope van ongeveer 40 miljoen euro, met betrekking tot de afrekening van voorgaande jaren waardoor impact van vervroegde overschrijding van de spilindex vrijwel verwaarloosbaar is in 2019.

Jan Bertels vraagt of de verlaging van de fiscale uitgaven in de toekomst structureel kan worden doorgetrokken. Indien dat toch het geval is, moet de basis 2018 aangepast worden. Is het mogelijk de nieuwe gegevens van het federale ministerie van Financiën te krijgen?

3.2.5. Position paper over strategische investeringen zal zijn doel waarschijnlijk niet bereiken

De gesprekken over de position paper en de flexibiliteitsclausules over strategische overheidsinvesteringen beogen een gedeeltelijke of gehele neutralisering van de Oosterweelverbinding. Men wacht op de beslissing van Europa, maar het Rekenhof wijst erop dat vragen om een vrijstelling ten belope van 80 miljard euro tegen 2030 allicht te hoog gegrepen is.

3.2.6. Overflow

Een nieuw begrip in het kader van de begroting is de overflow impact. Het gaat om 582 miljoen euro ESR-correctie. Dat bedrag wordt niet aangerekend of het wordt vrijgesteld voor het vorderingssaldo 2019, maar het moet wel ergens aangerekend worden. Op welk jaar en waar gebeurt dat?

3.2.7. Onderbenutting

De SERV stelde inzake de onderbenutting al in zijn beoordeling van de begroting 2019, dat dat een groot verhaal wordt en dat de transparantie vermindert.

Beleidskredieten zijn ingeschreven om uit te geven en men zit al qua onderbenuttingspercentage boven de 2 procent van de geconsolideerde ESR-uitgaven. Voordien was dat nog 1,8 procent op basis van de realisaties. Jan Bertels vindt het vreemd dat er een forfait wordt ingeschreven van 79 miljoen euro van onderbenutting met betrekking tot het nieuw ingeschreven beleid. 79 miljoen euro op 678 miljoen euro betekent een onderbenutting van meer dan 10 procent, oppert hij. Ofwel wordt het nieuwe beleid niet uitgevoerd en dan moet men dat ook zeggen. In de meerjarenraming stelt men dat de volledige impact van het nieuwe beleid pas in 2021 zichtbaar zal worden.

3.2.8. Uitvoering decreet van 18 mei 2018 betreffende de optimalisatie van het beheer van de financiële activa van de Vlaamse overheidsentiteiten

Dit decreet vindt alom steun, en het zou 600 miljoen euro aan beleggingen opleveren in 2018. Tegelijk stelt het Rekenhof dat dat nog niet concreet is, en dat er in 2018 nog een aantal beleggingen moeten gebeuren om streefcijfer te halen. Het jaar is bijna ten einde en het lid vraagt zich af of men dat nog haalt. Voor 2019 is er nog eens 100 miljoen euro extra ingeschreven en dat brengt het totaal op 700 miljoen euro. Is dat nog realistisch? Kan de minister de stand van zaken toelichten?

3.2.9. Raming ontvangsten uit gewestelijke belastingen

De raming van de gewestelijke belastingen komt op 6,8 miljard euro. Daarover liet het Rekenhof horen dat her en der toelichting ontbreekt: bij de kilometerheffing, het verdeelrecht en de erfbelasting. Kunnen ter zake bijkomende inlichtingen verstrekt worden?

– Onroerende schenkingen

Voor de onroerende schenkingen gaat men uit van een stijging van de transacties van 14,1 procent. Men denkt het niveau van 2017 opnieuw te halen. Het lid vindt een groei van 14,1 procent wel zeer hoog. Op basis van welke gegevens is die berekend? Er is enkel sprake van vertraging naar aanleiding van wetgevende initiatieven.

– Ontvangsten uit de fiscale regularisatie

Jan Bertels sluit zich aan bij de opmerkingen over de 75 miljoen euro fiscale regularisatie. De minister stelde altijd dat hij op dat cijfer mocht worden afgerekend eind 2018 en dat is het lid dan ook van plan. Haalt men dat cijfer?

3.2.10. Rampenfonds

Wat betreft het Rampenfonds is er sprake van een spreiding van de uitgaven over twee jaren. Dat wil hij terugzien in de meerjarenraming. Ook over twee jaren, komt hij niet aan de noodzakelijke 70 miljoen euro. De minister-president heeft het over een versnelling. Het Rekenhof merkte op dat het saldo van het Rampenfonds zoals het wordt overgeschreven, niet correct is. Wordt dat nog gecorrigeerd? Hoe zit dat?

3.2.11. Definitie om de hoogte van de investeringsinspanningen te meten

De werkgroep Leesbaarheid van de begroting levert goed werk, dat is ook voor Jan Bertels duidelijk. Er ligt een zeer heldere definitie van 'investeringen' op tafel. Hij wil daarover graag een beslissing die klaarheid brengt.

Met de wijze waarop de verantwoording van de investeringsmiddelen bij het Departement MOW verloopt, kan men dezelfde investeringen drie keer verkopen, aldus Jan Bertels. Er is een voorstel van investeringsdefinitie op tafel gelegd. Het lid noemt het een kwestie van klaarheid. Onder meer bij het Departement MOW worden begrotingsruiters ingeschreven en dan moet duidelijk zijn waarover het precies gaat zodat die bedragen geen drie keer terugkeren. Het Rekenhof maakte in zijn rapport een mooi overzicht.

3.2.12. Klimaatfonds

Is er een tabel van de uitgaven van het Klimaatfonds voorhanden zodat ook daar de transparantie wordt bevorderd?

3.3. Tussenkomst van Peter Van Rompuy

3.3.1. Begroting in evenwicht voor het derde jaar op rij

Peter Van Rompuy stipt aan dat toch het derde jaar op rij een begroting in evenwicht wordt voorgelegd, ondanks de commentaren dat men dat niet zou kunnen.

3.3.2. Waarom dit een goede begroting is

CD&V staat achter de begroting 2019 die ruimte maakt voor nieuwe investeringen en geen facturen doorstuurt aan volgende generaties en de volgende legislatuur. In deze begroting wordt er 200 miljoen euro extra voorzien voor Welzijn en 280 miljoen euro voor O&O. Dat staat samen voor economische groei en sociale vooruitgang.

3.3.3. Mee- en tegenvallers voor de begroting

Bij de opmaak van de begroting kon men rekenen op enige rugwind, aldus het lid.

De personenbelasting viel zeer goed mee, de economische groei zat beter dan verwacht en de vastgoedprijzen blijven op peil. Die zorgen ervoor dat een aantal gewestelijke belastingen onder meer de verkoop- en erfrechten standhouden op een hoog niveau.

Er waren de voorbije maanden ook wat tegenwinden. De laatste maanden nam die economische groei wat af. Dat moet men in de gaten houden, zeker als de brexit verkeerd zou aflopen, aldus het lid.

Ook de inflatie speelt. Vuistregel kan volgens Peter Van Rompuy zijn dat als de inflatie 0,1 procent stijgt, men dan ongeveer 30 miljoen euro uitgaven moet bijtellen in de begroting. Dat wordt deels gecompenseerd door meevallende belastinginkomsten, maar inflatie en economische groei zijn bij de begrotingscontrole factoren die opvolging vereisen.

3.3.4. Schuldevolutie

Qua schuldevolutie is er een relatief lichte stijging te noteren in de laatste twee jaar van 23,4 miljard euro eind 2017 naar 26,9 miljard eind 2019. Een begroting in evenwicht hebben en toch nog schulden maken, geeft voor het lid aan dat men toch nog aan het investeren is. Er is zelfs specifiek aangegeven dat het om investeringen voor sociale woningen gaat. Er is dan sprake van een duurzame investeringsagenda, aldus het lid.

3.3.5. Gebrek aan begrotingscoördinatie?

De Hoge Raad van Financiën maakte de opmerking dat er nog altijd geen doelstelling is afgeklopt per entiteit in het kader van de begrotingscoördinatie. Voor de nv België zijn de doelstellingen gekend. Het lid verwijst naar zijn conceptnota voor nieuwe regelgeving betreffende de effectiviteit van het Belgische begrotingskader en de Belgische begrotingscoördinatie (*Parl.St.* Vl.Parl. 2017-18, nr. 1307/1) met het oog op een betere opvolging, die zou kunnen helpen om meer druk te zetten op de federale regering om de eigen begroting op orde te brengen. Dan zou ook Vlaanderen minder onder druk staan als het gaat over bijvoorbeeld Oosterweel en andere investeringen.

3.3.6. Nakend vertrek van minister Bart Tommelein uit de Vlaamse Regering?

Uit een recent radio-interview met minister Bart Tommelein over de onderhandelingen over een beleidsakkoord voor de stad Oostende meende menige luisteraar af te leiden dat de minister voor het einde van de legislatuur de Vlaamse Regering zou verlaten. Heel snel daarna herbevestigde de minister dat hij de rit uitdoet.

3.4. Tussenkomst van Matthias Diependaele

3.4.1. De oppositiekritiek is een leeglopende ballon als het om de Vlaamse begroting gaat

Matthias Diependaele ziet één constante in de begrotingsbesprekingen van de hele legislatuur: het pruttelende geluid van de oppositieballon die steeds leger loopt. Hij herinnert aan negatieve citaten vanwege sp.a en Groen die telkens een jaar later moeten vaststellen dat de rekening wel degelijk klopt.

Dat er maar een marge van 30.000 euro is op een totaal van 45 miljard euro, noemt het lid onzin, want een goede begroting is een begroting met een vorderingensaldo dat zo dicht mogelijk op nul aansluit, en het liefst positief is. Dat is altijd gelukt, stelt ook het Rekenhof.

3.4.2. Flexibiliseringsclausule

Wat de flexibiliseringsclausule betreft, sluit Matthias Diependaele zich volkomen aan bij Björn Rzoska. Dat is een sneer naar de EU, maar ook hij vindt het onbegrijpelijk dat een antwoord zo lang op zich laat wachten, langer dan vier jaar al. Dat

belet 'deftig beleid' en de EU haalt zo alle geloofwaardigheid uit het eigen begrotingsbeleid.

Los daarvan acht het lid de argumentatie die wordt aangehouden om Oosterweel uit de begrotingsdoelstelling te houden, nog altijd correct. Men gaat ervan uit dat de Oosterweel zichzelf terugbetaalt en uiteindelijk economisch en dus ook begrotingstechnisch voordeel oplevert. Wie dat niet inziet, moet aangeven waarop er dan bespaard moet worden, aldus het lid.

3.4.3. Onderbenutting

Met betrekking tot de onderbenutting is het werken met een forfait niets onlogisch, als men de berekeningswijze begrijpt. Het gaat om een inschatting op basis van voorgaande jaren: de toekomst voorspellen op basis van het verleden. Bij nieuw beleid ligt dat moeilijk en dus gaat men uit van een forfait. Dat ligt veel hoger, omdat nieuw beleid in de loop van het jaar wordt ingevoerd: in het begin, halfweg of later. Er moet dan een inschatting gebeuren.

3.4.4. Definitie om investeringsinspanning te meten

Ook Matthias Diependaele is blij dat er eindelijk een eenduidige definitie van investeringen voorligt in het kader van de leesbaarheid van de begroting. Men gaat ervan uit dat investeringen worden gemeten op basis van de betaalkredieten, dus van wat effectief is uitgevoerd.

Dat maakt het iets moeilijker om het beleid in te schatten. Er zijn wel wat vastleggingskredieten en het kan even duren vooraleer er iets betaald wordt. De regering zal worden afgerekend op investeringen die effectief gedaan zijn. Een investeringsregering houdt in dat men geld opzij zet om er investeringen mee te doen. Heel wat andere factoren zoals vergunningen, zorgen er evenwel voor dat men dingen vaak niet op een jaar rond krijgt. Het lid hoopt dat er blijvend informatie verstrekt wordt over wat er in de toekomst aan investeringen komt, en er dus zichtbaar wordt welk beleid er wordt gevoerd, ongeacht of de factuur jaren later komt.

3.4.5. Een terugblik op vijf jaar begrotingsbeleid

Bij aanvang van de legislatuur stond het cijfer op een tekort van een half miljard euro om vrij snel te evolueren naar een evenwicht. Er is anderhalf miljard euro nieuw beleid opgestart en er werden voor 500 miljoen euro belastingverlagingen doorgevoerd doordat de Vlaamse begroting een deel van de taxshift betaalt. Dat laatste loopt nog op tot 750 miljoen euro. Er is een bijdrage geleverd in de federale sanering ten belope van een kleine 2 miljard euro en het pad is geëffend voor een volgende regering die een beleidsruimte zal hebben van 1 miljard euro in 2024. Het lid noemt dat graag een schitterend begrotingstraject.

3.5. Tussenkomst van Lieve Maes

3.5.1. Fiscale regularisatie

Lieve Maes komt terug op de fiscale regularisatie. Ze wil graag zicht op wat er al in de pijplijn zit voor het Vlaamse deel en voor het gemengde deel.

3.6. Tussenkomst van Jenne De Potter

3.6.1. Fiscale regularisatie

Jenne De Potter heeft het over de ramingen inzake fiscale regularisatie in het kader van de erfbelastingen. Kan de minister aangeven over welk bedrag het uiteindelijk zal gaan?

3.6.2. Belasting op de inverkeerstelling

Met betrekking tot de belasting op de inverkeerstelling is er een inschatting die 30 miljoen euro hoger ligt dan bij de begrotingsaanpassing 2018. Dat zou hoofdzakelijk het gevolg zijn van een prijseffect. Het zou in totaal gaan om 278 miljoen euro.

In de toelichting refereert de minister aan een tragere vergroening van het wagenpark en de nieuwe strengere Europese WLTP-homologatietesten. Er is al eerder discussie gevoerd over het feit of die al dan niet een meerprijs of een hogere belasting zou betekenen voor de autogebruiker. Er wordt met een meeropbrengst rekening gehouden. Het prijseffect wordt geraamd op 6 procent. Zal de last voor de autogebruiker dan verhogen of niet?

3.7. Tussenkomst van Willem-Frederik Schiltz

3.7.1. Inconsistente kritiek van de oppositie

Willem-Frederik Schiltz vindt de houding van de oppositie op zijn minst onduidelijk. Men is te zuinig of te kwistig, te roekeloos of te voorzichtig. Zelf maakt hij zich niet zoveel zorgen bij een onderbenutting van 900 miljoen euro. Een overbenutting van 900 miljoen euro is erger, stelt het lid. En die is er nergens te bespeuren.

3.7.2. Oosterweel

De waarschuwing van collega Rzoska om hetgeen buiten de begroting wordt gehouden van Oosterweel zo dicht mogelijk te laten aansluiten bij wat er werkelijk terugverdiend kan worden met het financieringsmodel, lijkt het lid terecht. Het mag nooit een 'wegschuifpost' worden, oppert hij. Het Rekenhof beaamt evenwel dat het financieringsmodel degelijk is.

Er was sprake van om wat er onderbenut is bij openbare werken over te hevelen om een buffer aan te leggen, vooral voor de overkapping van de Antwerpse ring. Willem-Frederik Schiltz vraagt om daarop toe te zien.

3.7.3. Buffers

Er zouden voldoende buffers aangelegd zijn voor tegenvallers en dat stemt hem tevreden. Als men een begroting in evenwicht kan opmaken en toch kan investeren, dan zit het wel goed, meent het lid.

3.7.4. Inkomsten uit het verkeersboetefonds

Van het Rekenhof hoort hij nog graag hoe het zit met de inkomsten van verkeersboetes. Is er evolutie? Voorlopig wordt er gewoon toegewezen en wordt er een inschatting gemaakt van wat er aan welke regio's wordt doorgestort. Is er al zicht op nieuwe parameters om ervoor te zorgen dat het gaat om definitieve ontvangsten en geen voorlopige?

3.8. Tussenkomst van Jan Peumans

3.8.1. Werkgroep Leesbaarheid van de begroting

Jan Peumans herhaalt de lovende woorden aan het Departement Financiën en Begroting en het kabinet van de minister voor de inspanningen die zijn hebben geleverd in het kader van de werkgroep Leesbaarheid van de begroting.

De ontwerpdefinitie van 'investeringen' is een goede zaak, aldus de voorzitter van het parlement.

3.8.2. Het begrotingsbeleid in de bijna voorbije legislatuur

Voor hem is er goed werk geleverd qua begroting en ook qua andere zaken.

3.8.3. Bespreking rekening wordt onvoldoende ernstig genomen

De zeer uitgebreide bespreking die recent is gehouden in de plenaire vergadering over de rekening 2017 was een goede zaak, geeft hij dan weer sarcastisch mee.

3.8.4. Toelichting beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Met betrekking tot de opmerking in het verslag van het Rekenhof op pagina 18, punt 4, over het Departement Mobiliteit en Openbare Werken in de begroting en beleidsbrief, stelt hij vast dat er andere bedragen in de beleidsbrief staan dan in het ontwerp van GIP.

De vaststelling door het Rekenhof vormt andermaal een argument om het begrotingsdocument en de beleidsbrief per beleidsdomein in elkaar te schuiven. Dat voorkomt dergelijke 'afwijkingen' tussen beleidsbrief en de toelichting per beleidsdomein. Jan Peumans is van plan zelf met een voorstel ter zake naar het Uitgebreid Bureau te gaan.

3.8.5. Oosterweel

Met betrekking tot het Oosterweeldossier merkt het lid dat het taakstellend budget voor de BAM 3,5 miljard euro bedraagt. Kan iemand met zekerheid zeggen dat op het einde van de werken dat bedrag ook werkelijk dat bedrag zal zijn? Het gaat dan over de Oosterweelverbinding en niet over het haventracé en andere projecten. In 2006 kostte de Oosterweelverbinding 500 miljoen euro. Dat is opgelopen tot 3,5 miljard euro en de ervaring leert dat alle grote bouwwerken altijd veel duurder uitvallen dan voorzien. Jan Peumans hoopt ooit te kunnen vaststellen hoe het zit voor Oosterweel.

3.9. Repliek van Jan Debucquoy

3.9.1. Het Rekenhof zal de meerjarenraming 2019-2024 analyseren

Jan Debucquoy bevestigt dat het Rekenhof zeker de meerjarenraming zal bekijken. Als er nieuwe opmerkingen zijn, naast diegene die werden geformuleerd bij de begroting 2019, zal er een brief aan het Vlaams Parlement gericht worden tegen de volgende vergadering op dinsdag 27 november 2018[2].

[2] Op 27 november 2018 meldde het Rekenhof dat het onderzoek naar de meerjarenraming was afgerond en er geen significante opmerkingen waren.

3.9.2. Flexibiliteitsclausule

Het Rekenhof legt zich sowieso neer bij het oordeel van Europa over de al dan niet toepassing van de flexibiliteitsclausule voor wat betreft de Oosterweelinvestering. Mocht Europa niet instemmen, dan is het zaak om de weerslag van de Oosterweelinvestering op de budgettaire ruimte van de Vlaamse Gemeenschap in de komende jaren, in te schatten. Dat is niet alleen belangrijk voor de vrije budgettaire beleidsruimte op niveau van de Vlaamse Gemeenschap maar zeker ook voor de beleidsruimte binnen het Departement MOW, met het oog op het Noordertracé en de projecten van overkapping en grotere leefbaarheid. Het Rekenhof dringt altijd zo aan op de budgettaire transparantie van het masterplan Antwerpen omdat het er onvoldoende zicht op heeft.

3.9.3. Het Vlaamse begrotingstekort 2019 versus het totale Belgisch begrotingstekort

Het tekort 2019 moet gerelativeerd worden ten opzichte van het totaal tekort van België. Het kleine tekort van Vlaanderen is niet het probleem ten aanzien van Europa.

In de meerjarenraming 2019-2024 wordt de Oosterweelinvestering in 2024 geraamd op 651 miljoen euro. De vrije beleidsruimte is op dat moment 955 miljoen euro. In het slechtste geval (negatief advies van de EU) kan een deel van die zware investering dus opgevangen worden binnen de vrije beleidsruimte. Er is nooit gevraagd om het evenwicht als fetisj voorop te stellen, maar wel om te proberen een deel van de kost op te vangen mocht Europa de flexibiliteitsclausule niet aanvaarden, en dat binnen de doelstelling van een begrotingsevenwicht, en om niet bij voorbaat te zeggen dat het volledige bedrag buiten het begrotingsevenwicht zal worden gehouden.

3.9.4. De BAM en de timing van de Oosterweelinvesteringen

De timing die de BAM voor de werken vooropstelt, is de meest optimistische waarbij niets fout mag gaan. Het gaat over de werf van de eeuw en iedereen weet dat de kost van 3,5 miljard gespreid zal worden over een zeer lange periode. Ook de budgettaire weerslag zal dus gespreid worden over een langere periode. Het gaat dan ook niet op zich al zorgen te maken. De start van de werken op Linkeroever is al met zes maanden opgeschoven ten opzichte van een jaar eerder. Men zet alles op alles om de werken zo snel mogelijk aan te vatten, maar ze zijn zeer complex en uniek. Als alles goed en vlot loopt dan zijn de cijfers in de meerjarenraming correct, stelt de spreker.

Het taakstellend budget van de BAM is zo realistisch mogelijk opgesteld omdat het werd opgesteld in de optiek van een pps-constructie. Die constructie is uiteindelijk niet doorgegaan. Bij een pps hebben de privépartners er alle belang bij om zo correct mogelijk in te schatten. De voorbereiding van een pps neemt daardoor ook zo lang in beslag. De aannemer moet correct kunnen inschatten wat de werken inhouden. Er is bovendien nog een externe firma ingeschakeld om het taakstellend budget nauwgezet onder de loep te nemen.

Jan Debucquoy heeft voldoende vertrouwen in geraamde 3,5 miljard euro (prijspeil 1 januari 2017). In de periode voorafgaand aan de opstart wordt de investering veel lager geschat; na realisatie blijkt men veel meer uitgegeven te hebben (dikwijls vermenigvuldiging met factor pi). De eerste schatting sprak van ruim 800 miljoen euro. Dit bedrag vermenigvuldigd met factor pi (3,14) komt uit in de buurt van 3 miljard euro.

3.9.5. Onderbenutting

Het algemene devies van het Rekenhof inzake onderbenutting luidt dat men die consistent moet ramen, dus met dezelfde methodiek, en op basis van de realisaties onderbenutting van de voorgaande twee jaar. Die werkwijze is nageleefd in de raming 2019.

Voorts moet de raming van onderbenutting ook bij aanvang van de begrotingsopmaak gebeuren en niet als sluitpost om de begroting te doen kloppen. De spreker licht de berekening toe. Het gaat om 662 miljoen euro op basis van historische onderbenutting van de geconsolideerde uitgaven. Bovenop dit cijfer wordt forfaitair 90 miljoen euro toegevoegd als onderbenutting bij universiteiten en hogescholen. En tot slot wordt 79 miljoen euro bijgeteld als bijkomende onderbenuttiging op het ingeschreven nieuw beleid. Bij dat bedrag verwijst de spreker naar voetnoot 17 op pagina 11 van het verslag van het Rekenhof. In de voetnoot wordt het volgende vermeld: "De onderbenutting wordt forfaitair vastgesteld. De administratie kon geen verdeling geven van de onderbenutting over de universiteiten en hogescholen enerzijds en de bevoegdheden in het kader van de zesde staatshervorming anderzijds.".

Men mag bij de raming van onderbenutting ook rekening houden met nieuwe elementen, zoals nieuw beleid. De opstart van nieuw beleid vergt wat tijd. Voorheen was de gerealiseerde onderbenutting altijd hoger dan de geraamde.

3.9.6. Uitvoering decreet betreffende optimalisatie beheer financiële activa en de schuldevolutie

Bij de raming van de overheidsschuldevolutie in 2019 houdt men rekening met een aftrek van 100 miljoen euro in kader van de 'optimalisatie beheer financiële activa'. De spreker verwijst naar voetnoot 21 die stelt dat er geen detail kon worden gegeven van het bedragen dat de raming in 2018 600 miljoen euro was.

Bij de raming van de schuldevolutie werd ook volledig rekening gehouden met de kapitaalsinbreng bij nv BAM. Deze middelen worden allicht pas in 2020 worden uitgegeven door de BAM vanwege de vertraging van de werken op Linkeroever.

3.9.7. Verkeersboetes

Wat de verkeersboetes betreft, blijkt de federale overheid er niet in te slagen om cijfers en realisaties tijdig door te geven. Het blijft een aandachtspunt bij het Rekenhof en is te wijten aan de manke werking van het Departement Justitie.

3.10. Repliek van minister Bart Tommelein

3.10.1. Oosterweel

Minister *Bart Tommelein* herhaalt dat de discussie over het buiten de begrotingsdoelstelling houden van Oosterweel op elke mogelijke wijze is gevoerd. Hij noemt het een non-discussie. Die investeringen kan men niet in een normale begroting inbrengen zonder te beginnen schrappen in andere uitgaven, indien men vasthoudt aan een begroting in evenwicht. Het detail van de financieringsstromen binnen de nv BAM zal door de minister aangeleverd worden.

3.10.2. Houding van de Europese Commissie over de position paper

Los van de prestaties van de federale begroting, stipt de minister aan dat Eurocommissarissen Marianne Thijssen en Pierre Moscovici beiden stelden dat ze extra structurele investeringsuitgaven "goedgunstig zouden behandelen". Dat de discussie

over het ex-ante goedkeuring krijgen al vijf jaar duurt, roept overal vragen op, aldus minister Tommelein.

3.10.3. Fiscale regularisatie

De minister verwacht alvast nog een rist dossiers ter fiscale regularisatie voor het einde van het jaar 2018. Hij acht het alvast nuttiger van kandidaat-aangevers te wijzen op de risico's van niets doen, dan de minister nattevingerwerk te verwijten. Niemand weet hoe het loopt, maar de minister herinnert aan de zware discussie over de 25 miljoen euro die hij voor het voorgaande jaar aankondigde voor fiscale regularisatie.

De media sprongen op dat verhaal, maar toen de check mogelijk werd, werd het ook oorverdovend stil, aldus de minister. Geen enkele minister heeft het in de hand of en wie ingaat op zo'n oproep. Hij kan alleen waarschuwen voor mogelijke gevolgen en duidelijk maken dat, wanneer ze gepakt worden, er geen mogelijkheid tot regularisatie meer bestaat.

Die verantwoordelijkheid ligt derhalve geheel bij de betrokkenen. Ze moeten weten dat de fiscus over steeds meer informatiebronnen kan beschikken. Zo is er een informatie-uitwisseling met Luxemburg en Zwitserland; en het UBO-register levert als instrument zeer hoge transparantie over vermogens. Dat helpt de fiscus in de strijd tegen witwaspraktijken, financiering van terrorisme en fiscale fraude. Ook het CRS komt op gang, en ook dat helpt de internationale gegevensuitwisseling. Voorts is er ook een centraal aanmeldpunt (CAP) bij de Nationale Bank. Houders van buitenlandse bankrekeningen moeten zich daar melden. Risico op vervolging vergroot in elk geval. Het federaal contactcentrum weet te melden dat het parket ook steeds sneller optreedt en er zouden concrete afspraken gemaakt zijn met justitie. Het federale niveau pakte recent nog uit met een nieuw pakket aan fiscale maatregelen die gegevensuitwisseling en invorderingsbeleid vormgeven.

Bovendien is het klassiek dat er bij regularisatierondes nog een eindejaarsrush komt, weet de minister. Traditioneel worden aangiftes en vermogens in december, tegen het jaareinde, ingediend.

De tarieven nemen jaarlijks toe. In 2017 betaalde men als aangever 37 procent op alle verjaarde bedragen. In 2020 wordt dat 40 procent. Wachten is dus geen goed idee, stelt de minister. Hij meent dat enkele one shots veel goed kunnen maken, maar soms gaat het ook om grote bedragen, als er bijvoorbeeld een groot vermogen wordt aangegeven. Zelfs toeval speelt een rol.

Minister Van Overtveldt heeft de aangevers ook een niet-wettelijke termijn gegund om een pro-forma-aangifte van 1 euro in te dienen ten laatste op 13 april om zo aan de onderzoeksdaden van de BBI vooraf te gaan, zodat de regularisatiepiste open blijft. Dat kan dan uiterlijk zes maanden nadien afgerond worden. Het gaat telkens om dossiers waarmee grote bedragen gemoeid zijn. Het blijft afwachten hoeveel van die dossiers welk bedrag opbrengen voor het Vlaamse Gewest. De Vlaamse fiscale regularisaties zijn de facto een aflopend gegeven, verzekert de minister. Op 31 december 2020 is het onherroepelijk afgelopen.

Waarom zijn de ontvangsten tot nu toe eerder beperkt? De inschatting gebeurt alvast niet met de natte vinger. Maar het blijft een inschatting. De minister heeft dat ook niet in de hand. Men gaat vooral af op de ervaring van de federale diensten. Daarom is men ervan uitgegaan dat luik 3, waarvan de opbrengst deels te goede komt aan de Vlaamse overheid, veel zou kunnen opleveren. De procedure is trager op gang gekomen omdat er een samenwerkingsakkoord moest worden ondertekend en is ook strenger dan bij andere rondes.

Er is meer informatie nodig en het onderzoek van de ingediende aangiften vraagt meer tijd. De doorlooptijd loopt soms op tot drie à vier maanden, weet de minister.

3.10.4. Evolutie van de schuld en de nettoactiefpositie

Met betrekking tot de schuld is de nettoactiefpositie intussen al aangegeven in het kader van de bespreking van de uitvoeringsrekening 2017. Tussen 2016 en 2017 is de nettoactiefpositie gestegen tot 4,2 miljard euro en de toekomstige evolutie is voorzien in de meerjarenraming.

3.10.5. Rampenfonds

Ook voor het rampenfonds geldt dat men niet kan voorspellen welke natuurrampen zich zullen voordoen. Voor de praktische en tijdige verwerking van al die dossiers ligt de verantwoordelijkheid bij anderen, stelt de minister. Hij moet ervoor zorgen dat de middelen er zijn wanneer dat moet, maar als het over de verwerking en doorlooptijd gaat, dan moet men daarover de ministers Schauvliege en Bourgeois aanspreken. Het enige dat minister Tommelein kan doen, is in de begroting voorzien dat een aantal van die rampendossiers niet meer in het lopende, maar wel in het volgende jaar zou worden afgerond. Hij raadt dan ook aan daarover de verantwoordelijken te bevragen en kijkt mee uit naar het antwoord. Hij schrijft geen middelen in als hij weet dat ze niet zullen besteed worden.

3.10.6. HRF en het aandeel van elke entiteit in schuldevolutie

Er lopen momenteel geen discussies over de verdeling tussen de entiteiten van hun aandeel in de schuldevolutie enerzijds en de groeivoet van de primaire uitgaven anderzijds. De Hoge Raad van Financiën heeft daarover ook nog geen advies uitgebracht.

3.10.7. Raming fiscale uitgaven

Met betrekking tot de raming van de fiscale uitgaven kan men op basis van een microanalyse van de uitvoeringscijfers vaststellen dat de eerdere macroramingen een 'overshooting' bevatten.

3.10.8. Onderbenutting

Het Rekenhof heeft de onderbenutting vastgesteld in een meerjarig perspectief 2017-2019. Reeds bij de begrotingsaanpassing 2018 is de onderbenuttingsraming structureel bijgesteld. Die bijstelling volgt de conservatieve werkwijze van de Vlaamse Regering: telkens wordt het gemiddelde genomen van de van eenmalige effecten gezuiverde onderbenutting, zoals vastgesteld in de twee laatst uitgevoerde begrotingsjaren (2016 en 2017). De actuele onderbenuttingsraming voor 2018 blijkt conform de monitoringrapporten geen noemenswaardig probleem te stellen in de uitvoering 2018. Die geruststellende vaststelling kan dan doorgetrokken worden naar de onderbenuttingsraming in de begroting 2019.

Wat betreft het forfait voor nieuw beleid, zal het enige tijd vergen vooraleer de 200 miljoen euro voor Welzijn en de 280 miljoen euro voor Onderzoek en Ontwikkeling kunnen worden uitgegeven.

3.10.9. Uitvoering decreet van 18 mei 2018 betreffende de optimalisatie van het beheer van de financiële activa van de Vlaamse overheidsentiteiten en de schuldevolutie

Bij het decreet, vaak ook 'beleggen in eigen/Vlaamse schuld' genoemd, had het Rekenhof het detail van de 600 miljoen euro al bevestigd bij de begrotingsaanpas-

sing 2018. De 100 miljoen euro extra in 2019 komt van het aflopen van de langetermijnbeleggingen zoals bij het Zorgfonds.

3.10.10. Onroerende schenkingen

De toename van de onroerende schenkingen met 14,1 procent stoelt op twee factoren: het aflopen van het driejarige progressievoorbehoud en de duidelijkheid die is ontstaan over het nieuwe erfrecht.

3.10.11. Minister Tommelein doet de legislatuur uit als minister

Minister Tommelein stelt dat hij nog altijd de intentie heeft om als minister zijn termijn te volbrengen.

3.10.12. Meetinstrument voor evolutie van de investeringen

De investeringsdefinitie moet permanent ook de beleidszijde blijven bekijken.

3.10.13. Belasting op de inverkeerstelling

Met betrekking tot de inkomsten van het BIV, citeert minister tekst uit de toelichting bij de begroting: "De prognose 2018 van de ontvangsten uit de belasting op de inverkeerstelling ligt 12,7 miljoen euro boven het niveau van de begrotingsaanpassing. Die zijn hoofdzakelijk het gevolg van een prijseffect. De veronderstelling bij de begrotingsaanpassing was dat de stijging van de CO_2-correctiefactor het effect van de vergroening, dus de lagere CO_2-uitstoot, door technologische vooruitgang zou neutraliseren. Nu blijkt dat deze vooruitgang zich minder snel doorzet in het wagenpark, waardoor er een uitgesproken positief prijseffect is. Daarnaast laat het effect van de nieuwe Europese homologatiecyclus, in voege sinds 1 september 2017, zich ook voelen, gezien de NEDC 2.0-waarden iets hoger liggen dan de klassieke NEDC 1.0.

Het prijseffect wordt geraamd op 6 procent. In de raming van de begrotingsopmaak 2019 wordt ook rekening gehouden met een prijseffect van 6 procent. Wagens, gehomologeerd volgens het NEDC 2.0-principe komen slechts geleidelijk op de markt. Vandaar dat ook in 2019 nog een prijseffect wordt verwacht.".

In 2016 is de verkeersbelasting vergroend. Daarbij is budgetneutraliteit vooropgesteld.

De minister legt meteen de link naar de hervorming van het erfrecht. Over de financiering van de erfrechthervorming, wordt danig mist gespuid, aldus de minister. De erfbelasting moest niet budgetneutraal zijn. De hervorming van de koopbelasting moest dat wel zijn.

De budgetneutraliteit voor de verkeersbelasting bleek niet evident in budgettaire simulaties. Het vraagt een inschatting van onder meer hoe snel het wagenpark roteert, de modernisering van het park door nieuwe inschrijving, de economische groei. Hoe snel vergroent het wagenpark en gebeurt dus die verschuiving naar andere brandstoffen? Hoe lang duurt de shift naar een lagere euronorm en een lagere CO_2?

De administratie maakte op basis van het verleden inschattingen voor de toekomst met betrekking tot die vragen. Dat is vrij moeilijk. De toelichting bij de begroting verwijst naar twee effecten: de vertraging in de daling van de CO_2 en de nieuwe Europese homologatietest.

3.10.14. Vlaamse Codex Overheidsfinanciën

Het ontwerp van decreet houdende de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën wordt als een van de laatste ontwerpen van decreet tijdens deze legislatuur besproken. Daarin is het voorstel opgenomen om de beleids- en begrotingstoelichtingen, de BBT-documenten, te creëren. Die voegen dan beleidsbrief en de toelichting per beleidsdomein samen.

3.10.15. Oosterweel

Wat betreft Oosterweel bevestigt de minister dat 3,6 miljard euro een bedrag is volgens een bepaald indexniveau (2017). Aangezien er ook de komende jaren indexeringen zullen plaatsvinden, krijgt Jan Peumans allicht gelijk, besluit de minister.

3.11. Tweede tussenkomst van Björn Rzoska

3.11.1. Fiscale regularisatie

Björn Rzoska stelt dat het verschil tussen de oorspronkelijke geraamde bedragen in de begroting en wat effectief is gerealiseerd, al enige bijsturing vergde. Het lid hanteert een voorbeeld van pagina 23 in het rapport van het Rekenhof en citeert: "De raming voor 2019 bedraagt opnieuw 75 miljoen euro, zonder bijkomende verantwoording, noch in de algemene toelichting, noch in de programmatoelichting.".

Hij vindt het vreemd dat de minister dan stelt dat dat bedrag niet uit de lucht is komen vallen en verwacht nog een motivatie. Zelf ziet hij meer heil in een voorzichtiger inschatting, gebaseerd op wat de jaren voordien is gerealiseerd.

3.11.2. Vlaams Fonds voor de Lastendelging/Rampenfonds

Met betrekking tot het Vlaams Fonds voor de Lastendelging begrijpt het lid dat dit niet tot de bevoegdheid van de minister behoort aangezien hij de dossiers niet behandelt. Hij zal de vragen stellen aan de bevoegde ministers.

Dat een minister het klimaat niet kan voorspellen mag dan kloppen, Björn Rzoska stelt dat het gaat om wat al gebeurd is en wat er al aan budgettair volume aangekondigd was.

3.11.3. MOW

Ook wat betreft het beleidsdomein MOW zal Groen een initiatief nemen om minister Weyts om toelichting te vragen.

3.12. Tweede tussenkomst van Jan Bertels

3.12.1. Fiscale regularisatie

Jan Bertels sluit zich aan bij de opmerking van Björn Rzoska en verwacht dus nog verdere informatie inzake de fiscale regularisatie. Verscheidene parlementsleden (ook van de meerderheid) stelden dezelfde vragen over het bewuste bedrag, oppert hij nog.

3.12.2. Rampenfonds

De raming van de droogteramp en de desbetreffende bedragen zijn al aangegeven bij het Rampenfonds door de gemeenten. Het is dan bizar dat de bevoegde minister

aankondigt dat er een versnelling zou gebeuren en dat minister Tommelein daarop stelt dat de uitgaven over twee jaar gespreid worden, meent het lid.

3.12.3. Onderbenutting

Met betrekking tot de onderbenutting betwist het lid niet de historische onderbenuttingsberekening zoals toegelicht door het Rekenhof en de minister.

Hij stelt zich wel vragen bij het feit dat er voor het eerst een nieuw element is toegevoegd, met name het forfait van 79 miljoen euro voor nieuw beleid.

Voor O&O kan Jan Bertels deels volgen, maar niet voor Welzijn. Daar zat men al met onderbenuttingspercentages en onderbenutting bij de erkenningskalender van de woon- en zorgcentra. Dat zat al in de andere berekeningswijze.

3.12.4. Stijgende rente-uitgaven

Het lid krijgt nog graag een detailoverzicht van de met 29,6 miljoen euro stijgende rente-uitgaven. Er is sprake van de renteontwikkeling, de Euribor op drie maanden en de OLO die ongeveer gelijk blijft. Gaat dat bedrag – 29,6 of 30,6 miljoen euro zoals verderop staat – dan specifiek om de uitbreiding van de consolidatieperimeter met betrekking tot de rente-uitgaven?

3.13. Tweede repliek van Jan Debucquoy

3.13.1. Rente-uitgaven

Jan Debucquoy bevestigt dat laatste. Door het uitbreiden van de consolidatieperimeter heeft men er alle belang bij om de financiering van pps rechtstreeks ten laste te nemen van de Vlaamse begroting, omdat door de gunstige rating veel goedkopere financiering mogelijk is. In 2017 zijn zo heel wat centrale leningen afgesloten. Het effect is: meer rente-uitgaven in de centrale begroting. Op geconsolideerd niveau wordt dit geneutraliseerd.

IV. Bespreking op 27 november 2018

1. Minister Bart Tommelein antwoordt eerst op nog niet-beantwoorde vragen van de vorige vergadering

1.1. Uitsplitsing van de begroting 2019 van de BAM

Bart Tommelein beantwoordt de vragen van de leden (presentatie in bijlage 6, slides 1 tot en met 13).

Naar aanleiding van de opmerking van het Rekenhof dat er verschillende begrotingsafspraken gemaakt zijn omtrent het toekomstverbond en de leefbaarheidsprojecten, vroeg de heer Björn Rzoska een uitsplitsing van de voorliggende begroting van de nv BAM volgens de zogenaamde matrixstructuur. De minister toont daarop slide 2 waarin de indeling van de BAM-begroting 2019 zo overzichtelijk mogelijk wordt weergegeven op basis van de verschillende dimensies die daarbij van tel zijn.

De eerste dimensie betreft de vraag of de uitgaven binnen dan wel buiten het robuuste financiële model vallen. Indien ze binnen het financiële model vallen, is de financieringsbron gelijk aan de actuele en toekomstige tolinkomsten. Uitgaven die niet via tol worden gefinancierd, behoeven een andere inkomstenbron, bijvoorbeeld het Overkappingsfonds, de MOW-begroting of niet in het financiële model voorziene meeropbrengsten.

De tweede dimensie gaat over de vraag of de uitgaven binnen of buiten het taakstellend budget van 3,6 miljard euro vallen, dat erop gericht is om de bouwuitgaven van de Oosterweelverbinding, en dus voor alle duidelijkheid niet de operationele uitgaven, onder controle te houden. Uiteraard staan de uitgaven die niet via tol gefinancierd worden en dus buiten het financiële model vallen, hiervan los en vallen ze met andere woorden buiten het taakstellend budget.

De derde dimensie betreft de vraag of we de uitgaven binnen of buiten de begrotingsnormering houden. Zoals men kan vaststellen in de figuur zijn enkel de hoofdwerken van de Oosterweelverbinding buiten de normering gehouden. Kort gesteld komt de hoegrootheid van die uitgaven ongeveer overeen met de recente kapitaalsverhoging en alle bijkomende leningsopnamen bij het Vlaamse Gewest die gepland zijn door de nv BAM. Alle voorbereidende werken binnen het taakstellend budget en de operationele uitgaven worden binnen de begrotingsnormering gehouden. Uiteraard geldt dat principe ook voor de verbonden projecten en de niet-Oosterweelgebonden projecten.

De respectieve bedragen per categorie van uitgaven kan men terugvinden in de slide. De rente- en kapitaalsaflossingen zijn er voor alle duidelijkheid niet in verwerkt.

1.2. Onderbenuttingsraming

De heer Bertels vroeg dan weer naar de verantwoording van het nieuwe forfait van 79 miljoen euro bij de onderbenuttingsraming (slide 3). Welnu, dat wordt in de algemene toelichting verantwoord op basis van het nieuwe beleid van 678 miljoen euro. Dat is voornamelijk bestemd voor Welzijn (+200 miljoen euro) en Onderzoek en Ontwikkeling (+280 miljoen euro). De extra middelen vanuit de opstap Onderzoek en Ontwikkeling worden voor een groot stuk ingezet voor extra onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten, voor de speerpuntclusters (werking en projecten) en de strategische onderzoekscentra, voor Collectief Onderzoek en Kennisdeling (COOCK) en voor extra Baekeland- en innovatiemandaten.

Een gedeelte van die middelen zal verdeeld worden via oproepen, een gedeelte wordt toegewezen aan projecten met doorlopende indiening. De looptijd en meerjarige betaalkalenders zijn nog hoogst onzeker. De COOCK-oproepen zijn zelfs totaal nieuw.

Heel wat middelen zullen pas toegekend worden in de tweede helft van 2019 zodat zelfs de eerste voorschotten of betalingen pas eind 2019 of begin 2020 zullen volgen. Daardoor zal de extra VEK-behoefte zeker een heel stuk lager liggen dan de extra beschikbaar gestelde VAK in 2019. De minister wijst erop dat de VEK-behoefte pas het niveau van het nieuw geïnitieerde VAK van 280 miljoen euro bereikt als alle nieuwe geïnitieerde projecten qua uitvoering op kruissnelheid zitten. Dat is pas over enkele jaren het geval.

Het nieuwe beleid bij andere sectoren zal met gelijkaardige problemen kampen. De keuze en opstart van nieuwe projecten, bijkomende plaatsen of stimulansen neemt in de praktijk tijd in beslag, zeker in het geval er nog regelgevende of vergunningsmatige voorbereiding nodig is. De huidige schaarste op de arbeidsmarkt bemoeilijkt de praktische implementatiemogelijkheden bijkomend.

1.3. Detaillering van de rente-uitgaven

Jan Bertels vroeg ook naar de detaillering van de toename van de rentekredieten met 30,9 miljoen euro, zoals vermeld in de algemene toelichting op bladzijde 61. Laatstgenoemde vroeg zich daarbij af of er een verband kan gelegd worden tussen de meeruitgaven en de uitbreiding van de consolidatieperimeter. Daarop toont de

minister slide 4 met een tabel die de verschillen tussen de begrotingsaanpassing 2018 en de begrotingsopmaak 2019 kort opsomt.

De eerste lijn bestaat uit: de EMTN van 2012, die begin januari 2018 op eindvervaldag kwam, wat tot een minderuitgave van -1,9 miljoen euro leidt; private plaatsingen die in de eerste maanden van 2018 werden gedaan en tot een meeruitgaven van +3,1 miljoen euro leiden; en de leningen van de Gemeentelijke Holding, waarvoor in 200.000 euro minder dient voorzien te worden.

Ten tweede verwacht men eind 2019 opnieuw positieve rentevoeten op korte termijn, op grond waarvan men met een beperkt rentebedrag rekening gehouden heeft voor 2019.

Bij de begrotingsopmaak 2019 is er ten derde ook rekening gehouden met lagere rentevoeten en minder opnames voor 2018 vergeleken met de begrotingsaanpassing 2018. Er moet voor die financieringen nu wel rekening gehouden worden met de rente voor een heel jaar in plaats van met een gedeelte in 2018.

De vierde lijn geeft een meeruitgave van 25,6 miljoen euro weer, die bestaat uit de nieuw voorziene financieringen in 2019. Die hebben, zoals Jan Bertels al vermoedde, veelal te maken met de rechtstreekse financiering van te consolideren instellingen. Dat zijn de VMSW voor 13,4 miljoen euro, het VWF voor 5,3 miljoen euro, Schoolinvest voor 0,2 miljoen euro, de BAM voor 3,3 miljoen euro, kaslekken voor 3,2 miljoen euro en de herfinanciering van de gemeenteleningen op hun vervaldag voor 0,1 miljoen euro.

Op de laatste lijn ziet men de stijging van de rentekosten voor de gemeenteleningen die in 2018 zijn overgenomen na de vrijwillige fusies. In 2018 waren die kosten er slechts voor een half jaar omdat pas midden 2018 de leningen overgenomen zijn. In 2019 worden die kosten op kruissnelheid gebracht.

1.4. Ontvangsten uit de fiscale regularisatie

Tot slot verzochten meerdere parlementsleden om toelichting bij de verwachte ontvangsten uit de fiscale regularisatie (slides 5 tot en met 13).

Voor een goed begrip somt de minister nog even de drie onderdelen op. Belangrijk is dat de begrote ontvangsten dus betrekking hebben op luiken 2 en 3. Luik 2, zijnde de regularisaties van erfbelastingen en registratierechten, is in werking getreden op 5 maart 2017, maar men zal zich herinneren dat het wachten was op het samenwerkingsakkoord over luik 3 voor de operatie echt op gang kwam. Dat is pas in werking getreden op 19 juli 2017.

Zoals aangegeven bij de begrotingsaanpassing 2018 en ook nog in het recentste rapport van het ambtelijk monitoringcomité, worden de ontvangsten van beide luiken samen begroot op 75 miljoen euro.

De minister heeft aan zijn administratie een nieuwe update gevraagd, waaruit blijkt dat luik 2 tot 26 november 11,2 miljoen euro had opgebracht, terwijl er voor luik 3 sprake was van 2,8 miljoen euro, samen goed voor 14 miljoen euro. Dat is voor alle duidelijkheid op dossierbasis – in de plaats van ESR-basis, waar men zoals vorige week door het Rekenhof aangegeven op 21,9 miljoen aan ESR-ontvangsten zit voor 2018.

Hij begrijpt dus wel de bezorgdheid over de evolutie van deze ontvangsten en hij monitort die dan ook voortdurend. Hij krijgt tweewekelijks een actualisatie van de cijfers van VLABEL. Zijn kabinet staat in contact met het federale contactcentrum om eventuele ontwikkelingen federaal op de voet te kunnen volgen. Daarbij denkt

hij bijvoorbeeld aan de pro-forma-aangiften, waarop hij meteen belooft terug te komen.

Er is zijns inziens een belangrijk aantal elementen die ertoe kunnen leiden dat alsnog de begrote ontvangsten gehaald worden, al kan hij natuurlijk niemand dwingen en heeft hij geen glazen bol.

De reden waarom hij voorlopig zijn prognoses niet aanpast, is dat de pakkans in 2018 sterk is toegenomen. Zoals bekend kan een aangever, eens hij in een procedure terechtkomt waardoor zijn strafrechtelijke immuniteit in het gedrang komt, niet meer regulariseren. De minister verwijst in dat verband naar de informatie-uitwisseling met Luxemburg sinds september 2017 en die met Zwitserland, die pas dit najaar op gang gekomen is. Net in deze landen zou, volgens het federaal contactpunt en experts uit de sector, nog heel wat Vlaams te regulariseren kapitaal geparkeerd staan.

Doordat ook steeds meer landen participeren aan de Common Reporting Standards, wordt de internationale gegevensuitwisseling vanzelf eenvoudiger. De Belgische fiscus zal automatisch zicht krijgen op de naam en het rekeningnummer van de Belg die klant is van een Luxemburgse of Zwitserse bank. Ook de waarde van de eventueel verkochte effecten, de ontvangen dividenden en de tegenwaarde van buitenlandse verzekeringen zal bekend staan. Zowel fiscale advocaten, academici als belastingambtenaren geven aan dat dit momenteel tot nervositeit leidt bij Belgische beleggers, wat men erop kan nalezen in een bijdrage in De Tijd van 29 augustus 2017.

Een tweede belangrijke ontwikkeling betreft de komst van het UBO–register. Dat acroniem staat voor Ultimate Beneficial Owner, ofwel de ultieme begunstigde. Wie staat er nu echt achter een vennootschap of een andere juridische entiteit? Dat zichtbaar maken, is de doelstelling van het register, wat opnieuw een belangrijke stap is in de strijd tegen witwassen, fiscale fraude en financiering van het internationaal terrorisme.

Het UBO-register werd boven de doopvont gehouden door de wet van 18 september 2017. Een KB van 30 juli 2018 regelt de praktische modaliteiten en trad in werking op 31 oktober 2018. De wet is aangenomen in uitvoering van een Europese richtlijn van 2015. Europa heeft de lidstaten verplicht om gegevens over de uiteindelijk begunstigden van rechtspersonen in te zamelen en bij te houden. Dat gebeurt dus bij ons sinds kort in een register dat wordt bijgehouden bij de administratie van de Thesaurie (FOD Financiën).

Wie is een uiteindelijk begunstigde? De wet somt een aantal indicaties op. Wie minstens 25 procent van de aandelen of de stemrechten van de vennootschap aanhoudt, zal beschouwd worden als een uiteindelijk begunstigde. Ook andere indicaties kunnen wijzen op de feitelijke controle zoals de hoedanigheid van zaakvoerder of bestuurder van de vennootschap.

Over welke rechtspersonen gaat het? Het gaat uiteraard over vennootschappen, maar ook trusts, vzw's en stichtingen zijn gevat. Het zijn de vertegenwoordigers van deze rechtspersonen, de bestuurders, die verplicht zijn om de informatie, beschreven en opgesomd in het KB, over de rechtspersoon bekend te maken bij het UBO-register. De minister van Financiën kan een boete opleggen aan personen die hun informatieverplichting niet of niet naar behoren vervullen.

Wanneer moet de informatie bezorgd zijn? Het koninklijk besluit is in werking getreden op 31 oktober 2018. Informatieplichtigen krijgen nu de tijd tot 31 maart 2019 om de informatie over hun UBO over te maken aan het register. Jaarlijks

moeten de gegevens bijgewerkt worden. De gegevens kunnen via de MyMinfin-toepassing van de FOD Financiën worden doorgegeven.

Wie heeft toegang tot het register? Overheidsinstanties, zoals de fiscale administratie, hebben toegang om de strijd tegen witwaspraktijken aan te gaan, maar ook individuele burgers hebben toegang, zij het dat de informatie voor hen betalend en beperkt is. De minister geeft nog mee dat de Vlaamse Belastingdienst met de FOD Financiën zal overleggen over het bekomen van een toegang tot dit nieuwe register.

Behalve CRS en UBO zijn er nog factoren die de stroom aan fiscale regularisatiedossiers in positieve zin kunnen beïnvloeden. Ook de Nationale Bank helpt mee: houders van buitenlandse bankrekeningen zullen zich voortaan moeten melden bij haar centraal aanspreekpunt. Ook daar kan een zekere druk van uitgaan.

Het net sluit zich verder, besluit de minister, omdat men ook meer kans loopt om in een strafrechtelijke procedure terecht te komen. Bij het federale contactpunt meldt men hem dat de parketten sinds dit jaar sneller optreden en actiever dan vroeger fraudedossiers aanpakken. Zijn federale collega Van Overtveldt heeft in dat kader recent nog een pakket bijkomende maatregelen aangekondigd.

Verder wil hij er nog eens op wijzen dat de fiscale regularisatie eindig is. Op 31 december 2020 is het onherroepelijk gedaan. Bovendien wordt regulariseren ook elk jaar duurder: in 2017 bedroeg het tarief op verjaarde bedragen 37 procent, vandaag 38 procent en in 2020 zal dit 40 procent zijn. Ook die wetenschap zal mensen aanzetten om liever sneller dan later te regulariseren.

Het valt ook niet te ontkennen dat de procedure meer vergt van de aangevers dan in de vorige rondes. Zij moeten namelijk bewijzen dat de niet te regulariseren bedragen op bijvoorbeeld een Zwitserse rekening wel het normale belastingregime ondergaan hebben. Die bewijslast is nieuw sinds deze ronde, vergt tijd en de medewerking van allerlei instanties.

Verder herinnerde hij er vorige week al aan dat men bij elke ronde vaststelt dat tegen het jaareinde de ontvangsten toenemen, wat hij toen de Sylvesterrush noemde.

Vervolgens gaat hij nader in op een specifieke regeling die zijn federale collega heeft mogelijk gemaakt. Minister Van Overtveldt heeft namelijk begin dit jaar de aangevers een termijn gegund om een pro-forma-aangifte te doen. Doel was eerst te kunnen nagaan of er al onderzoeksdaden door de BBI opgestart zijn. De pro-forma-aangiften konden ingediend worden tot 13 april. De dossiers dienden uiterlijk zes maanden later vervolledigd ingediend te worden, dus in oktober 2018. Men weet inmiddels van het federale contactpunt dat de actie vruchten afgeworpen heeft. Er zijn wel degelijk dergelijke aangiften van 1 euro ingediend. Het gaat telkens om dossiers waarvan een aanzienlijk bedrag kan verwacht worden. Hoeveel daarvan precies richting het Vlaamse Gewest gaat, is nog niet geweten, maar het is toch een gegeven waarmee rekening moet gehouden worden.

Wat de eindejaarsversnelling betreft, verwijst hij naar het antwoord op de schriftelijke vraag van collega Maes van 11 oktober 2017. Toen al was er in de commissie grote bezorgdheid over de haalbaarheid van de begrote cijfers. De minister toont een tabel waaruit heel duidelijk blijkt dat naarmate de maanden vorderen, de aangegeven bedragen substantiëler werden. Dat is niet nieuw, want ook de vorige regularisatierondes vertoonden dergelijke ontvangstenevoluties.

De tabel toont dat luik 3 in 2017 (slide 11) wel degelijk een significante bijdrage had tot de ontvangsten 2017. Als men de definitieve cijfers bekijkt voor 2017, ziet

men nog steeds hetzelfde beeld. Naarmate de maanden van het jaar vorderen, zijn de aangegeven bedragen substantiëler geworden. Als men de laatste drie maanden samen neemt, komt dat neer op bijna 70 procent van de ontvangsten. Door de soms lange doorlooptijd, waar hij dadelijk op terugkomt, zijn de cijfers die hij eind vorig jaar in het antwoord op de schriftelijke vraag van Lieve Maes heeft meegegeven, nog bijgesteld, wat het beeld van de eindejaarsrush versterkt heeft.

De minister vat samen dat de ontvangstenraming beïnvloed wordt door diverse factoren: de doorlooptijd, de mogelijke one-shot-ontvangsten bij grote dossiers, de Sylvesterrush, en – specifiek voor 2018 – de 1 euroaangiften van april, de nieuwe gegevensuitwisseling met Luxemburg en Zwitserland en diverse andere maatregelen die het fiscale web sluiten.

Dat de ontvangsten in 2018 voor luik 3 wat achterblijven in de actuele rapportage, kan ook te maken hebben met de doorlooptijd van deze dossiers. Zijn administratie laat hem weten dat luik 2- en luik 3-dossiers een in tijd verschillende weg afleggen. Een dossier van luik 3 vergt gemiddeld 129 dagen van de dag van ontvangst tot verzending van de heffing. Voor luik 2-dossiers is dat slechts 82 dagen.

Luik-3-dossiers worden immers eerst ingediend bij het federale Contactpunt Regularisaties (CPR), waarna ze voor een eerste onderzoek overgemaakt worden aan VLABEL. De ontvangstdatum voor luik 3-dossiers, is de datum waarop het CPR het dossier heeft ontvangen en niet de datum waarop VLABEL het heeft ontvangen. De dossiers van luik 3 worden bij VLABEL nog bekeken om vast te stellen of het wel degelijk gaat om niet-uitsplitsbare bedragen, en om te verifiëren dat de grondslag en de heffing correct werden berekend.

In de tabel die hij daarbij presenteert, geeft hij ook de mediaandoorlooptijden mee. Bij sommige dossiers kunnen externe factoren voor een lange doorlooptijd zorgen en zo een scheeftrekking van het gemiddelde veroorzaken. Die externe factoren zijn: dossiers waarin stukken ontbreken en waarvoor bijkomende bewijsstukken opgevraagd moeten worden, en luik-2-dossiers waarvoor gewacht moet worden op de FOD Financiën. Dat doet zich bijvoorbeeld voor wanneer een erfopvolger tegelijkertijd de erfbelasting en de ontdoken personenbelasting van de erflater wil regulariseren. In dat geval moet VLABEL wachten tot de FOD een beslissing neemt over de ontdoken personenbelasting vooraleer de belastbare grondslag van de nalatenschap kan worden vastgesteld.

De minister besluit. Sommige leden menen dat de begrote 75 miljoen eerdere een snelle gok dan een berekende schatting was. Niets is minder waar. Hij neemt hen even mee naar de oorsprong van dat bedrag. De start van de nieuwe fiscale regularisatie was initieel voorzien in november 2015. Finaal heeft het geduurd tot maart 2017 voor die in werking trad. Voor 2017 werden de verwachte opbrengsten daarom teruggeschroefd tot 25 miljoen euro, wat nagenoeg integraal gehaald is. Voor 2018 werd uitgegaan van een verwachte opbrengst van 75 miljoen euro.

Daarbij werden verschillende elementen in acht genomen. Vooreerst waren het federale contactpunt, externe experts en de gespecialiseerde pers unaniem in hun verwachting over luik 3 dat het de bulk van de ontvangsten zou genereren omdat de verjaarde kapitalen nu eenmaal vaak moeilijk op te splitsen zijn in middelen die hetzij federaal, hetzij gewestelijk hun normale belastingregime ontlopen hadden.

Ook de Inspectie van Financiën verwachtte een stijging van de inkomsten na de invoering van luik 3. Hij citeert uit het advies onder titel 3.2. Doelmatigheid en budgettaire weerslag: "De goedkeuring en decretale bekrachtiging van die samenwerkingsakkoord kan enkel een bijkomende positieve weerslag hebben op de begroting van het Vlaamse Gewest bovenop de budgettaire weerslag verbonden aan bovenvermeld decreet houdende een tijdelijke Vlaamse fiscale regularisatie

aangezien nu ook voor de onsplitsbare bedragen een regularisatiemogelijkheid wordt voorzien.”.

Daar komt bij dat, historisch gezien, eerdere EBA’s ook reeds veel inkomsten hebben gegenereerd. Als men het gemiddelde neemt van de opbrengsten in bijvoorbeeld de begrotingsjaren 2013 tot en met 2014, dan bekomt men een gemiddelde opbrengst van maar liefst 121 miljoen euro voor het Vlaamse Gewest. Als men door het toevoegen van het begrotingsjaar 2015 ook nog de zeer lange uitloper meeneemt van de dossiers die eind 2013 werden ingediend naar aanleiding het stopzetten van de EBAter, dan bekomt men nog steeds een gemiddelde opbrengst voor de Vlaamse overheid van 90 miljoen euro.

De verwijten van te roekeloos te werk te zijn gegaan, zijn dan ook misplaatst, concludeert hij. De minister meent in dezen het lijdend voorwerp te zijn want hij kan niemand dwingen te regulariseren. Hij verzekert dat, zoals voor alle gewestbelastingen, een voorzichtige methodologie wordt gevolgd, die zijns inziens verdedigbaar is. In ieder geval is dit een specifiek aandachtspunt bij de monitoring.

Tot slot formuleert hij nog twee bedenkingen. Zelfs als men de begrote ontvangsten voor de fiscale regularisatie niet zou halen, dan nog is het evenwicht niet in het gevaar. Alles wijst erop dat ook dan nog het structurele evenwicht bewaard wordt in 2018.

Verder onderstreept hij ten overstaan van hen die altijd menen een verband te moeten leggen tussen de financiering van de hervorming van de erfbelasting en de fiscale regularisatie, dat die hervorming van de erfbelasting een echte belastingverlaging is. Nergens bepaalt het regeerakkoord dat de operatie budgetneutraal moet zijn. De middelen van de fiscale regularisatie werden weliswaar geoormerkt om de hervorming mee te financieren, maar het restant komt wel degelijk uit de algemene middelen. En dat is goed, want zo heeft de regering de fiscale druk echt verlaagd.

2. Repliek van Jan Bertels

2.1. Fiscale regularisatie

Jan Bertels dankt de minister voor de detailinformatie over de begroting van de nv BAM voor 2019, de onderbenutting en de fiscale regularisatie. Wat dat laatste betreft, zullen de echte cijfers laten zien of er al dan niet sprake was van een roekeloze inschatting. Zelf blijft hij er echter bij dat er een zekere roekeloosheid in zit.

3. Meerjarenraming 2019-2024: toelichting door minister Bart Tommelein

Bart Tommelein licht de meerjarenraming toe. Conform de bepalingen van het Rekendecreet, heeft hij op 16 oktober nog de meerjarenraming 2019-2024 in het Vlaams Parlement neergelegd (zie bijlage 6, slides 14 tot en met 30).

In de meerjarenraming wordt de begrotingsopmaak 2019 in meerjarig perspectief geplaatst. Het doel is een zo volledig mogelijk beeld te schetsen van de beleidsruimte in betaalkredieten, ofwel vereffeningskredieten, bij constant beleid. De raming wordt in sterke mate bepaald door de gehanteerde parameters en is dus onderhavig aan fluctuatie.

3.1. Gebruikte parameters

Bij de begrotingsopmaak 2019 zijn de middelen uit de Bijzondere Financieringswet geraamd op basis van de inflatie (CPI) en de economische groei (bbp) zoals bepaald

in de economische begroting van 5 september 2018. Specifiek voor de inflatie van 2018 en 2019 werd de recentste raming van het Federaal Planbureau gebruikt (telkens 2,1 procent). Voor de daaropvolgende begrotingsjaren werden de CPI en het bbp gebruikt zoals opgenomen in de economische vooruitzichten van juni 2018 van het Federaal Planbureau.

3.2. Vorderingensaldo en evenwichtsdoelstelling

De eerste tabel die hij toont, betreft het eindresultaat, zijnde het vorderingensaldo en de toets van de evenwichtsdoelstelling. Voor de berekening van het vorderingensaldo in meerjarig perspectief wordt, zoals ook bij de jaarlijkse begrotingen het geval is, vertrokken van de geraamde begrotingskredieten. Het gaat om een evolutie van ontvangsten en uitgaven bij ongewijzigd beleid, inclusief het op kruissnelheid brengen van reeds genomen beleidsingrepen.

3.3. Onderbenuttingshypothese

Daarop wordt vervolgens een onderbenuttingshypothese toegepast. In 2020 wordt die ongewijzigd gehouden ten aanzien van de begrotingsopmaak 2019. Vanaf 2021 wordt het in 2019 ingeschreven forfait van 79 miljoen euro onderbenutting op het naar aanleiding van de begrotingsopmaak 2019 ingeschreven nieuw beleid van 678 miljoen euro geschrapt, omdat ervan uitgegaan wordt dat het in 2019 geïnitieerde nieuwe beleid dan volledig op kruissnelheid zal zijn. Hij refereert daarbij aan de uitleg die hij daarover gaf in zijn antwoord op een vraag van Jan Bertels tijdens de voorafgaande begrotingsbespreking.

3.4. ESR-correcties

Om tot een vorderingensaldo te komen dat conform is met de ESR-2010-verordening, moet een aantal correcties op het vorderingensaldo van de Vlaamse Gemeenschap uitgevoerd worden, waarvan hij de belangrijkste kort beschrijft.

Gedurende de periode 2020-2024 blijven de kredieten binnen de alternatieve financiering van VIPA constant. De ESR-correctie, met een positief effect op het vorderingensaldo, die op dit bedrag dient te worden toegepast, stijgt van 96,5 miljoen euro in 2019 tot 119,4 miljoen euro in 2024. Dat is te wijten aan het feit dat de intrestcomponent in de constante gebruikstoelage daalt, terwijl de kapitaalcomponent stijgt.

Ten gevolge van geraamde reguliere wijzigingen binnen het budget financiële middelen (BFM) wordt in meerjarig perspectief tegen 2024 een daling van de kasbehoeften geschat van 25,7 miljoen euro. Daarop moet een positieve ESR-correctie toegepast worden die stijgt van 262,7 miljoen euro in 2019 tot 276,1 miljoen euro in 2024. De dalende ESR-impact is hoofdzakelijk het gevolg van dalende intrestlasten en een verdere afname van de forfaitaire toelagen van het gedeelte A3 die nog via het BFM transiteren.

Wat de vorderingen ingevolge de uitvoering van de werken met betrekking tot de sluis in Terneuzen betreft, wordt er sinds 2018 van uitgegaan dat de kosten voor Vlaanderen hoger zijn dan de 59,5 miljoen euro kasmiddelen die ervoor gereserveerd zijn bij MOW. De ESR-correctie is dus negatief sinds 2018. De substantiële negatieve correctie in 2022 is de resultante van het wegvallen van zowel de kasmiddelen bij MOW (59,5 miljoen euro) als de bijdrage van het Havenbedrijf Gent.

Uit de geschetste bewerkingen komt het ESR-vorderingensaldo van de Vlaamse overheid naar voren. Daaruit blijkt dat de Vlaamse Regering in 2020 bij constant beleid een nominaal tekort zal optekenen van 242 miljoen euro, 521 miljoen euro

in 2021 en 376 miljoen euro in 2022. Vanaf 2023 vertoont het nominaal saldo opnieuw een overschot, dat aangroeit tot 304 miljoen euro in 2024 (slide 17).

3.5. Bouwkost Oosterweel

Net zoals bij de begrotingsopmaak 2019 het geval was, worden voor de toets van de begrotingsdoelstelling de bouwkosten van de Oosterweelverbinding gecorrigeerd. In 2019 wordt daarvoor al in 135 miljoen euro aan uitgaven in de begroting voorzien. Komende jaren evolueert dat bedrag verder naar 651 miljoen euro in 2024. Na het buiten beschouwing laten van de bouwkosten van de Oosterweelverbinding, beschikt de Vlaamse Regering over een stelselmatig groeiende, positieve beleidsruimte in betaalkredieten (of VEK) van 9 miljoen euro in 2020, 29 miljoen euro in 2021, 213 miljoen euro in 2022, 785 miljoen euro in 2023 en 955 miljoen euro in 2024.

3.6. Evolutie van de ontvangsten bij constant beleid

Vervolgens zoomt de minister in op de evolutie van de ontvangsten bij constant beleid, waarbij hij een tabel toont die in grote rubrieken een overzicht geeft van de ESR-ontvangsten (slides 19-24).

3.6.1. Evolutie totale ontvangsten

De totale ontvangsten evolueren van 45,1 miljard euro in 2019 naar 51,1 miljard euro in 2024. De ramingen bevatten de budgettaire effecten van de naar aanleiding van de zesde staatshervorming gewijzigde Bijzondere Financieringswet. Belangrijkste componenten van de ontvangsten zijn en blijven de opcentiemen op de personenbelasting, de dotaties zoals bepaald in de financieringswet, de gewestbelastingen en de eigen ontvangsten van te consolideren instellingen. De budgettaire gevolgen van de taxshift zijn in de raming van de opcentiemen op de personenbelasting opgenomen.

3.6.2. Impact taxshift op de Vlaamse begroting

Terwijl de vorige tabel de evolutie van de totale ontvangsten toonde, gaat de minister nu nader in op de impact van de taxshift. Zoalsvermeld, houdt de voorliggende raming ook rekening met de budgettaire effecten van de taxshift en de andere federale maatregelen. Medio september 2018 werden daarvoor door de FOD Financiën nieuwe ramingen gecommuniceerd voor de aanslagjaren 2018 tot en met 2020. De voorliggende meerjarenraming heeft de bedoelde budgettaire effecten geïntegreerd, wat gevolgen heeft voor de Vlaamse opcentiemen.

De volgende tabel (slide 21) toont een overzicht van de gecumuleerde effecten op de Vlaamse opcentiemen. Tot en met aanslagjaar 2020 voorziet de raming in significante opstappen. In de daaropvolgende jaren wordt rekening gehouden met het recurrente effect op de Vlaamse opcentiemen. In de effecten op de belasting zijn de terugverdieneffecten die de individuele maatregelen van de taxshift normaliter op de inkomensvorming en bijgevolg op de belastingopbrengsten genereren, nog niet opgenomen.

Het dient benadrukt dat de Vlaamse begroting en de voorliggende meerjarenraming de verwachte minderontvangsten die het gevolg zijn van de federale taxshift, zullen absorberen. De Vlaamse Regering opteert ervoor om de negatieve impact van de federale maatregelen op de Vlaamse begroting en meerjarenraming niet tegen te draaien, maar maximaal uitvoering te geven aan de federale taxshift die de burger ten goede komt. In de voorliggende meerjarenraming komt de belastingverlaging vanaf aanslagjaar 2020 op kruissnelheid en wordt ze tegen 2024 op 967,3 miljoen euro geraamd.

3.6.3. Impact van de taxshift op inkomsten uit arbeid

Vervolgens presenteert hij een grafiek (slide 22) waarop men de effecten van de taxshift voor de werknemers terugvindt. Op kruissnelheid betekent dit dat 65 procent van alle werknemers vanaf 2019 meer dan 100 euro netto extra per maand zullen verdienen, wat voor de mensen met de laagste inkomens uit arbeid een extra maand inkomen waard is. De volgende tabel toont de toename van het nettoloon op jaarbasis (slide 23).

3.6.4. Evolutie van de gewestbelastingen

Ook de evolutie van de inkomsten uit gewestbelastingen is niet onbelangrijk. Belangrijkste punt wordt gevormd door de ontvangsten uit erfbelastingen, die evolueren in functie van de inflatie en rekening houden met het effect van het op kruissnelheid komen van de hervorming. In de begrotingsopmaak 2019 wordt rekening gehouden met 98 miljoen euro aan minderontvangsten door de hervorming. Dat is het effect voor tien twaalfden van een jaar. In 2020, op kruissnelheid, wordt rekening gehouden met 117,6 miljoen euro minderontvangsten. Voor meer details over de diverse aannames verwijst hij naar de uitvoerige beschrijving in het document zelf.

3.7. Evolutie van de uitgaven

3.7.1. Totale evolutie

Als volgende punt gaat hij in op de evolutie van de uitgaven, waarbij hij een slide projecteert (slide 25) die de evolutie van de beleidskredieten bij constant beleid in meerjarig perspectief toont. Men kan vaststellen dat bij constant beleid, de beleidskredieten tegen 2024 met 4,9 miljard euro toenemen tot 52,3 miljard euro.

3.7.2. Verhouding tussen de beleids- en betaalkredieten

De volgende figuur toont dat de verhouding tussen beleids- en betaalkredieten, na het grote verschil in 2019, tussen 2020 en 2022 terug evolueert naar een gemiddeld verschil van ongeveer 120 miljoen euro. Aan de significante opstap in beleidskredieten, vastgelegd in de begrotingsopmaak 2019, kan dus tegemoet gekomen worden in betaalkredieten, zonder het evenwicht van de voorbije jaren op te geven. De figuur bewijst dat de Vlaamse Regering niet enkel nieuw beleid opstart, maar ook in de nodige middelen voorziet om haar engagementen na te komen.

3.8. Evolutie van de geconsolideerde schuld tot 2024

3.8.1. Schuldtoename tot 33,8 miljard euro in 2024

Zijn volgende tabel (slide 28) geeft de verwachte evolutie van de geconsolideerde schuld weer in de periode 2019-2024. Verwacht wordt dat de geconsolideerde schuld in die periode met 8,6 miljard euro zal toenemen tot 33,8 miljard euro eind 2024, ofwel 6,2 procent van het bbp. De belangrijkste factoren zijn de volgende.

3.8.2. ESR-8 uitgaven

Voor de ESR-8-uitgaven bij de Vlaamse ministeries wordt voor de periode 2020-2024 op basis van het beschikbare globale budget voor participaties ieder jaar 150 miljoen euro ingeschreven aan kasuitgaven voor participaties. Naar aanleiding van elke begrotingsronde zal de impact van de participaties op de evolutie van de schuld meer in detail worden geanalyseerd.

3.8.3. Schuld sociale huisvestingsmaatschappijen

In de periode 2019-2024 wordt een significante toename van de schuld binnen de sociale huisvestingsmaatschappijen VMSW en VWF verwacht. In de begrotingen van die instellingen wordt 5,2 miljard euro extra schuld verwacht. De verwachte toename van de schulden in de komende jaren is te wijten aan die van de kredietverstrekking in het kader van het grond- en pandendecreet en de objectieven die daar gesteld zijn.

3.8.4. Oosterweel

Derde factor is de impact van de uitgaven die buiten de begrotingsdoelstelling worden gehouden, maar er wel een hebben op het nominaal ESR-vorderingensaldo. Het betreft met name de bouwkosten voor het Oosterweelproject. Die zorgen in de periode 2020-2024 voor een toename van de schuld met 2,7 miljard euro.

3.8.5. Beleggen in Vlaamse schuld

Tot slot is er nog de jaarlijkse impact van het decreet 'Beleggen in Vlaamse schuld'. Door het stelselmatig aflopen van langetermijnbeleggingen bij te consolideren entiteiten als het Vlaams Zorgfonds, komt elk jaar naar schatting 100 miljoen euro vrij om te beleggen in eigen Vlaamse schuld.

3.8.6. Schuldnormering: twee doelstellingen

In het kader van de schuldnormering zijn daarnaast twee doelstellingen vastgelegd. De eerste bestaat erin om een gunstige ratingpositie te behouden. Om aanspraak te kunnen blijven maken op een gunstige rating moet de schuld, volgens de door Moody's gehanteerde definitie, beperkt worden tot 65 procent van de lopende ontvangsten. Welnu, volgens de berekening, die ook in de slide 29 is opgenomen, blijft de geraamde geconsolideerde schuld (exclusief de ziekenhuisschuld A1/A3) tot eind 2024 met 60,6 procent ruim onder de 65 procent van de ESR-ontvangsten.

De tweede doelstelling voor de komende jaren is om een blijvend positieve nettoactiefpositie te behouden, waarbij de vermarktbare activa groter zijn dan de geconsolideerde schuld. Daarbij wordt tijdelijk abstractie gemaakt van de nog uitstaande overgenomen schuld in het kader van de zesde staatshervorming met betrekking tot de ziekenhuisfinanciering A1/A3, in afwachting van de exacte bepaling van de nog uitstaande kasmatige verplichting ten aanzien van de ziekenhuizen.

Tegenover de schulden staan ook vermarktbare financiële activa (de ESR-8-uitgaven) en materiële activa (bijvoorbeeld Oosterweel). Eind 2017 had de Vlaamse overheid een nettoactief van 4,2 miljard euro. De toename van de activa is met andere woorden groter dan die van de geconsolideerde schuld, want eind 2016 bedroeg de nettoactiefpositie slechts 2,8 miljard euro.

In de begrotingen 2018 en 2019 zullen drie belangrijke factoren impact hebben op de nettoactiefpositie, maar die komt, gelet op de actuele marge, niet in gevaar. Het betreft de afrekening van de Bijzondere Financieringswet in 2018, die kasmatig zal worden gespreid over 16 kalenderjaren; de overname van de schuld van de gemeenten in het kader van vrijwillige fusies in 2018; en de kaseffecten ingevolge de overgenomen A1/A3-ziekenhuisfinanciering in 2018 en 2019. Laatstgenoemde kaseffecten ingevolge de overgenomen A1/A3-ziekenhuisfinanciering lopen nog verder in de periode 2020-2024.

Er zijn ook elementen die de nettoactiefpositie positief beïnvloeden zoals een onvoorzien begrotingsoverschot en de waardevermeerdering van financiële activa. Uit conservatief oogpunt heeft hij die tot op heden ook niet vermeld, net zoals

hij de terugbetaling van de afrekening van de autonomiefactor ten belope van 1 miljard euro kasmatig spreidt over 16 kalenderjaren.

De minister concludeert dat de Vlaamse begroting naar aanleiding van het uitvoeringsresultaat 2017 heeft bewezen uitermate gezond te zijn. Noch op basis van de monitoring 2018, noch op basis van het rapport van het Rekenhof omtrent de begroting 2019, noch op basis van de meerjarenraming 2019-2024 is er enige reden om aan te nemen dat dit niet langer het geval zou zijn. Een nieuwe Vlaamse Regering zal sowieso met een schone lei aan haar taak kunnen beginnen.

4. Meerjarenraming 2019-2024: bespreking

4.1. Tussenkomst van Jan Peumans

4.1.1. ESR-correctie Vlaams Parlement

Jan Peumans informeert naar de correctie op slide 17 van het vorderingensaldo van het Vlaams Parlement en de parlementaire instellingen ten belope van -7,569 miljoen euro.

Minister *Bart Tommelein* legt uit dat volgend jaar ten gevolge van de verkiezingen uittredingsvergoedingen zullen moeten betaald worden.

4.2. Tussenkomst van Björn Rzoska

4.2.1. Oosterweel

Björn Rzoska komt terug op Oosterweel, waarvoor vanaf volgend jaar geleend wordt, wat de schuld voor het Oosterweelproject tegen 2024 doet toenemen tot 2,7 miljard euro.

Het Rekenhof merkt op dat die raming alleen geldt als alles vlot verloopt, terwijl er nu al sprake is van uitstel. Houdt de meerjarenraming daar rekening mee of gaat zij geheel uit van een vlot verloop?

4.2.2. Fiscale regularisatie

Wat betreft de fiscale regularisatie, begrijpt hij na de toelichting van de minister beter hoe de minister tot het bedrag van 75 miljoen euro voor 2018 en 25 miljoen voor 2017 (een raming die bijna werd gehaald) komt en waarom de minister de raming voor jaar 2018 conservatief noemt. Maar waarop steunt de minister de bevestiging van het genoemde bedrag in 2019 en 2020 (en de helft in 2021)? De Sylvesterrush zal na dit jaar toch achter de rug zijn?

4.2.3. Beleggen in eigen schuld

Hij heeft een soortgelijke vraag over de raming van de impact van het decreet over beleggen in Vlaamse schuld. Waarom wordt ook daarvan het positieve effect van 100 miljoen euro aangehouden in de volgende jaren? Is het op een bepaald moment niet uitgewerkt? Waar blijven de entiteiten die reserves vandaan halen?

4.2.4. Geconsolideerde schuld exclusief schuld ziekenhuizen

Vervolgens peilt hij naar de schuld van de ziekenhuizen, die buiten de berekening van de geconsolideerde schuld valt omdat de discussie daarover met de federale overheid nog niet uitgeklaard is, maar volgens het lid toch oploopt tot ruim 4 miljard euro. Kan de minister bevestigen dat die schuld in afwachting dan ook niet meegerekend wordt bij de vermarktbare activa?

4.3. Tussenkomst van Jan Bertels

4.3.1. Beleidsruimte bij constant beleid

Volgens *Jan Bertels* heeft de minister de beleidsruimte bij constant beleid correct voorgesteld.

De eerste twee jaar is er inderdaad geen marge voor nieuw beleid.

4.3.2. Fiscale regularisatie

Wat de inkomsten betreft, heeft hij dezelfde vraag als zijn collega Rzoska over de raming van 75 miljoen euro aan inkomsten uit de fiscale regularisatie in 2020 en 37,5 miljoen in 2021, die hij bizar blijft vinden.

4.3.3. Belasting op de inverkeerstelling

Bij de raming van de inkomsten uit de belasting op de inverkeerstelling gaat men voor 2019 uit van een prijseffect van 6 procent vanwege de vertraagde vergroening, en voor 2020 met een van 3 procent. Mag de spreker daaruit afleiden dat men verwacht dat de vertraging zich doorzet in 2020?

4.3.4. Klimaatfonds

Wat het Klimaatfonds betreft, wordt nu gerekend met de hoge prijs van 20 euro per ton CO_2, die men vanaf 2021 laat stijgen met 1 euro. Waarop is dat gebaseerd?

4.3.5. Inkomstenelasticiteit

De elasticiteit per gewest ten opzichte van de inkomensevolutie en de raming van de belasting Staat en van de bruto-opcentiemen voor de aanslagjaren 2020 en volgende, berekent de minister op 1,35878.

Het lid vermoedt dat dit getal komt uit de berekening van het Federaal Planbureau en de Nationale Bank tijdens de voorbereiding van de Bijzondere Financieringswet. Maar heeft men nagekeken of die graad ook bewaarheid is de afgelopen jaren?

4.3.6. Uitbouw tweede pensioenpijler voor contractuele ambtenaren

Vervolgens heeft hij een vraag bij de uitgaven. Hij vindt in de meerjarenraming het bedrag niet terug voor de uitbouw van de tweede pensioenpijler voor contractuele ambtenaren, tenzij een veel lager bedrag van 3 miljoen euro. Nochtans heeft de Vlaamse Regering daarover een beleidsbeslissing genomen. Het lid vraagt hierover bijkomende uitleg.

4.3.7. VFLD-Rampenfonds

Hij heeft ook de tegenspraak opgemerkt dat voor landbouwrampen vanaf 2020 opnieuw een regulier krediet is ingeschreven in de meerjarenbegroting, alsof de klimaatopwarming niet langer voor nieuwe rampen zal zorgen, terwijl in de toelichting van het beleidsdomein Landbouw en Visserij voor de financiering van nieuwe rampen wel wordt verwezen naar het beleidsdomein Financiën en Begroting.

4.3.8. Oosterweel

Wat Oosterweel betreft, deelt hij de vragen van collega Rzoska en wil hij weten waar de kredieten voor het Overkappingsfonds staan in de meerjarenraming.

4.3.9. Rente-uitgaven

Zijn volgende vraag gaat over de rente-uitgaven, die stijgen tot 780 miljoen euro. Dat bedrag wordt slechts gedeeltelijk verantwoord in de toelichting op pagina 24. Kan het hele bedrag verklaard worden?

4.3.10. Nettoactiefpositie

Tot slot wil hij weten of er geen andere nettoactiefpositie is berekend dan die van eind 2017, die de minister vergeleek met die van 2016. Die noemde wel de toekomstige uitdagingen, maar hoe schat hij de evolutie van die positie in tot 2024, in het licht van de aanstaande bouwwerken enzovoort?

V. Bespreking op 4 december 2018

1. Toelichting door minister-president Geert Bourgeois bij de begroting van het beleidsdomein Kanselarij en Bestuur voor wat zijn bevoegdheden betreft

1.1. De apparaatskredieten van het Departement Kanselarij en Bestuur

1.1.1. Globaal overzicht

Minister-president *Geert Bourgeois* begint zijn toelichting met de begroting. De apparaatskredieten van het Departement Kanselarij en Bestuur dalen met 292.000 euro VAK en evenveel VEK.

De toelage aan de SERV stijgt met 128.000 euro door loonindexatie.

Het loonkrediet van het departement daalt met 377.000 euro en het werkingskrediet met 43.000 euro. De daling van in totaal 420.000 euro is het resultaat van diverse kredietbewegingen, die hij overloopt. Om te beginnen is er een stijging met 324.000 euro door loonindexatie en een daling met ongeveer hetzelfde bedrag (323.000 euro) door de laatste opstap van de generieke personeelsbesparingen. Het nieuwe Vlaamse Agentschap voor de Uitbetaling van Toelagen in het kader van het Gezinsbeleid sluit aan bij de centrale Gemeenschappelijke Dienst voor Preventie en Bescherming, en staat daarvoor recurrent 19.000 euro loonkrediet en 3000 euro werkingskrediet af aan het departement.

De belangrijkste herschikking is evenwel het terugzetten van 397.000 euro loonkrediet en 52.000 euro werkingskrediet van het departement naar het recurrente werkingskrediet van het Vlaams Algemeen Rampenfonds. Die 449.000 euro van het recurrente werkingskrediet van het Rampenfonds was bij de begrotingsaanpassing 2017 ingezet voor de financiering van de loon- en werkingskosten van de tijdelijke uitbreiding van het Rampenfondsteam met 10 tijdelijke personeelsleden voor de grote rampenlast die op de Vlaamse overheid was afgekomen. Zoals afgesproken zullen alle schadedossiers, behalve die waarover nog een geschil bestaat, eind 2018 afgehandeld zijn, waardoor de in 2017 herschikte middelen terugkeren naar het beleidskrediet.

Van de andere, kleine en minder belangrijke wijzigingen vermeldt hij nog de verschuiving van 7000 euro werkingskrediet van het Agentschap Informatie Vlaanderen naar het werkingskrediet van het departement.

1.1.2. DBRC

Wat de apparaatskredieten van de Dienst van de Bestuursrechtscolleges (DBRC) betreft, stijgt ook daar het loonkrediet met 75.000 euro loonindexatie en daalt het

vervolgens met 60.000 euro door de laatste opstap van de generieke personeelsbesparingen. Het werkingskrediet vermindert met 4000 euro doordat middelen terugkeren naar de DAB ICT, nadat ze in 2018 dienden voor de eenmalige aankoop van headsets.

1.1.3. Audit Vlaanderen

De apparaatskredieten van Audit Vlaanderen stijgen netto met 26.000 euro. Loonen werkingskrediet stijgen met respectievelijk 70.000 euro en 28.000 euro door loonindexatie. Vervolgens daalt ook dat loonkrediet met 72.000 euro door de laatste opstap van de generieke personeelsbesparingen.

Daarnaast verschuift intern binnen Audit Vlaanderen 395.000 euro van het werkingskrediet naar het loonkrediet, wat toelaat om 7 bijkomende interne auditoren aan te werven, zodat intern twee derde van de audittaken kan opgevangen worden, terwijl voor een derde een beroep gedaan wordt op externen.

1.2. Begrotingsprogramma PE voor het ondersteunen van de minister-president en de Vlaamse Regering voor besluitvorming, langetermijnfocus en transversale samenwerking

De beleidskredieten van het beleidsprogramma PE, voor het ondersteunen van de minister-president en de Vlaamse Regering voor besluitvorming, langetermijnfocus en transversale samenwerking, dalen netto met 669.000 euro VAK en 373.000 euro VEK tot 9.027.000 euro VAK en 9.276.000 euro VEK.

Wat de kredietwijzigingen betreft, wordt vooreerst een aantal eenmalige kredietcompensaties die bij begrotingsaanpassing 2018 waren doorgevoerd, nu teruggedraaid, waarvan hij het vereffeningskrediet van 47.000 euro vermeldt dat in de begrotingsaanpassing 2018 eenmalig verschoven was naar Onroerend Erfgoed om daar een klein tekort aan vereffeningskrediet mee op te vangen. Dat bedrag keert nu terug naar het beleidskrediet voor transversale samenwerking.

Vervolgens vallen alle eenmalige middelen die in 2018 bijkomend waren toegezegd, nu uiteraard weg. Het gaat om de eenmalige toevoeging van 150.000 euro bij het krediet voor transversale samenwerking voor het IT-project Rapportering PPS. Die eenmalige middelen vallen nu weg.

Hetzelfde gebeurt met de eenmalige 1.300.000 euro die bij begrotingsaanpassing 2018 toegevoegd werd bij de kredieten voor projecten en evenementen (voornamelijk rond de herdenking van 75 jaar einde Wereldoorlog II, in hoofdzaak in Antwerpen, Leopoldsburg, Vlaams Instituut voor de Zee en Kazerne Dossin). Dat krediet voor projecten en evenementen was bij begrotingsaanpassing 2018 eveneens eenmalig verhoogd met 500.000 euro voor diverse projecten en evenementen. Daarvan werd uiteindelijk nog 160.000 euro bijkomend ingezet voor de ondersteuning van de vermelde projecten rond de herdenking van 75 jaar einde Wereldoorlog II. Ook dat eenmalig krediet van 500.000 euro valt weg.

Tot slot was bij begrotingsopmaak 2018 een eenmalig investeringskrediet van 120.000 euro toegevoegd aan het krediet voor Kazerne Dossin voor de herinrichting van het memoriaal in de oude kazerne. Ook die eenmalige middelen vallen weg.

Conform de tweejarige cyclische impuls voor de Vlaamse Statistische Autoriteit (VSA) was in 2018 een vastleggingskrediet van 356.000 euro en een vereffeningskrediet van 107.000 euro toegevoegd. Die zijn bestemd voor de survey, vallen dit jaar weg en komen volgend jaar terug.

De structurele werkingstoelage voor de vzw Kazerne Dossin verhoogt recurrent met 19.000 euro.

Vervolgens gaat de minister-president in op de nieuwe beleidsimpulsen in de voorliggende begrotingsopmaak. Er wordt eenmalig 1 miljoen euro ingezet voor de verdere digitalisering van het besluitvormingsproces van de Vlaamse Regering en dit via de ontwikkeling van een ondersteunend digitaal platform met mogelijkheid tot verbinding en ontsluiting, onder meer met het Vlaams Parlement.

Daarnaast krijgt de Vlaamse Statistische Autoriteit versterking door enerzijds 250.000 euro eenmalig toe te voegen voor hun IT-investeringen en anderzijds 500.000 euro recurrent toe te voegen aan hun werkingsmiddelen.

1.3. Begrotingsprogramma PI voor het erkennen van rampen en behandelen van schadedossiers

In het beleidsprogramma PI, voor het erkennen van rampen en behandelen van schadedossiers, is er een dubbele kredietbeweging. Het was in de begrotingsopmaak 2018 eenmalig verhoogd met enerzijds 450.000 euro voor de digitalisering van de procedure, en anderzijds 680.000 euro voor het betalen van expertisekosten met betrekking tot schadedossiers. Beide eenmalige kredieten vallen nu weg. Netto daalt het krediet voor de werkingsuitgaven gekoppeld aan het behandelen van schadedossiers daardoor met 681.000 euro.

2. Toelichting door minister-president Geert Bourgeois bij de beleidsbrief Algemeen Regeringsbeleid

Laatste onderdeel van zijn toelichting is de beleidsbrief (presentatie van de minister-president vindt men in bijlage 7). Hij herinnert eraan dat de beleidsvoornemens gebundeld zijn in drie strategische doelstellingen: innovatie in de besluitvorming van de Vlaamse Regering als hefboom voor een kwaliteitsvol beleid, één gedragen langetermijnvisie op een duurzame samenleving als kompas voor een toekomstgericht Vlaams regeringsbeleid, en coherente oplossingen van complexe maatschappelijke uitdagingen. Daarnaast zijn er aparte strategische doelstellingen voor rampenbeheersing, operationalisering van de Dienst van de Bestuursrechtscolleges, en de audit.

2.1. SD 1: innovatie in de besluitvorming van de Vlaamse Regering

2.1.1. Operationele doelstelling OD 1.1 een transparante en participatieve besluitvorming van de Vlaamse Regering om het wederzijdse vertrouwen tussen de burger en de Vlaamse overheid te versterken

In deze operationele doelstelling zet de minister-president in op de verdere digitalisering van het besluitvormingsproces en de informatiestromen van de Vlaamse Regering. Het is zijn ambitie om een platform aan te bieden dat op termijn de volledige levenscyclus van een dossier ondersteunt en dat ontworpen is met het oog op maximaal hergebruik van data, efficiënt gebruiksgemak en flexibiliteit voor toekomstige evoluties.

Bij de start van de nieuwe regeerperiode zullen twee verouderde toepassingen, met name Doris2 voor de ontsluiting van documenten van de Vlaamse Regering, en Nieuwsberichten voor de publicatie van de beslissingen van de Vlaamse Regering, vervangen zijn door een geïntegreerd alternatief. Op termijn zal men een lopend beslissingsdossier digitaal kunnen beheren, de publicatie voorbereiden, nieuwsberichten voorbereiden en dossiers uitwisselen met het Vlaams Parlement. In 2019 zal de informatie uit de Vlaamse Codex al beschikbaar zijn als linked open data, en gemakkelijk herbruikbaar zijn in andere toepassingen, binnen en buiten

de Vlaamse overheid. Hij voorziet in de nodige middelen daarvoor, zoals gebleken is in zijn toelichting bij de begroting.

Een aantal projecten in het witboek Open en wendbare overheid, en een aantal vernieuwingen binnen het Bestuursdecreet zijn gericht op een meer participatieve aanpak van de besluitvorming, met het Toekomstverbond als model. Met een intendant wordt er bij belangrijke projecten voor gezorgd dat veel vroeger in overleg wordt gegaan, al dan niet met projectcoördinatoren. Doel is een gedragen oplossing, zoals die in het Oosterweeldossier werd bereikt. De minister-president is ervan overtuigd dat dit de weg is, naast de aanpassing van procesregels bij vooral de Raad van State, maar misschien ook bij de Dienst van de Bestuursrechtscolleges, waar wel al het hele rapport-Berx is omgezet in regelgeving maar toch nog bijkomende stappen mogelijk zijn. In het Overlegcomité werd afgesproken dat federale en Vlaamse Regering daarover samen een studie in de markt zetten.

In het kader van een coherenter optreden, beter communiceren en heldere inhoudelijke weergave van het beleid, was het meest in het oog springende initiatief de Heerlijk Helderdag in het Vlaams Parlement. Doel is in alle beleidsdomeinen werk te maken van eenvoudiger en helderder communicatie op websites, in brieven en formulieren.

2.1.2. OD 1.2 Minder regeldruk en betere wetskwaliteit om de rechtszekerheid voor de burger te garanderen

Minder regeldruk en een betere wetskwaliteit blijft een belangrijk aandachtspunt. Hij vernoemt de harmonisering van de omzendbrieven en de eerder vermelde digitalisering van het besluitvormingsproces. Het ontwerp van Bestuursdecreet bevat belangrijke hervormingen en wordt op 5 december aan de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement ter goedkeuring voorgelegd. Het ontwerp coördineert en actualiseert twaalf bestuurlijke decreten en bevat een aantal nieuwe engagementen ten behoeve van een kwaliteitsvolle regelgeving, zoals het virtueel loket voor burgers, rechtstreekse participatie van burgers bij beleid en regelgeving, elektronische uitwisseling van berichten, bestuurshandelingen in elektronische vorm, toegankelijkheid van overheidswebsites, experimentregelgeving, regelluwe zones enzovoort.

Zijn administratie zal nog een laatste rapport 'Monitoring resultaat- en klantgerichte overheid' opmaken met aandacht voor initiatieven die inzetten op de vermindering van de regeldruk voor burgers, bedrijven en verenigingen. De minister-president wijst op de hulp van de Europese Commissie, die bij haar aantreden aankondigde de regeldruk fors te verminderen, wat ook gebeurd is. Een zeer groot deel van de Vlaamse regelgeving is immers omzetting van Europese.

Voor het einde van de regeerperiode komt er nog een omzendbrief als basiskader voor de vormgeving van beleids- en regelgevingsprocessen.

2.1.3. OD 1.3 Kwaliteitsvolle data en informatie zodat de besluitvorming van de Vlaamse Regering kan steunen op kennis van zaken

Een belangrijk instrument om tot een gecoördineerd systeem van Vlaamse openbare statistieken te komen is het jaarlijks statistisch programma. Dat heeft vier componenten: een set van openbare statistieken, protocollen voor de productie en publicatie van onze statistieken, samenwerkingsaanvragen om de informatiedeling te verbeteren en leemtes in het statistieklandschap in te vullen, en ten slotte een overzicht van de werkzaamheden van het netwerk Statistiek Vlaanderen. Hij verzekert dat de Vlaamse Statistische Autoriteit in volkomen onafhankelijkheid werkt. Ze bezorgt haar documenten niet langer vooraf aan de regering, maar publi-

ceert die zelf. Hij onderstreept dat Vlaanderen volledig conform de Europese regels werkt op dat vlak.

Verder zet hij versneld in op de ontwikkeling van een innovatieve en gebruiksvriendelijke datastrategie, die nieuwe datasoorten en technieken zal gebruiken voor het produceren van relevante en tijdige statistieken. In 2019 en 2020 worden extra middelen geïnvesteerd in een volledig nieuwe statistisch datawarehouse en nieuwe digitale ontsluitingsmechanismen, waarvan een nieuwe portaalsite voor Vlaamse openbare statistieken de kern zal vormen. Er wordt ook samengewerkt tussen Statistiek Vlaanderen en andere partners om de mogelijkheden van het gebruik van big data optimaal te benutten.

2.1.4. OD 1.4 Beleidsgericht onderzoek en evaluatie

In het kader van de uitbouw van capaciteit voor beleidsonderzoek en -evaluatie wijst hij op het Vlaams Evaluatieplatform en de Vlaamse onderzoeksagenda. Op verzoek van het Vlaams Parlement, werden dit jaar de ex-postdecreetsevaluaties geïnventariseerd. Sinds dit jaar is dat overzicht structureel verankerd in de beleidsbrieven.

Voor de toekomstverkenningen en de Vlaamse Wetenschappelijke Raad verwijst hij naar zijn eerdere antwoord op een vraag om uitleg van de heer Peter Van Rompuy[3].

2.1.5. OD 1.5 Ambtelijke samenwerking en overleg met de federale overheid en de andere deelstaten in het kader van goed nabuurschap

De Vlaamse Regering heeft verschillende dossiers geagendeerd met betrekking tot de gegevensuitwisseling in het kader van lage-emissiezones, de gebouwen van het federaal agentschap voor de kinderbijslag en de reserves van de kinderbijslagfondsen, de uitwisseling van nummerplaatgegevens in het kader van de kilometerheffing, en de gewestbevoegdheid inzake vestigingsvoorwaarden. Daarnaast werd in het Overlegcomité actief deelgenomen aan de behandeling van door andere entiteiten geagendeerde punten.

2.2. SD 2 Een gedragen langetermijnvisie op een duurzame maatschappij als kompas voor een toekomstgericht Vlaams regeringsbeleid

2.2.1. SD 2.1 Integreren van de verschillende langetermijndoelstellingen om te komen tot één langetermijnvisie op één duurzame maatschappij

De eerste operationele doelstelling van SD2 gaat ervan uit dat een langetermijnperspectief onontbeerlijk om de maatschappelijke uitdagingen proactief aan te pakken. Begin 2019 wordt de definitieve versie van de visienota Vizier 2030, met bijhorende indicatorenset ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

2.2.2. SD 2.2 Samenwerken met partners binnen en buiten de Vlaamse overheid om de langetermijnvisie in praktijk te brengen

Zijn administratie blijft de transitiemanagers van Visie 2050 ondersteunen op het transitieplatform en zorgt ervoor dat de Vlaamse standpunten zo veel mogelijk worden meegenomen in de Working Party on the 2030 Agenda voor SDG's, opgericht door de Europese Unie voor de opvolging van de uitvoering van de SDG's binnen het eigen beleid en voor de internationale standpuntbepaling.

[3] Vraag om uitleg over de oprichting van een Vlaamse wetenschappelijke raad voor het regeringsbeleid, van Peter van Rompuy aan minister Geert Bourgeois (*Vragen om uitleg* Vl.Parl. 2018-19, nr. 207)

Naast de algemene coördinatie en ondersteuning werkt zijn administratie met bepaalde transities intensiever samen. Zo is hij samen met minister Homans verantwoordelijk voor de transitieprioriteit Slim wonen en leven, en samen met de ministers Muyters en Schauvliege voor de transitieprioriteit De sprong maken naar Industrie 4.0, waarbij zijn administratie een proces van visievorming over de maakactiviteit in Vlaanderen ondersteunt.

Het jaarlijkse Vlaams Hervormingsprogramma belicht de landenspecifieke aanbevelingen van de raad in het kader van de realisatie van de Vlaamse Europa 2020-doelstellingen. Bij de opmaak van het Vlaams Hervormingsprogramma betrekt hij het Vlaams Parlement, de sociale partners bij het VESOC en de vleva-leden.

In het kader van het Europees Semester 2019 blijft men inzetten op informatie-uitwisseling en overleg met de Europese Commissie. Hij neemt initiatieven opdat in het Landverslag 2019 nog sterker rekening wordt gehouden met Vlaamse cijfers en beleidsmaatregelen, waarmee ingespeeld wordt op de resolutie van het Vlaams Parlement betreffende regiospecifieke analyses en aanbevelingen. De voorbereiding van het Meerjarig Financieel Kader 2021-2027 is volop bezig. Hij zal de nodige initiatieven nemen opdat heel wat Vlaamse cijfers en beleidsmaatregelen kunnen worden opgenomen in de nieuwe Economische Landenrapportering 2019 van de OESO over België. De organisatie beloofde nog meer dan ze nu al doet, te werken met de reële verdeling van exclusieve bevoegdheden in België, naast de gemengde bevoegdheden.

2.3. SD 3 Coherente oplossingen voor complexe maatschappelijke uitdagingen

2.3.1. OD 3.1 De slagkracht van de Vlaamse overheid versterken om complexe maatschappelijke uitdagingen gedragen en coherent aan te pakken

In het kader van OD 3.1 vermeldt hij de projecten op basis van het witboek Open en wendbare overheid, de inzet op netwerkleiderschap samen met de minister van Bestuurszaken.

Uit een onafhankelijke benchmarkstudie blijkt dat er bij iets minder dan 90 procent van de Vlaamse entiteiten geen probleem is met de toegekende bestuurdersvergoedingen. Ze liggen immers lager dan de gangbare bedragen bij andere overheden en gemiddeld zelfs de helft lager dan in de private sector. Voor de iets meer dan 10 procent van de entiteiten waar de vergoedingen hoger liggen dan wat het rapport aanbeveelt, zal iedere Vlaamse minister de nodige regelingen treffen om de vergoedingen te verminderen tot op het aanbevolen niveau. Daarnaast heeft de Vlaamse Regering drie generieke besluiten betreffende de vergoedingen van bestuurders en regeringscommissarissen in de Vlaamse publieke sector aangepast. Voortaan zullen alleen nog vaste vergoedingen betaald worden aan bestuurders die op jaarbasis minstens twee derde van de bestuursvergaderingen hebben bijgewoond.

Hij ondersteunt de vernieuwing binnen het voorzitterscollege om een strategisch knooppunt in een netwerkorganisatie te worden en meer een regiefunctie te vervullen dan een hiërarchische rol. Dat is ook telkens opnieuw zijn oproep aan de leidend ambtenaren. De Vlaamse overheid heeft grote behoefte aan strategisch denken, aan vooruitkijken en aan benchmarks.

Zijn administratie heeft haar ondersteuningsaanbod op het vlak van risico-, crisis- en bedrijfscontinuïteitsmanagement verder gestroomlijnd en zal in het voorjaar 2019, in het kader van kennisdeling, een conferentie organiseren voor de entiteiten van de Vlaamse overheid.

2.3.2. OD 3.2 Snel en flexibel inspelen op actuele maatschappelijke vragen en thema's samen met een brede groep van partners

In het kader van OD 3.2 neemt de minister-president in samenwerking met de ter zake bevoegde ministers een aantal transversale prioriteiten op. In het kader van de uitbouw van een Vlaams inspectie- en handhavingsbeleid zal hij het kaderdecreet bestuurlijke handhaving voorleggen aan het Vlaams Parlement. Na de omzetting van de nota van de Vlaamse Regering over het strafrechtelijk beleid in een algemeen bindende richtlijn, laat hij onderzoeken welke feiten uit het strafrecht kunnen worden gehaald om voortaan exclusief bestuurlijk te worden afgehandeld.

Hij zet verder in op een goed publiek opdrachtgeverschap door de coördinatie van het Vlaams overheidsopdrachtenbeleid, het beleidsgericht ondersteunen van en adviseren over grote investeringsprojecten, waaronder pps en het Vlaamse bouwmeesterschap. Samen met de minister van Bestuurszaken maakt hij werk van de geïntegreerde en geautomatiseerde monitoring van overheidsopdrachten. In dat verband vermeldt hij ook een werkgroep voor de aanpak van duurzaamheid van overheidsopdrachten voor werken.

Wat ethisch ondernemen betreft, heeft hij een studie in de markt gezet naar de ketenrisico's inzake internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen bij de Vlaamse sectoren. Hij herinnert aan het colloquium op 27 november laatstleden in het Vlaams Parlement over 'Transparantie in de toeleveringsketen' en de mogelijke inzet van innovatieve technologie. Hij vermeldt nog de actie tegen sociale dumping, voor menswaardige arbeidsomstandigheden en respect voor de milieuomstandigheden bij ontginningen in Afrika en Zuidoost-Azië. Samen met minister Homans heeft hij het initiatief 'Eerlijke Natuursteen' van de Federatie van Natuursteengroothandelaars ondersteund.

Sinds de verduidelijkende Eurostatrichtlijnen voor de boekhoudkundige verwerking van pps zijn DBFM-projecten voor de Vlaamse Regering opnieuw een valide instrument om publieke investeringen te realiseren. Het Vlaams Kenniscentrum PPS zal in 2019 de beschikbare instrumenten verder optimaliseren. In samenwerking met het Departement Financiën en Begroting is een digitaliseringsoefening gestart voor de rapportering over alternatieve financiering. Er wordt gestreefd naar geijkte opvraagmomenten en eenduidig gedefinieerde cijfergegevens die via deze rapportering en langs andere kanalen voor het Vlaams Parlement beschikbaar zullen zijn.

De Vlaams Bouwmeester zet zijn werk verder. Voor de Bouwmeester Scan hebben zestig gemeenten een aanvraag ingediend. In 2019 zullen dertig gemeenten uitgenodigd worden om hun project te starten. De scans van de eerste vijftien gemeenten zijn bijna klaar, terwijl er vijftien nu opgestart worden. In 2019 volgen er dus nog dertig. De documentaire 'Plannen voor Plaats' werd ruim verspreid. De Vlaams Bouwmeester was een van de drie curatoren van de achtste editie van de Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam die inzet op het versnellen van de klimaattransitie, voor het eerst georganiseerd in twee steden, namelijk in Brussel en Rotterdam. Voor de pilootprojecten Open Ruimte werd samen met de Vlaamse Landmaatschappij en het Departement Omgeving de voorstudie gestart. Ten slotte zullen de Bouwmeester en zijn team een aantal activiteiten ontplooien in het kader van het twintigjarig bestaan van het bouwmeesterschap.

Onteigeningsprocedures gestart vanaf 1 januari 2018 verlopen volgens het in 2017 goedgekeurde Onteigeningsdecreet en het uitvoeringsbesluit. Voor de evaluatie is het dan ook nog te vroeg, maar tot nu toe bereikten hem alvast geen grote klachten of pijnpunten.

Tussen 6 juni 2019 (D-Day) en 8 mei 2020 (V-Day) herdenkt België 75 jaar einde Wereldoorlog II. De Vlaamse Regering biedt een eenmalige financiële ondersteu-

ning aan een reeks grote projecten die in het kader van deze herdenking worden georganiseerd.

2.4. SD 4 Rampenbeheersing

Wat SD 4 Rampenbeheersing betreft, herhaalt hij dat de afhandeling van de schadedossiers op schema zit. Eind 2018 zullen alle dossiers afgehandeld zijn, uitgezonderd diegene waarover een betwisting bestaat. Er was dus wel degelijk voldoende budget en mankracht, besluit de minister-president. Momenteel wordt het begrotingsakkoord ingewonnen met betrekking tot de overvloedige regenval die plaatsvond van 21 mei tot 10 juni, om die als een algemene ramp te erkennen. Binnen 60 dagen hebben 38 gemeenten een aanvraag ingediend. De definitieve adviezen van VMM en KMI werden ontvangen op 31 augustus en 18 september.

Na analyse van de wetenschappelijke adviezen, schaderamingen en van het fotomateriaal van de gemeenten zal hij kunnen beslissen om een voorstel tot erkenning als algemene ramp bij de Vlaamse Regering in te dienen. Uit de gecombineerde analyse van de metingen en de beschikbare radarbeelden van VMM en/of KMI, blijkt dat de overvloedige regenval voor 33 gemeenten tijdens die periode de drempel heeft bereikt van 30 l/m² op 1 uur of 65 l/m² op 24 uur. Vier gemeenten komen niet aan de erkenningsdrempel. Uit het technisch verslag van 16 november 2018, opgesteld door het Vlaams Rampenfonds, blijkt dat geen enkele gemeente aan de vereiste wettelijke erkenningscriteria voor rukwinden voldoet.

Om burgers en bedrijven die schade hebben geleden sneller te kunnen vergoeden, zet hij sterk in op digitalisering. Zo is er werk gemaakt van een dossierverwerkingssysteem dat momenteel in de testfase zit. Dat systeem wordt gekoppeld aan authentieke bronnen via het Magda-platform om te vermijden dat gegevens worden gevraagd waarover de overheid al beschikt. Een eigen e-loket met verbinding met de gegevens van het Departement Landbouw is in ontwikkeling. Hij laat nagaan of men kan gebruikmaken van een app waarmee gedupeerden eenvoudig foto's die ze met hun smartphone van de geleden schade hebben gemaakt, kunnen opladen in hun digitaal dossier.

In 2019 zal hij samen met collega Schauvliege op basis van de principes van de responsabilisering van land- en tuinbouwsector en rekening houden met de haalbaarheidsstudie over de weersverzekering de nodige voorstellen uitwerken om het Vlaams Rampenfonds aan te passen en een brede weersverzekering te introduceren, en/of een solidariteitsfonds.

2.5. SD 5 Operationalisering van de Dienst van de Bestuursrechtcolleges

De Dienst van de Bestuursrechtscolleges (DBRC) overkoepelt drie Vlaamse bestuursrechtscolleges, namelijk de Raad voor Vergunningsbetwistingen, het (Milieu)Handhavingscollege en de Raad voor Verkiezingsbetwistingen. De dienst heeft de nodige maatregelen genomen om de in de tijd geconcentreerde instroom bij de Raad voor Verkiezingsbetwistingen na de lokale verkiezingen in het najaar 2018 op te vangen en de dossiers kwaliteitsvol en binnen de decretale termijn te kunnen beslechten.

De focus van de DBRC en de Vlaamse bestuursrechtscolleges ligt nog altijd op de verwerking, binnen een redelijke termijn, van de beroepsdossiers, en het verder verkorten van de doorlooptijden bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen. De DBRC heeft zich ook voorbereid op de uitbreiding van de bevoegdheid van de Raad voor Vergunningsbetwistingen met de geschillen over de omgevingsvergunning en de onteigeningen.

2.6. SD 6 Audit als hefboom voor een professioneel beheerste overheid door een versterking van het organisatie- en risicobeheer in lokale besturen en de Vlaamse administratie

2.6.1. OD 6.1 Versterking van de organisatiebeheersing in de lokale besturen en de Vlaamse administratie

De Vlaamse Regering maakt een beleidsprioriteit van de verdere optimalisering van de organisatiebeheersing binnen de Vlaamse administratie en de lokale besturen. Audit Vlaanderen blijft daarin een belangrijke actor. De uitvoering van de 160 geplande auditopdrachten zit op schema. Met het oog op een evenwichtige inzet van interne versus externe auditcapaciteit, heeft de Vlaamse Regering een verhouding 2/3 interne versus 1/3 externe capaciteit principieel goedgekeurd. De Vlaamse Regering hechtte ook haar akkoord aan de werving in een eerste fase van zeven nieuwe auditoren.

Voor wat betreft het luik audit van de lokale besturen verwijst hij naar de beleidsbrief Binnenlands Bestuur van minister Homans.

De meer risicogedreven auditaanpak stimuleert de entiteiten om hun verantwoordelijkheid op te nemen. Eind 2018 zal bij ongeveer 85 procent van de entiteiten de maturiteit van het risicomanagement zijn ingeschat. In 2019 wordt die aanpak verder uitgerold en worden een achttal audits van risicovolle kernprocessen uitgevoerd.

Audit Vlaanderen publiceerde in 2018 de overkoepelende resultaten van de thema-audits over informatiemanagement en over het beheer van debet- en kredietkaarten. Eind 2018 worden de conclusies van de thema-audit over instroom van nieuwe medewerkers en bevorderingen verwacht. In 2019 plant Audit Vlaanderen onder meer thema-audits betreffende de ICT-organisatie en over het gemeenschappelijk dienstencentrum boekhoudkantoor. Samen met de viceminister-presidenten en het auditcomité van de Vlaamse administratie waakt hij erover dat de aanbevelingen die voortvloeien uit dergelijke thema-audits, het nodige gevolg krijgen.

Jaarlijks maakt Audit Vlaanderen beleidsgerichte rapporten per entiteit op voor de bevoegde minister en de leidend ambtenaar op basis van de uitgevoerde auditwerkzaamheden binnen de Vlaamse administratie. De inzet op communicatie en sensibilisering blijft een belangrijke hefboom om de organisatiebeheersing te versterken.

2.6.2. OD 6.2 Versterking van Audit Vlaanderen in zijn adviesfunctie

Op basis van de resultaten van de werkzaamheden van Audit Vlaanderen vervullen de beide auditcomités een adviserende rol.

De notulen van de vergaderingen worden meegedeeld aan de Vlaamse Regering. Het geïntegreerde jaarverslag van Audit Vlaanderen en de beide auditcomités is publiek toegankelijk via de website van Audit Vlaanderen. Begin 2019 zal een vergadering plaatsvinden van een afvaardiging van de beide auditcomités met de kernministers van de Vlaamse Regering om na gaan op welke manier de organisatiebeheersing en de invulling van de auditfunctie binnen de Vlaamse administratie en de lokale besturen verder kunnen worden versterkt.

Audits op entiteitsoverschrijdende en interbestuurlijke processen leveren belangrijke en op te volgen structurele en beleidsmatige aanbevelingen op. Zij zullen worden besproken en opgevolgd, samen met de collega's binnen de Vlaamse Regering. Die hanteert het singleauditprincipe zodat dubbele controles worden

vermeden en het werk van de verschillende audit- en controleactoren op elkaar is afgestemd, wat inmiddels in de praktijk goed loopt.

3. Debat

3.1. Tussenkomst van Freya Saeys

3.1.1. Nudging

Freya Saeys ondersteunt het voornemen om de expertise op het vlak van gedragsinzichten te versterken. Hoe loopt de samenwerking in het raamcontract met Tempera voor de uitwerking van projecten? Welke zijn de realisaties van Tempera? Vinden de departementen de weg naar Tempera? Welke stappen werden gezet in de samenwerking met de academische wereld? Hoe verlopen de gesprekken tussen het team en de diensten van minister Homans over de toepassing op de actiefiches van het VAPA? Hoeveel kennisdelingsmomenten en workshops vonden plaats met hoeveel deelnemers? Het lid wil ook meer uitleg over de opvolging van initiatieven en de screening van actieplannen.

3.2. Tussenkomst van Willem-Frederik Schiltz

3.2.1. Once-onlyprincipe

Willem-Frederik Schiltz informeert naar de initiatieven om tegemoet te komen aan de bezorgdheid in het rapport van Audit Vlaanderen over het informatiemanagement, met name dat nog steeds te veel overheidsdiensten of entiteiten te vaak dezelfde info opvragen bij de burger, en dat het once-onlyprincipe beperkt blijft tot afdelingen, die vervolgens niet met elkaar communiceren.

3.2.2. Burgerparticipatie en omvorming Kenniscentrum Vlaamse Steden

Wat de innovatie van het besluitvormingsproces en meer bepaald participatie betreft, waardeert hij de kwaliteit van het consultatieportaal, al zijn de webpagina's niet zo gemakkelijk te vinden. Het lid bepleit herkenbare URL's.

De spreker verwijst ook naar opvolging in de beleidsbrief van punt 2 van de resolutie betreffende burgerparticipatie van Willem-Frederik Schiltz, Paul Cordy, Peter Van Rompuy, Marius Meremans, Katrien Partyka en Matthias Diependaele (*Parl.St.* Vl.Parl. 2017-18, nr. 1385/3). Hij noteert dat de vraag aan de Vlaamse Regering om de opdracht van het Kenniscentrum Vlaamse Steden te wijzigen in een horizontaal kennisplatform voor burgerparticipatie en lokale democratie niet voor meteen is. Hij verneemt dat het kenniscentrum daar momenteel geen vragende partij voor is omdat er ook geen extra budgetten beschikbaar zijn. Eenzelfde reactie was te noteren bij de VVSG meent hij.

Wat punt 4 van de resolutie betreft: wat houdt het leernetwerk participatie voor Vlaamse ambtenaren in? Komt het voldoende tegemoet aan de verzuchtingen in de resoluties daarover[4]?

Welke zijn de vernieuwende participatie-initiatieven die de minister-president in 2019 verder wil onderzoeken?

[4] De spreker verwijst naar voornoemde resolutie, maar ook naar de resolutie van Willem-Frederik Schiltz, Paul Cordy, Katrien Partyka, Marius Meremans, Peter Van Rompuy en Matthias Diependaele betreffende het stimuleren van burgerbetrokkenheid op het lokale beleidsniveau (*Parl.St.* Vl.Parl. 2017-18, nr. 1386).

3.2.3. Voldoende middelen voor regionale statistische informatie?

Tot slot betwijfelt zijn fractie dat de nodige middelen worden uitgetrokken voor initiatieven die kunnen bijdragen tot het leveren van de voor heel wat indicatoren nog ontbrekende regionale statistische informatie. Het is overigens niet onbelangrijk zo veel mogelijk verzamelde gegevens ook voor het publiek open te stellen, terwijl ze nu nog erg versnipperd zijn.

3.3. Tussenkomst van Björn Rzoska

3.3.1. Kwaliteit van de beleidsbrief

Björn Rzoska waardeert de helder gestructureerde beleidsbrief, die in zijn bijlage ook aangeeft hoe werd omgegaan met de resoluties van het parlement. In de regel kan de spreker zich vinden in de keuzes in de beleidsbrief Algemeen Regeringsbeleid.

3.3.2. DBRC

De DBRC is zich sterk bewust van de achterstand en probeert hem in te lopen, zo leerde de openingszitting.

3.3.3. Organisatiebeheersing

Ook de versterking van Audit Vlaanderen en het singleauditprincipe vindt hij erg belangrijk.

3.3.4. Ontwikkeling van goede statistische informatie

Ook de betrachtingen op het vlak van regionale statistieken vindt hij zeer belangrijk.

3.3.5. Voldoende middelen in het Rampenfonds?

Een punt blijft wel het Rampenfonds. Waarom wordt slecht 27,5 miljoen euro (zonder de provisie van 10 miljoen euro) uitgetrokken voor de als ramp erkende schadegevallen van 2018 (erkende droogteramp), terwijl het Rekenhof in zijn verslag (pagina 26) de tussenkomst op 70 miljoen euro raamt? Waarom begroot men niet dichter bij de reële kosten?

3.4. Tussenkomst van Jenne De Potter

3.4.1. Regeldruk

Jenne De Potter steunt het geplande laatste rapport 'Monitoring resultaat- en klantgerichte overheid', met zijn aandacht voor initiatieven die inzetten op de vermindering van de regeldruk voor burgers, bedrijven en verenigingen. Vraag is immers of burgers en bedrijven effectief die vermindering ervaren hoewel het blijkbaar steeds moeilijker wordt om concrete voorbeelden te geven van regels die beter worden afgeschaft. Zijn er cijfers over die staven dat regeldruk daalt?

3.4.2. Werking Rampenfonds

Wat de rampenbeheersing betreft, informeert hij naar de resultaten van de testfase van het dossierverwerkingssysteem.

3.4.3. Impact auditaanbevelingen

Wordt structureel nagegaan wat de effecten zijn op de entiteiten van de beleidsgerichte rapporten van Audit Vlaanderen? Wordt de uitrol van de aanbevelingen gecoördineerd of is dat de verantwoordelijkheid van elke entiteit afzonderlijk?

3.5. Tussenkomst van Matthias Diependaele

3.5.1. Resultaten van deze Vlaamse Regering

Matthias Diependaele merkt op dat de beleidsbrief toont dat al heel wat gerealiseerd is, zoals er ook een aantal initiatieven in het aanstaande Bestuursdecreet staan (regelluwe zones, experimentwetgeving enzovoort).

3.5.2. Vermindering van de regeldruk

Verder blijft inzetten op de vermindering van de regeldruk erg belangrijk voor zijn fractie.

3.5.3. Burgerparticipatie

Daarnaast wordt participatie steeds belangrijker, op allerlei manieren, en ook lokale besturen moeten zich daar volgens hem in inschakelen.

3.5.4. Digitalisering

Het lid hoopt ook op blijvende vooruitgang op het vlak van digitalisering hoewel er al veel is gerealiseerd.

Aan open data is nog heel wat werk en zijn fractie vraagt om daarbij de statistische cijfers over Vlaanderen voor ogen te houden.

3.5.5. Audit Vlaanderen

Tot slot drukt hij zijn waardering uit voor het werk van Audit Vlaanderen.

3.6. Tussenkomst van Jan Bertels

3.6.1. Kwaliteit van de beleidsbrief

Jan Bertels sluit zich enerzijds aan bij de woorden van waardering voor de voorbeeldige beleidsbrief. Hij herhaalt niet alle goede initiatieven die reeds door anderen werden genoemd.

3.6.2. Onvoldoende kredieten voor het Rampenfonds

Anderzijds wijst ook hij op de onvoldoende kredieten voor de uitkeringen van het Rampenfonds, waarop ook het Rekenhof attendeerde en minister Tommelein repliceerde met een spreiding van de kredieten over twee jaar. Waarom moeten landbouwers tot 2020 wachten voor de vergoeding van een reeds erkende landbouwramp? Waarom werd de tijdelijke verhoging van personeelskredieten bij het Rampenfonds opnieuw weggehaald zodat landbouwers langer moeten wachten?

Wat het Rampenfonds en de nieuwe regeling vanaf 1 september 2019 betreft, hebben de woorden van de andere leden van de meerderheid de onzekerheid bevestigd. Hij heeft de budgettaire impact van de dotatie door de Vlaamse Regering aan de weersverzekering en/of het sectoraal fonds ook niet teruggevonden in de begroting.

3.6.3. Werking DBRC

Heeft de minister inmiddels zicht op het effect van de verkiezingsbetwistingen over de lokale verkiezingen op de doorlooptijd van andere dossiers bij de DBRC, afgezien van de organisatorische maatregelen die de dienst nam?

Verder in dat verband vindt hij in de begroting niet terug dat de extra rolrechten, zoals vorig jaar aangekondigd, worden ingezet voor het digitaliseringsproces en ICT-projecten.

3.7. Repliek van minister-president Geert Bourgeois

3.7.1. Algemeen Rampenfonds

Minister-president *Geert Bourgeois* verzekert, wat het Landbouwrampenfonds betreft, dat de regering voor continuïteit in het beleid zal zorgen. Nieuwe rampen zullen kunnen erkend en behandeld worden. Hij wijst erop dat rampen pas erkend na 1 september, hoe dan ook niet meer in 2019 uitbetaald worden omwille van de doorlooptijd van de dossiers.

De ramp van mei/juni 2018 in 33 Vlaamse gemeenten (bevoegdheid minister-president Bourgeois) ligt thans voor begrotingsadvies voor. Hiervoor is 16,5 miljoen euro beschikbaar. Daarnaast is in de begroting een provisie van 10 miljoen euro opgenomen voor het geval op basis van de nieuwe regeling toch al geld nodig is. Hij herhaalt nogmaals dat de vroeger geformuleerde voorspelling dat er onvoldoende geld zou zijn, niet uitgekomen is.

Wat het Landbouwrampenfonds betreft, is in de begroting 2018 18,3 miljoen euro uitgetrokken, en in die van 2019 en 2020 telkens 27,5 miljoen euro.

Wat het personeel betreft, verzekert minister Schauvliege dat het Departement Landbouw en Visserij over voldoende personeel beschikt voor de afhandeling van de dossiers 'landbouwrampen'.

De tijdelijke inzet van bijkomend personeel bij Kanselarij en Bestuur voor de afhandeling van de dossiers 'algemene rampen', was nodig vanwege de erfenis van onvoldoende bestaffing uit de federale periode. Bovendien wordt er ook gedigitaliseerd.

Hij onderstreept nogmaals dat alles eraan wordt gedaan om dossiers snel af te handelen en uit te betalen. De regering wil wel een nieuw systeem dat de sector responsabiliseert en dat een begrotingsmatige uitvlakking mogelijk maakt. We zitten momenteel al aan meer dan 100 miljoen euro extra middelen voor het algemeen Rampenfonds. De regering wil dat de kosten beheersbaar en betaalbaar blijven.

3.7.2. Het once-onlyprincipe

Wat het once-onlyprincipe betreft, verwijst hij naar het ontwerp van Bestuursdecreet dat op 5 december aan het parlement ter goedkeuring wordt voorgelegd. Daarin staat dat men mag weigeren om te antwoorden als de overheid die gegevens al heeft.

3.7.3. URL consultatieportaal participatie

Hij erkent wel dat de URL van het consultatieportaal voor verbetering vatbaar is, maar hij verzekert dat de leidend ambtenaar daar een oplossing voor zal vinden.

3.7.4. Burgerparticipatie

Wat de leernetwerken betreft, krijgen ambtenaren een opleiding en doen ze projectbegeleiding in concrete trajecten binnen de Vlaamse administratie. Er wordt thans nagegaan of dit kan uitgebreid worden met de lokale besturen. Het kenniscentrum zal uitgebouwd worden binnen Kanselarij en Bestuur, al dan niet in samenwerking met VVSG.

Voor de experimenten verwijst hij naar de gedachtewisseling over de studie over de burgerbegroting, die door collega Bart Tommelein werd besteld, in deze commissie.

3.7.5. Vlaamse statistieken

Hij treedt nogmaals bij dat meer statistische data over Vlaanderen nodig zijn. De Vlaamse Statistische Autoriteit zal performanter zijn, verzekert hij. Zij krijgt ook elk jaar een half miljoen euro meer en in deze begroting nog eenmalig 250.000 euro extra voor werkingsmiddelen en ICT. De dienst zal anders en veel breder werken dan wat oorspronkelijk jaarlijks in VRIND stond (ontstaan als een jaarlijkse bevraging in de beleidsdomeinen Welzijn en Gezin). Zo zal er veel meer dan één keer per jaar statistisch materiaal worden gepubliceerd dat door eenieder onmiddellijk kan worden geconsulteerd.

Hij staat ook onafhankelijk in voor zijn eigen publicaties, conform de door Europa gevraagde werkingsregels.

3.7.6. Wetenschappelijke Raad voor het regeringsbeleid

De minister-president verwijst naar de vraag om uitleg van Peter Van Rompuy daaromtrent die op dezelfde dag al in de commissie werd behandeld. Hij noteert nogal wat enthousiasme maar hij wijst nogmaals op de budgettaire impact. Er zal nog een efficiëntieoefening moeten gebeuren om te zien of een nakende realisatie mogelijk is.

3.7.7. Nudging

De gedetailleerde vragen van mevrouw Saeys belooft hij schriftelijk te beantwoorden voor toevoeging aan het verslag (zie bijlage 13).

3.7.8. Regeldruk

Wat regeldruk betreft, herhaalt hij zijn verzoek om hem te laten weten welke druk bedrijven precies ervaren vanwege Vlaamse overheid. Concrete voorbeelden krijgt hij nooit. Ondernemers hebben een gevoel maar geven hem geen concrete antwoorden.

De grootste regeldruk in Vlaanderen situeert zich op dit moment binnen Onderwijs, waarvan heel veel opgelegd door koepels en directies. Vlaanderen probeert die druk stelselmatig te verminderen. Directies wijzen met de vinger naar het moeras van de procedures, die leraren dwingen om alle stappen van een proces te verantwoorden, waardoor te weinig tijd overblijft om les te geven.

Ten aanzien van de gemeentebesturen zijn de inspanningen in de strijd tegen de planlast, die begonnen in de vorige bestuursperiode, alvast voortgezet.

Hij wijst ook op de administratieve vereenvoudigingen die minister Muyters aan de kmo-portefeuille aanbracht en die uitgaan van vertrouwen. Uiteraard wordt er getoetst en opgetreden tegen fraude, vult hij aan.

De minister-president onderstreept enerzijds dat de studie van het Planbureau geen objectieve meting is, maar het gevoel mat. Anderzijds moet men wel de moed hebben om uit te leggen dat een samenleving zonder administratie niet kan. Ook in de privésector worden de contracten overigens steeds omvangrijker.

3.7.9. Algemeen Rampenfonds

De digitalisering die thans in de testfase zit, zal door Kanselarij en Bestuur al kunnen gebruikt worden bij de behandeling van de nieuwe ramp, deelt hij nog mee.

3.7.10. Beleidsgerichte audits

Hij verzekert dat de beleidsgerichte audits worden opgevolgd en deel uitmaken van de evaluatie van de leidend ambtenaren. Ze worden ook bekendgemaakt, waardoor het parlement er vragen over kan stellen.

3.7.11. DBRC

Over de extra rolrechten belooft hij eveneens, na navraag bij DBRC, een schriftelijk antwoord ter toevoeging aan het verslag (zie bijlage 14). Over de lokale verkiezingen zijn slechts een dertigtal klachten ingediend voor de afsluiting van de termijn, waardoor het effect op de doorlooptijd beperkt blijft. Voor een dergelijke, om de zes jaar terugkerende, tijdelijke weerslag kan men de dienst niet structureel bijkomend bemannen.

3.7.12. Conclusie

De minister-president concludeert tot slot nogmaals dat op het vlak van efficientie, performantie en openheid in de afgelopen beleidsperiode grote vooruitgang is geboekt door de Vlaamse overheid, hoewel zij in 2019 minder entiteiten en personeel (4000 mensen) zal tellen. Nadat BBB tot een zekere verticale verkokering had geleid, komt er opnieuw meer horizontaliteit. Inzake deugdelijk bestuur zijn de resterende pijnpunten weggewerkt. De Vlaamse overheid, die al niet hoefde te blozen, boekte verder ook resultaten voor digitalisering, audits en statistiek.

3.8. Tweede tussenkomst van Willem-Frederik Schiltz

3.8.1. Kenniscentrum Participatie en de burgerbegroting

Willem-Frederik Schiltz treedt bij dat de door de minister-president voorgestelde oplossing voor het kenniscentrum een goede zaak is. Zijn zorg was ingegeven door de mogelijke versnippering van de opgebouwde kennis over Vlaamse en lokale administratie, legt hij uit. Omdat participatietrajecten arbeidsintensief en dus ook kostelijk zijn, pleit hij voor concentratie en valorisatie van de kennis.

Gaat de Vlaamse Regering nog verder aan de slag met de studie over de burgerbegroting?

3.9. Tweede repliek van minister-president Geert Bourgeois

3.9.1. Kenniscentrum Participatie en de burgerbegroting

Minister-president Geert Bourgeois verwijst hem voor wat de burgerbegroting betreft door naar minister Bart Tommelein. Hij bevestigt vervolgens nogmaals dat wel degelijk ook met de VVSG wordt overlegd met het oog op kennisdeling.

De minister-president benadrukt dat meer participatie opbrengt. Niet alleen maatschappelijk maar ook moeilijkere projecten kunnen daardoor een oplossing krijgen.

4. Verslag van de Vlaamse Regering over alternatieve financiering van Vlaamse overheidsinvesteringen

4.1. Toelichting door minister-president Geert Bourgeois

4.1.1. Oorsprong van de rapportering

Minister-president *Geert Bourgeois* licht het verslag toe (presentatie van de minister-president vindt men in bijlage 8). Zoals bekend vloeit de jaarlijkse rapportering voort uit de unaniem door het Vlaams Parlement aangenomen resolutie van 30 mei 2007 betreffende de informatieverstrekking over en de controle op de alternatieve financieringen. Die kwam er op het ogenblik dat de toenmalige Vlaamse Regering via mechanismen van alternatieve financiering en pps versneld wou investeren in diverse beleidsdomeinen zonder het ESR-vorderingensaldo extra te belasten of de schuldpositie te verzwaren en mits instandhouding van het investeringspeil in de reguliere begroting, zoals opgenomen in het derde punt van overweging in de resolutie. De toenmalige regering werkte op dat ogenblik nog binnen het kader van ESR-1995 en de beslissing van Eurostat van 11 februari 2004 over de statistische verwerking in de overheidsrekeningen van publiek-private samenwerkingsovereenkomsten.

Omdat de SERV toen gesignaleerd had dat mogelijk een derde van alle nieuwe investeringsprogramma's gefinancierd zou worden via deze nieuwe constructies, vond het parlement het – volgens de minister-president volkomen terecht – noodzakelijk om, vanuit het oogpunt van parlementaire controle op de nieuwe constructies, de Vlaamse Regering te vragen periodiek het parlement via de commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting een omstandige toelichting te verschaffen over alle investeringsprojecten die in het kader van alternatieve financiering in uitvoering zijn of uitgevoerd zullen worden, en dat onder meer aan de hand van een gedetailleerde boordtabel. Die rapportering Alternatieve Financiering moest ervoor zorgen dat het Vlaams Parlement geïnformeerd werd over de voortgang van de projecten, over hun budgettaire inpassing en over het ESR-neutrale karakter ervan.

Dat laatste werd ook in de resolutie benadrukt. Hij citeert: "Er moet ook over gewaakt worden dat de verschillende constructies, die in het kader van alternatieve financiering worden opgezet, te allen tijde voldoen aan de richtlijnen van Eurostat, zodat er op geen enkel moment enig risico op consolidatie met de overheid kan ontstaan.".

Hij onderstreept ook dat de resolutie ten gronde positief stond ten opzichte van het inzetten door de regering van de nieuwe investeringsconstructies, waarbij hij opnieuw citeert: "Het mechanisme van alternatieve financiering creëert een multiplicatoreffect op het vlak van investeringen, wat de economische groei van onze regio bevordert, en bijgevolg een positieve weerslag heeft op de Vlaamse economie.".

4.1.2. De invoering van ESR-2010 en de jurisprudentie van Eurostat

Ondertussen is veel water door de Schelde (en de Maas evenzeer) naar de zee gevloeid, observeert de minister-president. Er was de golf van ESR-matige consolidaties ingevolge de nieuwe regels van ESR-2010, die in werking traden op 1 september 2014, maar die samen met de daarmee verband houdende jurisprudentie van Eurostat, met terugwerkende kracht van toepassing werden op pps'en tijdens de periode 1995-2013.

De striktere statistische beoordeling van de risicoverdeling tussen publieke en private partners, onder meer inzake overmacht, waarborgen, winstdeling en

dergelijke, leidde ertoe dat investeringen die gerealiseerd werden onder de vorm van pps-transacties met spreiding van betaling in de tijd, toch onmiddellijk in de overheidsrekeningen werden geboekt in de jaren waarin deze investeringen effectief werden gerealiseerd.

4.1.3. Nieuwe beleidslijn in het Vlaams regeerakkoord 2014-2019

De Vlaamse Regering reageerde daarop door in haar regeerakkoord uitdrukkelijk te stellen dat "gelet op de steeds striktere Europese regelgeving, we afzien van DBFM-projecten die berusten op herfinancieringsgaranties, te grote participaties in het kapitaal of niet-marktconforme financiering van het project door overheidsmiddelen. De pps-meerwaarde dient te worden aangetoond op basis van objectieve analyse.".

Die beleidslijn werd ook vertaald in haar intern huishoudelijk reglement door bij een principiële beslissing tot opstart van een pps- of alternatief gefinancierd project, het gunnen van een pps- of alternatief gefinancierd project, of een nieuw regelgevend kader dat alternatief gefinancierde investeringen mogelijk maakt, een ESR-toets op te nemen, gebaseerd op een advies van het INR en/of Eurostat.

Dat betekent niet dat de Vlaamse Regering de pps als investeringsconstructie volledig negatief bejegende of niet meer hanteerde, zoals onder meer blijkt uit het project vijftien bruggen boven het Albertkanaal, en het decreet van 25 november 2016 betreffende de alternatieve financiering van schoolinfrastructuur via projectspecifieke DBFM-overeenkomsten. Wel wordt er consequent selectiever en voorzichtiger mee omgegaan, zoals ook mag blijken uit voorgenomen pps-projecten die na afweging toch klassiek worden opgezet. In de voorliggende rapportering worden ter zake een aantal beslissingen vermeld.

4.1.4. Noodzakelijke duidelijkheid door de publicatie van de 'Guide to the Statistical Treatment of PPP's'

Op statistisch-boekhoudkundig vlak is er door de publicatie van de 'Guide to the Statistical Treatment of PPP's' van september 2016 – tot stand gekomen in samenwerking van Eurostat en het European PPP Expertise Centre, als adviesorgaan van European Investment Bank, waarin ook het Vlaams Kenniscentrum PPS actief is – de noodzakelijke duidelijkheid gekomen om opnieuw pps'en op te zetten zonder onverwachte ESR-risico's. Zelf heeft hij daar vanaf het begin op aangedrongen bij de Europees commissaris.

4.1.5. Nieuwe projecten krijgen groen licht

Hij vermeldde vorig jaar reeds dat de nieuw opgezette pps-projecten telkens groen licht kregen van INR of Eurostat. De minister-president verwijst naar het project Verhoging van de bruggen over het Albertkanaal in 2016, de projectspecifieke DBFM-overeenkomsten schoolinfrastructuur (het mini-DBFM-model), de DBFM-overeenkomst van De Lijn voor de stelplaats Gent-Wissenhage in 2017 en recent (26 oktober 2018) nog de DBFM-overeenkomst van De Lijn voor de bouw van het Vlaamse gedeelte van de railinfrastructuur voor het project van de sneltram tussen Hasselt en Maastricht (inclusief een stelplaats te Hasselt en te Lanaken), onder de naam Spartacus 1. Alle positieve adviezen zijn publiek terug te vinden op de webstek van het INR.

Volledigheidshalve vermeldt hij nog dat, zoals bij de begrotingsaanpassing 2018 al vermeld werd, het reeds in 2016 in samenwerking met Infrabel (Eurostation nv) gerealiseerde oude DBF-project Stelplaatsen Oostende, bij de EDP-notificatie van maart 2018 als overheidsactief werd geherklasseerd, met dus een negatief ESR-effect met terugwerkende kracht.

4.1.6. Boekhoudkundige verwerking als gevolg van aanbeveling van het Rekenhof

Wat de boekhoudkundige verwerking in de begroting betreft, gebeurde, ingaand op de vraag van het Rekenhof om waar mogelijk ESR-correcties achteraf te vermijden en de gecorrigeerde uitgaven meteen op te nemen in de begrotingsgegevens zelf, onder impuls van Financiën en Begroting bij begrotingsopmaak 2019 de verwerking van geherkwalificeerde pps of alternatief gefinancierde investeringen, ofwel volledig in de begrotingen van de geherkwalificeerde projectvennootschappen zelf, zoals de DBFM Scholen van Morgen nv, de nv Livan Infrastructure, de projectvennootschappen nv Via Noord Zuid Kempen, nv Via R4 Gent en nv Via Zaventem en de nv Project Brabo I, die alle met hun volledige werking terug te vinden zijn in de begrotingsdocumenten en nu dus begrotingsmatig beschouwd en behandeld worden zoals alle andere Vlaamse overheidsvennootschappen; ofwel, als het gaat om een herkwalificatie van het investeringsproject zelf, binnen de reguliere uitgavenkredieten van de betrokken entiteiten. Dat laatste is het geval voor de geherkwalificeerde pps-projecten binnen De Lijn en het Amorasproject. Beide werden opgenomen binnen de reguliere uitgavenkredieten van de betrokken entiteiten, namelijk De Lijn en de DAB Vlaams Infrastructuur Fonds.

Volledigheidshalve vermeldt hij nog dat er over de juiste boekingswijze ervan overleg loopt tussen het Departement Financiën en Begroting, het INR en de Vlaamse Adviescommissie Boekhoudkundige Normen.

4.1.7. Werkzaamheden Commissie voor alternatieve financiering van overheidsinvesteringen

In afwachting van het voorstel van kaderdecreet en het nieuwe voorstel van rapporteringsmodel waaraan, zoals hij heeft begrepen, in de Commissie voor alternatieve financiering van overheidsinvesteringen nu de laatste hand wordt gelegd, heeft hij zijn administratie de opdracht gegeven om ook dit jaar de rapportering op te maken conform de resolutie van 30 mei 2007. Wel werd getracht om de voorgestelde informatie anders te structureren in functie van de overzichtelijkheid. Wanneer de werkzaamheden van de commissie Alternatieve Financiering beëindigd zijn, moet uiteraard het rapporteringsformat herbekeken worden om te komen tot een meer werkbaar, transparant en functioneel format.

4.1.8. Digitaliseringsproject

Inmiddels is door het Vlaams Kenniscentrum PPS en het Departement Financiën en Begroting ook een gemeenschappelijk traject opgezet om te komen tot een geïntegreerde digitale opvraging van de noodzakelijke cijfergegevens bij de diverse betrokkenen. Vandaag is daarvoor reeds de analyse gemaakt van welke cijfers concreet nodig zijn en waar hierover gerapporteerd wordt, en er werd een business case uitgewerkt. In de komende maanden onderzoeken de betrokken entiteiten verder hoe dit geoperationaliseerd kan worden.

4.1.9. Rapportering is incrementeel gegroeid in de tijd

De voorliggende rapportering bouwt, zoals gezegd, verder op de eerdere rapporteringen die in de commissie zijn voorgesteld. Het voorliggende document is doorheen de jaren steeds verder uitgebreid om aan de wensen van het parlement en het Rekenhof tegemoet te komen. Dat heeft geleid tot een incrementele aangroei van de verstrekte informatie. Vandaag telt het rapport nog steeds 284 pagina's en blijft daarmee een zeer lijvig document.

De reikwijdte van de rapportering is ongewijzigd gebleven ten opzichte van de voorgaande. Het document behandelt namelijk de projecten die geïnitieerd zijn als

alternatieve financiering, die actueel lopen en waarover niet al via andere kanalen aan het Vlaams Parlement wordt gerapporteerd.

4.1.10. Verschillen in de rapportering ten opzichte van het vorige rapport

Wat betreft de lijst van projecten zijn er een paar wijzigingen vast te stellen ten opzichte van vorig jaar. Zo werd het project N8 Veurne-Ieper niet meer opgenomen in de bevraging omdat de pps-piste voor dat project verlaten is. Ook het project Doortocht Brugge-Steenbruggebrug werd niet meer opgenomen in de lijst.

Wat betreft VIPA is besloten om enkel te rapporteren over het oorspronkelijke en uitdovende alternatieve infrastructuurfinancieringssysteem voor woonzorgcentra. Het nieuwe forfaitaire infrastructuursubsidiesysteem heeft immers geen directe band meer met eventuele concrete investeringen in woonzorgcentra. Om dezelfde reden, namelijk dat er geen band meer is tussen het toegekende forfait en een concrete investering, is ook besloten om het nieuwe forfaitaire subsidiesysteem voor ziekenhuisinfrastructuur, in casu het strategisch forfait voor nieuwbouw, uitbreiding of herconditionering van een ziekenhuis en het instandhoudingsforfait voor het in stand houden van de bestaande roerende en onroerende infrastructuur van het ziekenhuis, niet op te nemen.

Verder is de status van de eerste cluster van het project Verhoging bruggen over het Albertkanaal gewijzigd van niet-geclosed naar geclosed. Tot slot werden de wegenisprojecten N60 en Noord-Zuid Limburg verplaatst van het programma Via-Invest Missing Links naar het programma Missing Links II. Zij zullen onder regie van De Werkvennootschap worden gerealiseerd. Vanwege de omvang van de individuele projecten binnen dat programma werd besloten om aan elk individueel project een aparte fiche te wijden.

4.1.11. Opbouw en structuur van de rapportering

Ook de opbouw en structuur van de rapportering is zoals aangegeven licht gewijzigd. Zo zijn de minifiches vervangen door beknopte overzichtspanelen bij de start van elke hoofdfiche. Daarin worden de belangrijkste kerngegevens van de voorliggende projecten vermeld. Het gaat om het type project, het beleidsdomein, de investeringsbedragen en de ESR-classificatie van de projecten.

Aangezien een groot aantal van de gerapporteerde projecten inmiddels reeds in de uitvoeringsfase terecht is gekomen, zijn voor die projecten weinig nieuwe of bijzondere ontwikkelingen te melden. Om de ontwikkelingen die er zijn, inzichtelijker te maken werd wel een rubriek toegevoegd met als titel 'Relevante gebeurtenissen in het afgelopen jaar'.

4.1.12. Budgettaire impact

Vervolgens toont de minister-president slide 4 met de impact in cijfers. Voor de investeringskosten van de projecten die reeds een contractsluiting achter de rug hebben en dus in de bouwfase zitten of reeds operationeel zijn, is tot nu 8,84 miljard euro geïnvesteerd. De betalingsverplichtingen ten gevolge van alle geplande projecten gaan van 430,6 miljoen euro in 2017 tot 559 miljoen euro in 2023, wat betreft de projecten die reeds tot contractsluiting zijn gekomen. Als men de projecten die nog niet tot contractsluiting zijn gekomen, mee in rekening neemt, loopt de prognose voor 2023 op tot 605,5 miljoen euro.

4.1.13. Evoluties op het terrein zelf: de stand van zaken van de lopende projecten

Daarop gaat hij kort in op de evoluties op het terrein zelf. Eind 2016 werd nv Via-Invest omgevormd tot nv De Werkvennootschap (met name bij decreet van

23 december 2016). Vandaag neemt De Werkvennootschap de regierol op zich bij de realisatie van belangrijke mobiliteitsprojecten. Zo heeft De Werkvennootschap het voorbije jaar heel wat voorbereidend werk verricht rond de projecten N60, Noord-Zuid Limburg, R4 West-Oost en de R0.

Wat betreft de verhoging van de bruggen over het Albertkanaal werd op 31 augustus 2017 het contract gesloten met de nv Via T Albert voor de pps Cluster 1 (zeven bruggen), inclusief dertig jaar onderhoud. Die werken zijn inmiddels ook in uitvoering. Ondertussen is ook de procedure lopende voor pps Cluster 2 (acht bruggen). De selectiefase is ondertussen afgerond en de offertefase is lopende.

Wat betreft het project Doortocht Brugge werd het voorbije jaar een technische motivatienota opgemaakt omtrent het voorkeursalternatief voor de locatie van de nieuwe sluis. Via welke uitvoeringsvorm het project zal worden gerealiseerd, is in dit stadium nog niet duidelijk.

Voor de stelplaats Wissenhage van De Lijn (Gent) zijn de kandidaten ondertussen geselecteerd. De contractsluiting voor dat project is gepland voor november 2019, zodat in 2020 gestart kan worden met de bouwwerkzaamheden. Het beschikbaarheidscertificaat voor deze stelplaats wordt verwacht in 2023.

In het kader van het project Kilometerheffing voor vrachtwagens werd in 2017 een dading gesloten tussen Viapass en uitvoerder Satellic. Het betrof een dispuut over problemen in de opstartfase (technische problemen, KPI's die niet werden gehaald en onvoldoende beschikbaarheid van het callcenter). Door die dading was de factuur 2017 voor Vlaanderen ook circa 2,4 miljoen euro lager. Daarnaast werd het aantal on board units dat Satellic beschikbaar moet houden, neerwaarts bijgesteld. Bijgevolg werd ook het schema voor de vervangingsinvesteringen herzien.

Wat betreft de DBFM Scholen van Morgen werden in 2017 drie individuele DBFM-projecten ondertekend en werden er 40 projecten volledig opgeleverd. Op datum van 23 november 2018 heeft de DBFM-vennootschap in totaal 182 voorcontracten afgesloten en 165 Individuele DBFM-contracten. Dat leidt tot de volgende operationele stand van zaken: van de 182 nieuwbouw- en renovatieprojecten zijn 157 projecten in onderhoudsfase, 8 projecten in bouwfase en 17 projecten nog in ontwerpfase. De resterende 17 individuele DBFM-contracten zullen in 2018 (nog 3) en 2019 (de laatste 14) ondertekend worden.

Ook in het nieuwe project projectspecifieke DBFM voor schoolinfrastructuur is er evolutie te noteren. Afgelopen maanden werden de typeopdrachtdocumenten (onder andere generieke outputspecificaties, selectieleidraad, gunningsleidraad en model DBFM-overeenkomst) opgemaakt en de aanbestedingsfase van de clusters voorbereid. Eind juni 2018 werd de selectiefase van de eerste cluster (Wingene-Poperinge-Maldegem) gepubliceerd door AGION. Geïnteresseerde kandidaten konden hun aanvragen tot deelname indienen tot uiterlijk 20 september 2018.

Bijkomend heeft de Vlaamse Regering op 7 september 2018 het besluit houdende de instelling van een gemeenschapswaarborg in het kader van het projectspecifieke DBFM-programma goedgekeurd, in uitvoering van artikel 24 van het decreet van 25 november 2016 betreffende de alternatieve financiering van schoolinfrastructuur via projectspecifieke DBFM-overeenkomsten, dat de Vlaamse Regering machtigde om een gemeenschapswaarborg in te stellen voor de financiële verbintenissen van inrichtende machten volgens de DBFM-overeenkomsten gesloten in het kader van het projectspecifieke DBFM-programma die niet gedekt worden door een DBFM-toelage. De Vlaamse overheid waarborgt dus niet de solvabiliteit van de private uitvoerders, maar verhoogt wel de kredietwaardigheid van de betrokken schoolbesturen als contractpartner.

In het kader van het Sportinfrastructuurplan werd in het voorjaar 2018 het multifunctionele sportcomplex in Lanaken opgeleverd. Alle projecten zijn daarmee gerealiseerd en er zijn geen nieuwe projecten meer gepland.

4.1.14. Het beleid inzake pps en de meerwaarde van pps

Zoals hij al zei in zijn inleiding, werden alternatieve financiering en pps bij de start gezien als een instrument om een bijkomende investeringsimpuls te geven zonder het ESR-vorderingensaldo te verhogen en met een ongewijzigd investeringspeil. Door de consolidatiegolf is die eerste ambitie niet ten volle gelukt.

Ondertussen heeft Eurostat weer stabiliteit en duidelijkheid gecreëerd omtrent de statistische behandeling van pps-projecten en is het instrument opnieuw beschikbaar om publieke investeringen te realiseren zonder onmiddellijke impact op het vorderingensaldo. Nieuwe pps'en of alternatief gefinancierde projecten worden nu ook onderworpen aan een ex ante ESR-toets, waarbij ernaar gestreefd wordt om de onduidelijkheid rond de ESR-classificatie vooraf maximaal uit te sluiten.

Maar het realiseren van ESR-neutraliteit mag op zich niet de enige of belangrijkste drijfveer zijn om te kiezen voor een alternatieve of pps-financiering van een investeringsproject. De gekozen uitvoeringsvorm moet de meest geschikte zijn en in functie staan van een zo kostenefficiënt mogelijke realisatie van het project in kwestie en van de bijhorende doelstellingen.

Samenwerken met een private partner voor de uitvoering van een publiek investeringsproject moet het juist mogelijk maken om synergiën te creëren tussen projectonderdelen; om de volledige levenscyclus van een investering te incorporeren in de afweging en uitvoering, en om de risico's te alloceren bij de partijen die deze risico's het best kunnen beheren, en finaal om daardoor dus meerwaarde te creëren. Dat is het uitgangspunt in ons regeerakkoord, en hij begrijpt dat het terecht als hoeksteen van een beleid inzake alternatieve financiering van overheidsinvesteringen opgenomen zal worden in het kaderdecreet waaraan de commissie werkt.

5. Bespreking

5.1. Tussenkomst van Björn Rzoska

5.1.1. Kaderdecreet pps

Björn Rzoska blijft achter de beslissing van het parlement staan om een Commissie voor alternatieve financiering van overheidsinvesteringen op te richten.

5.1.2. Kwaliteit van de pps-rapportering

Hij is het met de minister-president eens dat stappen vooruit zijn gezet maar dat men er nog niet helemaal is. Zo is ook de rapportering verbeterd maar blijft ze vragen oproepen, die door het kaderdecreet aangepakt kunnen worden.

5.1.3. Motief blijft financiering buiten de begroting houden

Consolidatie al dan niet, mag niet het enige motief zijn, stelt de minister-president terecht. Maar in zijn reactie op het advies van het INR over Spartacus 1 van De Lijn, waarin de private speler nog niet bekend is, geeft De Lijn wel formeel aan "dat het risico op vandalisme zal worden geschrapt als risico van de opdrachtgever opdat de clausule zeker geen invloed zou hebben op de statistische behandeling" in reactie op de waarschuwing in het advies van INR. Blijkbaar wil men dat project dus wel degelijk net als voorheen met alle mogelijke middelen buiten de begroting te houden, concludeert het lid.

5.1.4. Impact op meerjarenraming 2019-2024

Daarop legt hij de samenvattende tabel op pagina 13 van het verslag, die weergeeft welke projecten wel en niet geclosed zijn, naast een aantal projecten. Hij citeert het verslag op pagina 28 onder 4.1 bij de financiële kerncijfers over de missinglinkprojecten Via Zaventem, R4, Noord-Zuid Kempen en A11: "In de meerjarenbegroting van het Vlaamse Gewest is op dit ogenblik een maximale beschikbaarheidsvergoeding van 66 miljoen euro (inclusief btw) op jaarbasis voorzien. Vanaf september 2017 worden er ook voor A11 beschikbaarheidsvergoedingen betaald. De totale beschikbaarheidsvergoeding zal dan oplopen tot 86 miljoen euro zoals uit onderstaande tabel blijkt.". Welk van die getallen hanteert men in de meerjarenbegroting 2019-2024?

Het gaat nog verder: "Aangezien er in de meerjarenbegroting 66 miljoen euro als beschikbaarheidsvergoeding is opgenomen, is er voor de twee andere projecten die nog in aanbestedingsfase zijn geen budgettaire ruimte voorzien. De totale beschikbaarheidsvergoeding van alle projecten, eenmaal ze alle in gebruiksfase zitten (ten vroegste vanaf jaar 2020), wordt geraamd op circa 170 miljoen euro op jaarbasis.".

Dat wijt men aan de technische uitwerking die zicht heeft gegeven op de in werkelijkheid hogere bouwkosten en op de onderhoudskosten, al heerst met name over die laatste nog onzekerheid. In de daaropvolgende tabel op pagina 30 staan nog een keer verschillende cijfers met en zonder geclosede projecten, wat de vraag oproept naar het cijfer in de meerjarenbegroting, met name voor 2020, waar het verschil nog groter is.

Hij citeert pagina 31: "De grootste onzekerheid voor de inschatting van de beschikbaarheidsvergoedingen situeert zich bij de component onderhoudskosten.". Dat heeft nochtans te maken met geclosede projecten. Er blijven zelfs daarvoor heel wat onzekere factoren over, concludeert hij.

Waarom voorziet de meerjarenbegroting in 66 miljoen euro, terwijl men nu al weet van de geclosede projecten dat heel wat meer nodig is, en dat men voor heel wat projecten als de N60 en de Noord-Zuid Limburg zelfs geen budget heeft. De bijkomende informatiefiches voor die twee missing links zijn dan ook niet toevallig blanco.

Op pagina 37 geeft het verslag toe dat de raming niet meer actueel is: "Het is nog niet mogelijk te bepalen welke de kost zal zijn voor de heropstart van het project.". Van Noord-Zuid Limburg kunnen zelfs de studiekosten niet helemaal ingeschat worden.

Dat maakt het moeilijk voor parlementsleden om het investeringsvolume te volgen in de meerjarenbegroting, besluit hij. Hij vraagt dan ook duidelijkheid, aangezien het hier over geclosede projecten gaat.

5.1.5. De Werkvennootschap

Zijn volgende punt betreft De Werkvennootschap, die voor het eerst in de rapportering opduikt na haar oprichting door het parlement. Het ziet ernaar uit dat zij een grote entiteit wordt, wat het lid ertoe brengt de overweging van een afzonderlijke rapportage te bepleiten. Het moet duidelijk blijven wat ze wel doet en wat niet.

Het kaderdecreet en de door de minister-president beloofde aanpassing van de rapportage op grond daarvan, zijn volgens hem dringend nodig.

De voorliggende motivering van de keuze van pps voor de missing links lijkt hem te bestaan in het buiten de balans houden op zich.

5.1.6. Commissie voor alternatieve financiering van overheidsinvesteringen

Het werk dat de Commissie voor alternatieve financiering van overheidsinvesteringen heeft aangevat, moet tot op het einde volbracht worden, besluit hij.

5.2. Tussenkomst van Jan Peumans

5.2.1. Budgettaire impact

Jan Peumans wil weten hoe hoog de som van de beschikbaarheidsvergoedingen is op het moment dat alle op dit moment besliste projecten op kruissnelheid zijn. Hij herinnert aan de oude idee om ze te plafonneren. Het bedrag loopt immers op en kan niet aan andere dingen worden uitgegeven, waarschuwt hij.

5.2.2. Noord-Zuidverbinding

Op pagina 38 staat dat de Noord-Zuidverbinding in Limburg van Eindhoven naar Hasselt loopt, maar men zou ook Rotterdam-Utrecht-Eindhoven-Hasselt-Hoei-Aarlen kunnen schrijven. Zij is altijd opgevat als een autosnelweg die aansluit op het verdere netwerk. Hij merkt daarbij op dat Nederland het wel minder groots ziet en de N67 beperkt tot eenmaal twee rijstroken.

5.2.3. Evaluatie van de kostprijs van pps in vergelijking met klassieke financiering

Tot slot bepleit hij een evaluatie van de kostprijs van pps in vergelijking met klassieke financiering. Hij heeft de indruk dat, hoewel men wint bij de investering, er generaties lang moet voor betaald worden, waardoor het systeem eigenlijk heel duur is. Vandaar de vraag of dit systeem moet aangehouden worden. Hij erkent dan weer wel dat het systeem een groot aantal investeringen mogelijk heeft gemaakt.

Hij merkt vervolgens nog op dat de voorgestelde rapportering ook relevant is voor andere commissies, bijvoorbeeld Openbare Werken en Welzijn.

5.3. Tussenkomst van Jan Bertels

Verslag ook bespreken in andere commissies.

Jan Bertels is het eens met de suggestie van Jan Peumans om het rapport ook in de commissie Welzijn te bespreken.

5.3.1. Verdere verfijning van de rapportage

Verder treedt hij bij dat de rapportage weliswaar verbeterd is maar nog kan verfijnd worden.

5.3.2. Meerjarenraming 2019-2024

De afstemming met de meerjarenraming blijft een pijnpunt. Het antwoord van minister Tommelein, dat verwijst naar constant beleid, noemt hij ontwijkend, want men moet ook dan weten welke beschikbaarheidsvergoedingen men moet inschrijven.

5.3.3. Belang van het kaderdecreet

Ook hij vindt het uitgewerkte kaderdecreet een verbetering en hij hoopt dan ook dat het nog tijdens deze legislatuur gerealiseerd raakt.

5.4. Repliek van minister-president Geert Bourgeois

5.4.1. Kaderdecreet alternatieve financiering

Minister-president *Geert Bourgeois* antwoordt dat volgens hem de vastlegging van een aantal algemene regels in een kaderdecreet een goede zaak zou zijn. Het behoort tot de parlementaire autonomie om dat te doen hoewel de regering reeds in behoorlijke mate uitvoering geeft aan de resolutie van 2007.

5.4.2. Verfijning van de rapportering

Dat de rapportering nog altijd beter kan, daarmee is de minister-president het ook eens.

5.4.3. Spartacus

Over Spartacus en het risico op vandalisme kan gediscussieerd worden. Het is dan ook goed dat de dialoog met INR vooraf plaatsvindt, en dat daarover transparant gerapporteerd wordt. Hij heeft begrepen dat voorzienbaar vandalisme er wel degelijk in mag maar dat De Lijn het er toch uithaalt om elke discussie te vermijden. Dergelijke dialoog noemt hij normaal.

5.4.4. Budgettaire impact

Verder wijst hij erop dat het verslag ramingen bevat en geen meerjarenraming is. Hij verwijst dan ook door naar minister Bart Tommelein voor de impact op de meerjarenraming die ook geen meerjarenbegroting is. Voor de details over de N60 en Noord-Zuid Limburg kan men terecht bij minister Ben Weyts. In het rapport wordt duidelijk meegedeeld welke projecten ingekanteld zijn.

De beschikbaarheidsvergoedingen voor de huidige projecten bedragen op kruissnelheid 610 miljoen euro, en 605 miljoen euro in 2023.

Persoonlijk is hij geen voorstander van een plafond. Belangrijker is dat ze betaald kunnen worden uit een begroting in evenwicht.

5.4.5. Pps is duurder dan de klassieke financiering maar ...

Ook hij is ervan overtuigd dat pps (iets) duurder is, maar er is wel onderhoud gedurende dertig jaar in inbegrepen. Omnis comparatio claudicat, waarschuwt hij. Bovendien stonden er zonder pps geen tweehonderd nieuwe schoolgebouwen. De helft van de pps-projecten of alternatief gefinancierde projecten bestaat uit projecten voor onderwijs en welzijn. De Europese regels en de Belgische overheidsschuld nopen nu eenmaal tot een zoektocht naar dergelijke formules.

5.5. Tweede tussenkomst van Björn Rzoska

5.5.1. Samenstellen van het rapport

Björn Rzoska voelt wat met de minister-president mee. Hij moet een rapport samenstellen met informatie van overal.

5.5.2. Spartacus

Het lid is zelf ook voorstander van advies vooraf, alleen gaat het in het geval van Spartacus lijken op een schaamlapje voor een overeenkomst die men te allen prijze buiten de begroting wil houden. Hij betreurt dat INR op die manier wordt gebruikt.

5.5.3. Nood aan investeringen en budgettaire impact

Verder zal hij, zoals gesuggereerd, de collega's van de minister-president aanspreken, maar dat neemt de vaststelling niet weg dat er nog steeds grote onbekenden zijn, vooral wat het onderhoud betreft, ook al erkent hij dat investeringen op zich nodig zijn. Hij vreest dat de budgettaire impact groter zou kunnen zijn dan thans wordt ingeschat, wat niet zonder gevolg zal zijn voor de beleidsruimte van de volgende regering. Hij pleit dan ook voor intellectuele eerlijkheid in de communicatie daarover.

5.6. Tweede repliek van minister-president Geert Bourgeois

5.6.1. Spartacus

Minister-president *Geert Bourgeois* wijst erop dat De Lijn al een paar keer bot ving, wat haar voorzichtigheid verklaart. Hij blijft erbij dat men het INR-advies moet zien in het kader van een dialoog ex ante. Als het voorzienbaar vandalisme het verschil uitmaakt, terwijl daar verder geen criteria voor zijn, ziet de minister-president er geen probleem in dat men dat er weer uithaalt.

5.6.2. Budgettaire impact

Verder blijft hij erbij dat, wat de beschikbaarheidsvergoedingen betreft, de realisatie van massale investeringen met een begroting in evenwicht de enige echte toetssteen is.

Het is een principe dat breed gedeeld wordt en ook in vorige coalities met bijvoorbeeld de sp.a, werd aangehangen. Hij blijft dit zwaar verdedigen.

Met een begrotingsoverschot als het Duitse zouden dergelijke, eerder moeilijke oefeningen niet nodig zijn. Hij verwijst nogmaals naar de Belgische schuld die ver boven de Maastrichtnormen zit en het federaal begrotingstekort.

VI. Vergadering op 11 december 2018

1. Antwoorden van minister Bart Tommelein op nog onbeantwoorde vragen van de commissievergadering van 27 november 2018 (meerjarenraming 2019-2024)

Minister *Bart Tommelein* beantwoordt de nog openstaande vragen van de commissieleden over de meerjarenraming (de presentatie is opgenomen in bijlage 15).

1.1. Oosterweel-Toekomstverbond

De heer Rzoska stelde vooreerst de vraag of de meerjarenraming reeds rekening hield met de thans vastgestelde vertraging. Welnu, navraag bij de nv BAM leert dat de voorliggende meerjarenraming inderdaad reeds rekening houdt met een vertraging in de opstart als gevolg van de incorporatie van de leefbaarheidsprojecten in het ontwerp.

De uiteindelijke impact daarvan op het ontwerp en de timing van de Oosterweelverbinding wordt momenteel evenwel nog verder geanalyseerd. De nv BAM verwacht een nieuwe, herziene timing klaar te hebben in de loop van het tweede kwartaal van 2019.

De heer Bertels stelde in dat verband de vraag waar de kredieten voor het Overkappingsfonds zich in voorliggende meerjarenraming bevinden. Zoals ook correct in

het rapport van het Rekenhof opgenomen, wordt het Overkappingsfonds gespijsd met onderbenutte kredieten van het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken.

Momenteel wordt er uitgegaan van een 100 procent uitvoering van alle beleidskredieten van het beleidsdomein. In de feiten zullen vastgestelde overschotten evenwel afgeleid worden naar het Overkappingsfonds. In 2017 werd zo reeds voor 54,3 miljoen euro aan onderbenutte kredieten vastgesteld. De kredieten van het Overkappingsfonds zitten met andere woorden vervat in de cijfers van het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken.

1.2. Fiscale regularisatie

Na de uitgebreide toelichting tijdens de commissievergadering van 27 november, begreep de heer Rzoska beter hoe de raming van 25 miljoen euro in 2017 en 75 miljoen euro voor 2018 kan worden verantwoord.

Hij vraagt zich evenwel nog af hoe de raming van 75 miljoen euro ook nog voor 2019 en 2020 kan aangehouden worden, en verwees daarbij naar zijn vermoeden dat de Sylvesterrush na 2018 toch achter de rug zou zijn.

Ook de heer Bertels stelde de vraag hoe de raming in meerjarig perspectief tot stand is gekomen.

De minister wenst niet heel zijn betoog van twee weken eerder te herhalen, en focust in de plaats daarvan op de bekommernissen van de heer Rzoska over de inkomsten die verwacht worden in de komende begrotingsjaren.

Eerste van vier elementen is dat het web zich steeds verder sluit, en dat niet enkel in theorie, maar ook in de praktijk. Zodra de fiscus en/of het parket meer en meer concrete voorbeeldgevallen voorleggen, die de nodige ruchtbaarheid genereren, zullen normaliter meer en meer betrokkenen overstag gaan en eieren voor hun geld kiezen, voorspelt de minister. De regularisatieronde heeft bovendien een beperkte looptijd. Blijven dralen, is formeel gezien dan ook geen optie.

Zoals twee weken eerder vermeld, lag de gemiddelde opbrengst uit regularisaties in de periode 2013 tot en met 2015 op maar liefst 90 miljoen euro. De raming van 75 miljoen euro in de periode 2018-2020 is dan ook niet uit de lucht gegrepen.

Tot slot dienen ook de jaarlijks oplopende tarieven te worden vermeld. Door die jaarlijks toenemende tarieven verwacht men jaarlijks een zogenaamde Sylvesterrush, evenals een meer gespreide inkomst over de jaren heen dan bij vorige regularisatierondes.

Specifiek in het jaar 2021 is er niet alleen de jaarlijkse Sylvesterrush van eind 2020, maar ook het aflopen van de tijdelijke regularisatieperiode tout court.

Gelet op die fenomenen wordt verwacht hij dat het voor VLABEL praktisch onmogelijk wordt om alle ESR-ontvangsten nog in het begrotingsjaar 2020 zelf te innen. Vanwege de verwerkings- en betalingstermijn wordt met andere woorden nog een substantieel bedrag aan ontvangsten in 2021 verwacht, wat dan ook de raming van 37,5 miljoen in 2021 verantwoordt.

1.3. Nettoactiefpositie eind 2017

1.3.1. Samenstelling nettoactiefpositie eind 2017

Teneinde ook de twee laatste vragen van de heer Rzoska te kunnen beantwoorden, toont hij nog eens tabel 8-8 uit de algemene toelichting. Zij geeft de samenstelling weer van de nettoactiefpositie eind 2017. Die bedroeg maar liefst 4,2 miljard euro.

Belangrijk is evenwel om even stil te staan bij de actiefzijde, waarbij men vaststelt dat er momenteel enkel rekening gehouden wordt met vermarktbare en overwegend financiële activa, zoals deelnemingen, vorderingen op meer en minder dan een jaar, en liquide middelen en geldbeleggingen. De post liquide middelen en geldbeleggingen beloopt maar liefst 7,5 miljard euro. Uiteraard zijn niet al die middelen direct vrij beschikbaar om te beleggen in Vlaamse schuld, maar er zijn wel instellingen die substantiële bedragen beschikbaar hebben zoals de VSB, het vroegere Vlaams Zorgfonds, waar eind 2018 voor maar liefst ruim 1 miljard aan beleggingen uitstond.

1.3.2. Beleggen in Vlaamse schuld

Vooreerst stelde de heer Rzoska zich de vraag hoe het kon dat het effect van het beleggen in Vlaamse schuld in meerjarig perspectief jaarlijks met 100 miljoen euro toeneemt. De minister wijst op de overgangsbepaling in het desbetreffende decreet, die stelt dat beleggingen aangehouden mogen worden tot aan hun vervaldag. In de wetenschap dat bijvoorbeeld het Zorgfonds momenteel een grote obligatieportefeuille heeft, kan men verwachten dat naar aanleiding van het aflopen van de looptijd blijvend middelen vrijkomen die kunnen ingezet worden voor het beleggen in Vlaamse schuld.

De toename van het effect van het decreet over beleggen in Vlaamse schuld met 100 miljoen euro per jaar is sowieso een voorzichtig bedrag, gelet op het feit dat er voor in totaal 7,5 miljard euro aan liquide middelen en geldbeleggingen beschikbaar zijn. Niet al die middelen zijn natuurlijk vrij beschikbaar en evenmin allemaal onderworpen aan de werking van het decreet. Hoe dan ook gaat hij ervan uit dat de verdere toename gelet op ook de vrije deelname aan het decreet haalbaar is.

1.3.3. Ziekenhuizen

De heer Rzoska vroeg zich verder af of er geen methodologische fout werd gemaakt bij het bepalen van het nettoactief. Door het niet meetellen van de schuld ten opzichte van de ziekenhuissector, kan er volgens hem ook geen sprake zijn van het meenemen van de ziekenhuizen aan actiefzijde. De minister stelt hem gerust. Vooreerst worden de activa beperkt tot die waarvan de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest al dan niet volledig eigenaar is. Met betrekking tot de ziekenhuizen is dat alleszins niet het geval.

Ook inhoudelijk voldoen ziekenhuizen niet stricto sensu aan de definitie van een vermarktbaar actief. Net zoals men geen rekening houdt met wegenis, bruggen, kanalen en openbare domeinen die gebruikt worden vanuit hun publieke functie, leunen ook ziekenhuizen – gelet op hun specificiteit – dicht aan bij de eerder vermelde publieke goederen. De enige uitzondering die voor vaste activa gemaakt wordt, is de Oosterweelverbinding. Daar is immers sprake is van een terugverdienmodel op basis van tolheffing. Aan de uitgaven voor Oosterweel zijn met andere woorden direct vermarktbare inkomsten gekoppeld.

1.3.4. Evolutie van het nettoactief

In het kader van de nettoactiefpositie vroeg de heer Bertels om die in meerjarig perspectief te plaatsen. Welnu, zoals twee weken eerder toegelicht, spelen meerdere elementen daarin een rol, die echter niet allemaal voorspelbaar zijn.

Op het vlak van de uitdagingen zijn drie ervan bekend. Vooreerst is er de afrekening van de Bijzondere Financieringswet. Over een termijn van 16 jaar moet de afrekening van ruim 1 miljard euro terugbetaald worden. Ten tweede is er de overname van de schuld van de gemeenten voor een bedrag van bijna 100 miljoen euro. Ten opzichte van de overgenomen schulden staan namelijk geen activa. Ten derde is er de jaarlijkse betaling aan de ziekenhuissector die niet in het begrotingsresultaat vervat zit, omwille van de ESR-correctie die ermee gepaard gaat.

Naast die drie relatief goed voorspelbare elementen, zijn er ook minder voorspelbare effecten, met een overwegend positieve impact.

Vooreerst zijn er eventuele begrotingsoverschotten ten aanzien van de begrotingsdoelstelling, die een positieve impact hebben op de nettoactiefpositie. Het begrotingsoverschot van ongeveer 0,5 miljard euro in 2017 was daarvan alvast een goed voorbeeld. Ten tweede zijn er eventuele ESR-8-ontvangsten zoals bijvoorbeeld het dividend van de Gimv. Dat is sinds enkele jaren niet meer ESR-aanrekenbaar, maar wordt uiteraard wel nog jaarlijks ontvangen. Tot slot is er het effect van min- en meerwaarden op de beschikbare portefeuille van participaties, obligaties enzovoort. Op langere termijn is de impact daarvan normaliter ook positief, maar schommelingen in de waardering zijn natuurlijk mogelijk.

Gelet op deze minder voorspelbare elementen, is het momenteel niet mogelijk om reeds een harde voorspelling te maken wat betreft de evolutie van de nettoactiefpositie. Het is evenwel belangrijk om in het achterhoofd te houden dat de huidige buffer van 4,2 miljard euro voldoende ruim is om alle bekende uitdagingen op te vangen, en dat los van eventuele opportuniteiten.

1.4. Ontvangsten van de belasting op de inverkeerstelling

Met betrekking tot de ontvangsten uit de belasting op de inverkeerstelling zorgen twee effecten ervoor dat er momenteel een hoger dan eerder ingeschat prijseffect plaatsheeft. Vooreerst wordt vastgesteld dat de stijging van de CO_2-correctiefactor uit de BIV-formule de technologische vooruitgang zou neutraliseren. Nu blijkt dat de technologische vooruitgang zich evenwel niet zo sterk doorzet, waardoor er een positief prijseffect is. Ten tweede worden wagens sinds 1 september 2017 gehomologeerd volgens NEDC 2.0. Zij komen evenwel maar geleidelijk op de markt. Beide effecten zorgen ervoor dat er een prijseffect wordt meegenomen in 2018, 2019 en 2020. In 2018 en 2019 wordt rekening gehouden met een prijseffect van +6 procent. In 2020 wordt rekening gehouden met een prijseffect van +3 procent. Na 2020 wordt er veiligheidshalve geen prijseffect meer voorzien. Het opvolgen en monitoren van de technologische evolutie, of hopelijk zelfs groene revolutie, op de wagenmarkt wordt hierbij een belangrijk gegeven.

1.5. Klimaatfonds

De heer Bertels vroeg zich verder af waarop de prijsstijging van CO_2-emissie met 1 euro per jaar vanaf 2021 is gebaseerd. Welnu, de emissieprijs kende in de loop van 2018 een sterke stijging en klom tijdens de bespreking van de begrotingsopmaak 2019 zelfs even tot boven de 25 euro per ton. Die prijsstijging lijkt vooral gelinkt aan de beslissing van de Europese Commissie om vanaf 2019 minder emissierechten vrij te geven dan voorzien, en dat onder het mechanisme van de Market Stability Reserve (MSR).

Uiteraard is het moeilijk om de prijzen te voorspellen van een in dit geval zeer volatiele markt. Hoewel sommige analisten deze zomer de prijs op relatief korte termijn verder zagen stijgen tot 30 euro, werd zowel voor de begrotingsopmaak 2019 als voor de meerjarenraming gebruikgemaakt van een iets conservatiever cijfer van 20 euro vanaf september 2018 en een stijging met 1 euro per ton per jaar voor de inkomsten vanaf 2021. Gedurende de voorbije weken schommelde de prijs inderdaad rond de 20 euro per ton.

Naast het prijseffect door de werking van de MSR, werd er aan ontvangstenzijde ook rekening gehouden met een lager aantal te veilen emissierechten vanaf 2019, wat een effect heeft op de ESR-aanrekenbare ontvangsten vanaf 2020. Tot slot dient te worden benadrukt dat in de volgende legislatuur de ESR-ontvangsten van het Klimaatfonds steeds volledig worden omgezet in beleidsuitgaven.

1.6. Inkomstenelasticiteit bruto-opcentiemen

De heer Bertels uitte het vermoeden dat de elasticiteitscoëfficiënt voor de berekening van de evolutie van de bruto-opcentiemen nog gebaseerd is op cijfers van het Planbureau en de Nationale Bank ten tijde van de voorbereiding van de Bijzondere Financieringswet. Hij vroeg zich dan ook af wat het actuele realiteitsgehalte van dergelijke coëfficiënt is. De minister stelt hem gerust. De elasticiteitscoëfficiënt die in de recentste meerjarenraming werd toegepast, werd namelijk door de FOD Financiën ter beschikking gesteld van het Departement Financiën en Begroting van de Vlaamse Gemeenschap.

Het is dezelfde coëfficiënt die de FOD Financiën medio september 2018 gebruikt heeft om ten behoeve van het Vlaamse Gewest de ramingen van de belasting Staat en de bruto-opcentiemen voor het aanslagjaar 2019 op te stellen. Naarmate de realisatiecijfers van een aanslagjaar bekend zijn, maakt de FOD Financiën een update van de gewestelijke elasticiteitscoëfficiënten. Die updates vormen dan weer de basis voor de eerstvolgende ramingen van de belasting Staat per gewest, en dus de bruto-opcentiemen

1.7. Uitbouw tweede pensioenpijler voor contractuele ambtenaren

De heer Bertels vond geen verhoging van de kredieten terug voor de financiering van de tweede pensioenpijler voor contractuele ambtenaren. Voor 2018 en 2019 werd reeds een bijdrage begroot via een eenmalig krediet in 2018. Naar aanleiding van de principiële goedkeuring van het voorontwerp van decreet betreffende het Vlaams Pensioenfonds werd erin voorzien dat de jaarlijkse bijdrage vanaf 2020 zou gefinancierd worden door het overschot binnen de recurrent voorziene beheersbetoelaging, de verlaging van de refertekredieten van de Vlaamse administraties op grond van de harmonisering van de arbeidsvoorwaarden in het Vlaams Personeelsstatuut, en de uitdoving van de overgangsregelingen met betrekking tot de reeds bestaande aanvullende pensioenen. Het mogelijke, weliswaar beperkte restant dient verder te worden bekeken in functie van het effect van de voorziene maatregelen.

1.8. VFLD-rampenfonds

De heer Bertels meende ook een tegenspraak opgemerkt te hebben voor wat betreft de kredieten inzake landbouwrampen. Ook op dat punt stelt hij het lid gerust. Ook voor de periode na 2020 zijn in voorliggende meerjarenraming kredieten voor landbouwrampen voorzien. Hij toont daarbij het detailoverzicht met betrekking tot de kredieten binnen het VFLD. Na de afhandeling van de eerder goedgekeurde rampen en landbouwrampen, en de droogteramp 2018, is er vanaf 2021 een jaarlijks klassiek VFLD-budget van 26,2 miljoen euro per jaar beschikbaar, zowel voor gewone rampen, landbouwrampen als lasten uit het verleden.

1.9. Detail rente-uitgaven

Tot slot vroeg de heer Bertels nog naar het detail van de rente-uitgaven zoals weergegeven in de tabel vorderingensaldo. Zoals op pagina 23 vermeld, stijgen de rente-uitgaven bij de ministeries met 335,2 miljoen euro gedurende de periode 2020-2024. Voor de rente bij DAB's en rechtspersonen werd uitgegaan van de premisse dat ze constant blijven. Sowieso dient te worden benadrukt dat het vorderingensaldo niet wijzigt bij een eventuele wijzigende rente bij DAB's en rechtspersonen. Wat men meer of minder aan rentekosten heeft, komt standaard ten nadele of ten goede van hun individuele beleidsruimte.

2. Debat

2.1. Tussenkomst van Jan Bertels

2.1.1. Overkappingsfonds

Jan Bertels ziet nog twee pijnpunten. Om te beginnen antwoordt de minister dat het Overkappingsfonds zal gespijsd worden met de onderbenutting binnen MOW. Dat laatste is evenwel niet wenselijk. De fietspaden in de Kempen bijvoorbeeld, lijden onder die onderbenutting. Men wekt stilaan de indruk dat zij wordt opgelegd om elders (met name in Antwerpen) zaken te financieren.

2.1.2. Uitbouw tweede pensioenpijler voor contractuele ambtenaren

Ten tweede betreurt hij dat de minister moet erkennen (al siert het hem dat hij dat doet), dat de financiering van de uitbouw van de tweede pensioenpijler voor contractuele ambtenaren nog niet helemaal rond is.

2.2. Repliek van minister Bart Tommelein

Bart Tommelein herhaalt, wat de uitbouw van de tweede pensioenpijler voor contractuele ambtenaren betreft, dat het mogelijke, beperkte restant moet worden bekeken in functie van het effect van de maatregelen.

Voor de overkapping verwijst hij door naar minister Weyts.

3. Monitoringrapport november 2018

Daarop stelt hij het meest recente monitoringrapport (november 2018) voor (de presentatie vindt men in bijlage 16, het rapport in bijlage 9).

Transparantie op het vlak van de begroting is reeds sinds het begin van deze legislatuur het motto, stelt hij. In dat kader houdt hij eraan om vanaf het najaar de monitoringrapporten van het ambtelijk monitoringcomité maandelijks ter beschikking te stellen. Na het eerdere rapport van oktober heeft de regering op vrijdag 30 november ook het monitoringrapport van november aan de parlementsvoorzitter overgemaakt.

3.1. Tabel in een oogopslag

Het monitoringcomité raamt het overschot op 34,2 miljoen euro, wat neerkomt op een vrijwel status quo ten opzichte van het rapport van oktober. Dat resultaat is inclusief de reeds gekende correcties voor de aftoetsing van de begrotingsdoelstelling: ruim 1 miljard euro voor de negatieve afrekening met betrekking tot de middelen uit de Bijzondere Financieringswet, 6,3 miljoen euro voor de bouwkosten van de Oosterweelverbinding en 95,3 miljoen euro voor de schuldovername van de gemeenten.

3.2. Indicatieve raming

Het monitoringrapport van november betreft een indicatieve raming, die nog een aantal onzekerheden bevat. Over een beperkt aantal ontvangsten en enkele grote uitgavenrubrieken is ten opzichte van de begrotingsaanpassing geen nieuwe informatie beschikbaar. De ervaring heeft geleerd dat substantiële afwijkingen nog mogelijk zijn, maar die waren in het verleden overwegend positief voor het vorderingensaldo.

3.3. Verschillenanalyse ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018

Daarop toont hij een grafiek (slide 3), die de belangrijkste verschillen tussen de begrotingsaanpassing 2018 en de prognose november visualiseert. Vooreerst zijn er meerontvangsten ten bedrage van 49,0 miljoen euro bij de gewestbelastingen.

Verder zijn er ook meerontvangsten ten bedrage van 100,5 miljoen euro in de gewestelijke opcentiemen op de personenbelasting. In mindere mate zijn er tegenvallende andere ontvangsten die binnen de gebruikelijke afwijkingsmarges vallen. Daarnaast zijn er de uitgaven, die momenteel 40,7 miljoen euro hoger liggen dan verwacht. De ESR-correcties zijn positief bijgesteld voor 47,6 miljoen euro. Tot slot is het bedrag dat buiten de begrotingsdoelstelling wordt gehouden 111,5 miljoen euro lager dan bij begrotingsaanpassing ingeschat, voornamelijk door het vertraagd opstarten van de bouwwerken Oosterweel en het niet meer benodigd zijn van een correctie voor A1/A3.

3.4. Gewestbelastingen (slide 4)

In de volgende tabel ziet men een overzicht van de gewestbelastingen. Globaal gezien worden die ontvangsten 49 miljoen euro hoger ingeschat dan begroot. De meerontvangst situeert zich voornamelijk bij de erfbelasting. De nalatenschappen uit 2017 vallen hoger uit dan geraamd bij de begrotingsaanpassing 2018. Daarnaast is er een minderontvangst bij de schenkbelasting, voornamelijk door een uitgesproken daling bij onroerende schenkingen. Zoals reeds eerder aangegeven wordt in 2019 een herneming verwacht van het aantal schenkingen door het feit dat er nu terug duidelijkheid is op het vlak van het hervormde erfrecht, en het wegvallen van het progressievoorbehoud, drie jaar na de eerste golf aan onroerende schenkingen. Verder zijn er louter beperkte afwijkingen.

3.5. Uitgaven

Met betrekking tot de uitgaven zijn er een aantal noemenswaardige afwijkingen (slides 5 en 6). Gelet op het feit dat de indexprovisie reeds werd herverdeeld naar de functionele begrotingsartikelen bij de betrokken beleidsdomeinen, werd het krediet BA 2018 in de tabel aangepast in een krediet na herverdeling. De buffer voor onverwachte gebeurtenissen van 147 miljoen euro die bij de begrotingsaanpassing 2018 werd aangelegd, wordt voor twee zaken gebruikt: de aanwending van 38,8 miljoen voor de snellere overschrijding van de spilindex met één maand en die van 79,2 miljoen euro voor het wegwerken van punctuele knelpunten.

Binnen het loonmodel van Onderwijs wordt een kredietoverschrijding van 33 miljoen euro verwacht. De verklaring ligt in een hoger dan ingeschatte vergrijzingskost. Bij de DAB's wordt de correctie van het monitoringcomité verlaagd tot 12,5 miljoen euro. Op basis van een extrapolatie, is dit een voorzichtige bijstelling.

De uitgaven van de rechtspersonen liggen volgens de prognoses van die rechtspersonen 310,8 miljoen euro lager ten opzichte van de eerste begrotingsaanpassing. De hogescholen en universiteiten hebben naar aanleiding van deze monitoringoefening een update van hun begrotingsuitvoering gemaakt, die resulteert in een

verwachte onderbenutting van 17,3 miljoen euro ten opzichte van de bij de begrotingsaanpassing 2018 ingeschreven toelage. Om de impact op het vorderingensaldo gelijk te stellen aan de toelagen aan de universiteiten en hogescholen, werd bij de begrotingsaanpassing 2018 reeds een correctie toegepast van 150 miljoen euro ten opzichte van de ingediende begrotingen van de hogescholen en universiteiten. In termen van vorderingensaldo is de verwachte uitvoering bij de universiteiten en hogescholen dus 167,3 miljoen euro beter in vergelijking met de ingediende begroting.

Tot slot kan in dit verband worden opgemerkt dat er geen specifieke correctie meer wordt doorgevoerd door het monitoringcomité ten opzichte van de door de rechtspersonen meegedeelde prognoses. Net zoals bij de DAB's neemt het monitoringcomité dus een voorzichtige houding aan.

3.6. ESR-correcties

Ten aanzien van de begrotingsaanpassing 2018 hebben de ESR-correcties een positieve impact van 47,6 miljoen euro. Ten opzichte van het monitoringrapport van oktober zijn daaromtrent geen updates noodzakelijk. Zoals eerder meegegeven zijn ook de correcties voor de aftoetsing aan de begrotingsdoelstelling nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van het monitoringrapport van oktober.

4. Kennisname van de verslagen van de vakcommissies

De Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting nam op 11 december 2018, conform artikel 66, 2, van het Reglement, kennis van de krachtlijnen van de besprekingen opgenomen in de verslagen van de vakcommissies. Er werden geen opmerkingen geformuleerd.

De verwijzing naar de verslagen van de vakcommissies in extenso is *Parl.St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 15/2-A t.e.m. K.

5. Artikelsgewijze besprekingen en stemmingen van het ontwerp van decreet houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2019 (*Parl.St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 14/1)

5.1. Corpus van het decreet

Voor de toelichting bij de amendementen wordt verwezen naar *Parl.St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 14/2. Alle amendementen zijn regeringsamendementen.

Artikel 1

Er zijn geen amendementen op artikel 1. Artikel 1 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Artikel 2

Amendement nr. 1 van de Vlaamse Regering wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3. Het gewijzigde artikel 2 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Artikel 3

Amendement nr. 2 van de Vlaamse Regering wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3. Het gewijzigde artikel 3 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Artikelen 4 tot en met 16

Er zijn geen amendementen op de artikelen 4 tot en met 16. Zij worden aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

5.2. Tabel

Amendement nr. 3 van de Vlaamse Regering bij programma Budgettair beleid van het beleidsdomein Financiën en Begroting, wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Amendement nr. 4 van de Vlaamse Regering bij programma Fiscaliteit van het beleidsdomein Financiën en Begroting wordt eenparig aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

De aldus gewijzigde begrotingstabel wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

5.3. Begrotingsfondsen

De begrotingsfondsen worden aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

5.4. Eindstemming

Het aldus gewijzigde ontwerp van decreet houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2019 (*Parl.St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 14/1) wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

6. Artikelsgewijze besprekingen en stemmingen van het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2019 (*Parl.St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 15/1)

6.1. Inleiding

De Vlaamse Regering diende 18 amendementen in die terug te vinden zijn als de nrs. 1 tot en met 18 (*Parl.St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 15/3).

Voor de inhoud van al deze amendementen wordt verwezen naar deze parlementaire documenten.

6.2. Corpus van het decreet

Artikel 1

Er is een amendement nr. 1 van de Vlaamse Regering. Het amendement nr. 1 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3. Het aldus gewijzigde artikel 1 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Artikelen 2 tot en met 17

Bij de artikelen 2 tot en met 17 worden geen amendementen ingediend. Deze artikelen worden aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Artikel 18

Er is een amendement nr. 2 van de Vlaamse Regering. Het amendement nr. 2 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3. Het aldus gewijzigde artikel 18 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Artikelen 19 tot en met 27

Bij de artikelen 19 tot en met 27 worden geen amendementen ingediend. Deze artikelen worden aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Artikel 28

Er is een amendement nr. 3 van de Vlaamse Regering. Het amendement nr. 3 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3. Het aldus gewijzigde artikel 28 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Artikelen 29 tot en met 34

Bij de artikelen 29 tot en met 34 worden geen amendementen ingediend. Deze artikelen worden aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Artikel 35

Er is een amendement nr. 4 van de Vlaamse Regering. Het amendement nr. 4 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3. Het aldus gewijzigde artikel 35 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Artikelen 36 tot en met 101

Bij de artikelen 36 tot en met 101 worden geen amendementen ingediend. Deze artikelen worden aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Artikelen 102

Er is een amendement nr. 5 van de Vlaamse Regering. Het amendement nr. 5 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3. Het aldus gewijzigde artikel 102 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Artikelen 103 tot en met 106

Bij de artikelen 103 tot en met 106 worden geen amendementen ingediend. Deze artikelen worden aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Artikel 107

Er is een amendement nr. 6 van de Vlaamse Regering. Het amendement nr. 6 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3. Het aldus gewijzigde artikel 107 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Artikelen 108 en 109

Bij de artikelen 108 tot en met 109 worden geen amendementen ingediend. Deze artikelen worden aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Artikel 110

Er is een amendement nr. 7 van de Vlaamse Regering. Het amendement nr. 7 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3. Het aldus gewijzigde artikel 110 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Artikelen 111 tot en met 164

Bij de artikelen 111 tot en met 164 worden geen amendementen ingediend. Deze artikelen worden aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Artikel 164/1 (nieuw)

Amendement nr. 8 strekt ertoe een nieuw artikel in te voeren. Het wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3. Na hernummering wordt artikel 164/1 artikel 165.

Artikelen 165 tot en met 168

Bij de artikelen 165 tot en met 168 worden geen amendementen ingediend. Deze artikelen worden aangenomen met 8 stemmen tegen 3. Na hernummering worden ze artikelen 166 tot en met 169.

Artikel 169/1 (nieuw)

Amendement nr. 9 strekt ertoe een nieuw artikel in te voeren. Het wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3. Na hernummering wordt artikel 169/1 artikel 170.

Artikelen 169 tot en met 172

Bij de artikelen 169 tot en met 172 worden geen amendementen ingediend. Deze artikelen worden aangenomen met 8 stemmen tegen 3. Na hernummering worden ze artikelen 171 tot en met 174.

6.3. Afdeling I – begrotingskredieten (Tabel)

De Vlaamse Regering diende 6 amendementen (met nrs. 10 tot en met 15) in op de tabel. Deze amendementen met nrs. 10 tot en met 15 worden aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Het aldus gewijzigde geheel van afdeling I. Begrotingskredieten (tabel) wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

6.4. Afdeling III: Diensten met Afzonderlijk Beheer

Op afdeling III worden geen amendementen ingediend. Afdeling III wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

6.5. Afdeling V: Vlaamse Rechtspersonen

Amendement nr. 16 van de Vlaamse Regering strekt ertoe de begroting van OVAM te vervangen.

Amendement nr. 16 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Amendement nr. 17 van de Vlaamse Regering strekt ertoe de begroting van de VMM te vervangen.

Amendement nr. 17 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Amendement nr. 18 van de Vlaamse Regering strekt ertoe de begroting van het Fonds voor Flankerend Economisch en Innovatiebeleid (Hermesfonds) te vervangen.

Amendement nr. 18 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

De aldus gewijzigde afdeling V. Vlaamse rechtspersonen wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

6.6. Eindstemming

Het aldus gewijzigde ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2019 (*Parl.St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 15/1) wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Paul VAN MIERT,
voorzitter

Lieve MAES
Jan BERTELS
Jan PEUMANS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AGION	Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs
BAM	Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel
BBB	Beter Bestuurlijk Beleid
BBI	Bijzondere Belastinginspectie
bbp	bruto binnenlands product
BBT	beleids- en begrotingstoelichting
BFW	Bijzondere Financieringswet
BIV	belasting op de inverkeerstelling
btw	belasting over de toegevoegde waarde
CAP	centraal aanmeldpunt
CFO	Centraal Financieringsorgaan
CPI	consumptieprijsindex
DAB	Dienst met Afzonderlijk Beheer
DBFM	Design Build Finance Maintain
EBA	eenmalige bevrijdende aangifte
EMTN	euro medium term note
ESR	Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen
EU	Europese Unie
Eurostat	statistical office of the European Union
FOD	Federale Overheidsdienst
Gimv	Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Vlaanderen
GIP	geïntegreerd investeringsprogramma
HRF	Hoge Raad van Financiën
ICT	informatie- en communicatietechnologie
IMC	interministeriële conferentie
IMF	International Monetary Fund
INR	Instituut voor de Nationale Rekeningen
ISE	inhoudelijk structuurelement
IT	informatietechnologie
IVA	intern verzelfstandigd agentschap (van de Vlaamse overheid)
KB	Kanselarij en Bestuur (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
KB	koninklijk besluit
KMI	Koninklijk Meteorologisch Instituut
kmo	kleine of middelgrote onderneming
KPI	key performance indicator
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
nv	naamloze vennootschap
OD	operationele doelstelling
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OLO	obligation linéaire – lineaire obligatie
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
O&O	onderzoek en ontwikkeling
PPP	public private partnership
pps	publiek-private samenwerking
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
SD	strategische doelstelling
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
SHM	sociale huisvestingsmaatschappij
SVK	sociaal verhuurkantoor
URL	Uniform Resource Locator
VAK	vastleggingskrediet
VAP	verbeterings- en aanpassingspremie
VAPA	Vlaams Actieplan Armoedebestrijding
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VEK	vereffeningskrediet

VESOC	Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité
VFLD	Vlaams Fonds voor de Lastendelging
VIPA	Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden
VLABEL	Vlaamse Belastingdienst
vleva	Vlaams-Europees Verbindingsagentschap
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
VMSW	Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen
VRIND	Vlaamse Regionale Indicatoren
VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie
VSB	Vlaamse sociale bescherming
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
VWF	Vlaams Woningfonds
vzw	vereniging zonder winstoogmerk
WSE	Werk en Sociale Economie (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)